COMMENTARII
DE REBVS
IN
SCIENTIA NATVRALI
ET
MEDICINA
GESTIS.

VOLVMINIS XIV. PARS I.

LIPSIAE MDCCLXVII.
APVD IOH. FRIDERICVM GLEDITSCH
Venduntur etiam
Amſtelodami apud I. Schreuder, Londini apud Io. Nourſe, Pariſiis apud Briaſſon, Patauii apud I. Manfré, Holmiae apud L. Saluium.

I.

Hiſtoire de l' Academie Royale des Sciences, Année MDCCLXI. Avec les Mémoires de Mathematique et de Phyſique, tirés des Regiſtres de cette Academie. A Paris, de l' Imprimerie Royale. MDCCLXIII. 4. Hiſt. 1 Alph. 1 pl. Comment. 2 Alph. 17 pl. tab. aen. 13.

h. e.

Hiſtoria academiae regiae ſcientiarum, vna cum commentariis, ad annum MDCCLXI.

Poſtquam nuperrime illuſtris Academiae commentarios ad annum MDCCLIX recenſuimus, ſequi debebat Actorum anni LX enarratio. Verum quia Academia nondum ea publicauit, non putauimus differendam nobis eſſe commentationum, ſequentibus annis ſcriptarum, quas iam in lucem emiſit, recenſionem. Itaque de volumine, quod hiſtoriam et ſcripta Academiae ad annum LX continebit, quam primum id euulgatum erit, dicturi, referemus nunc ad lectorem de eo, quod iam in manibus habemus.

Ex Hiſtoria enotabimus primum *obſeruationes ad phyſicam generalem ſpectantes.*

p. 24. 1. Cl. GUETTARDI ſententia, oſteocollam formari depoſitione particularum ab aquis aduectarum ad radices arborum, confirmata eſt obſeruatione Cl. DU TOUR, qui animaduertit in fundo canalis, quo aqua ſuperflua ex horto quodam deriuabatur, natam magnam oſteocollae copiam, in qua erant tenuiſſimae vlmi radices exſiccatae, quae facile inde extrahi poterant. Aqua autem illa venit a ſcaturigine, quae incruſtationes lapideas praebet.

2. Deſcribitur aurora borealis d. 28 Febr. 1761. Tirnauiae in Hungaria obſeruata.

p. 26. 3. Perticae ligneae, quae ſimul ſumtae 42 pedibus accurate factae erant aequales, vbi poſt aliquot annos rurſus exactiſſime menſuratae, octaua pollicis parte longiores ſunt deprehenſae. Cuius extenſionis cauſſam Cl. LE MONNIER, quum eam calori attribui non poſſe intellexerit, fuiſſe ſuspicatur paululum humiditatis, in ligno reſiduae, quae, quum per ſuperficiem ligni, quippe oleoſo pigmento circumlitam, penetrare non potuerit, per extremitates perticarum iuxta fibrarum ligni directionem euaſerit, easque ſimul in longum parumper extenderit.

p. 27. 4. Foſſor, 30 annos natus, in loco quodam fodinae lithanthracum inter materiem ruinarum, quas ea ab aquis ex improuiſo irruentibus fecerat, incluſus, per nouem dies ſine omni nutrimento vixit, praeterquam quod ter de illis aquis bibit, licet ſaepius clamore adeo ſe defatigaſſet, vt in ſomnum profundum incidiſſet. Extractus ex carcere ſuo, aerem quidem liberum ſine incommodo tulit, ſed ſomni per ſex dies expers manſit, nec niſi poſt viginti dies debita diaeta recuperauit ſat virium, vt poſſet domum redire, leucae quadrante diſtantem.

p. 29. 5. Meteorum igneum d. 12 Nouembr. anni 1761. paullo poſt horam quartam matutinam Francopoli

copoli in Agro Belloiouienſi, Diuione in Ducatu Burgundiae, Lutetiae Pariſiorum, et Hameti in Picardia ſimul viſum eſt aerem traiicere, forma globi ingentis, vel dolii dimidiati, cum longa cauda ignea. Crepuit hic globus prope Diuionem cum fragore ingenti, qui aedificia quaſſauit; et innumerae ex eo flammulae deciderunt, quibus tamen nihil eſt incenſum.

6. A Rev. BACHELEY, Sacerdote Dioeceſis p. 30.
Lexouienſis, Academia dono accepit collectionem foſſilium, quae olim corpora marina fuerunt. Adſpectus docet, ea fuiſſe primum terra quadam margacea inuoluta, quae deinceps in ſilicem abierit. Fecit hanc collectionem Vir Rev. ſummo ſtudio ad confirmandam ſuam hypotheſin, ſilices omnes naſci ex terra margacea per acidum quoddam, quod in hiſce foſſilibus a corporibus marinis ſuppeditatum eſſe putauit.

7. Oblata etiam eſt Academiae copia lignorum p. 31.
petrefactorum, haut procul a Medunta ad Sequanam effoſſorum.

8. Et Cl. DE LA CONDAMINE illi monſtrauit Amiantum albiſſimum, in montibus Tarentaſiae repertum.

Obſeruationes anatomicae hic leguntur ſequentes.

1. Quum mulieri fulmine in colli parte poſtica p. 53.
tactae vena poſt horam ſecabatur, proſiluit ſanguis ad dimidium pedis, ſed mox ceſſauit fluere, poſtquam circiter vncia vna effluxerat.

2. Virgo, 23 annos nata, ſcorbuto erat tantopere afflicta, vt cancri exulcerati in labiis et ore, maculae violaceae, rubrae, fuſcae in cute, et exoſtoſes in tibia et vlna apparerent, et ſanguis e vena miſſus in pelliculam ſubnigram ſpiſſam, in ſero limpido natantem, abiret. Hanc, quum omnis gene-

p. 55. ris remedia fruſtra eſſent adhibita, eiusque morbus iam ad ſummum gradum perueniſſet, Cl. RAZOUT, Medicus Nemauſienſis, conſilium Cl. SAUVAGES ſecutus, perfecte curauit, ſolo vſus decocto *Solani ſcandentis*, ſeu *Dulcamarae*, quod remedium ille ab Ill. LINNAEO acceperat. Principio quidem peius inde ſe habere videbatur aegra, et poſt quatuordecim dies viſu adeo priuabatur, praegreſſis capitis et oculorum lancinantibus doloribus: ſed, continuato nihilo ſecius decocti huius vſu, poſt ſeptem dies coepit imminui omne morbi ſymptoma, et inde ab hoc tempore per duos menſes haut intermiſſo remedii huius vſu aegra perfecte conualuit. Interea nullum ab eo incommodum ſenſit, praeterquam quod ſemel, vbi illud in nimia doſi ſumſerat, ardorem ventriculi queſta eſt, quem nauſea et vomitus eſt ſecutus; verum, intermiſſo per 24 horas decocti vſu, ſponte ceſſauit hoc incommodum. Notatu etiam dignum eſt, remedium hoc ſuam virtutem exſerere ſine aliqua euacuatione per ſedes, aut per vrinam, aut per ſudorem, adeo vt dici poſſit malum tollere quaſi per exſtinctionem, virus ſcorbuticum in ipſa ſanguinis maſſa penitus deſtruendo. Haec virgo poſtea in febrem continuam ſimplicem incidit, quae breui et facile victa eſt remediis conſuetis; id quod certe non potuiſſet fieri, ſi paululum virus ſcorbutici in ſanguine fuiſſet relictum. Ratio autem propinandi hoc remedium haec fuit. De caule plantae recentis ſumtum eſt quantum pendit drachmam ſemis: id, demtis inde foliis, floribus, et fructibus, minutim conciſum, coctum eſt in aquae fontanae vnciis ſedecim ad dimidiae partis conſumtionem. Cum colatura miſta eſt aequa portio lactis bubuli, ſed cremore ſuo bene priuati; inde hauſtus vnus datus eſt omnibus quatuor horis. Doſis autem plantae paulatim vsque ad drachmas duas aucta eſt.

3. Mu-

3. Mulos etiam pituita contagiosa (*morve*), qui morbus vulgo creditur equis proprius, affici posse, exemplo probatur. p. 58.

4. In minori Balearidum insularum mulier peperit monstrum cyclopis facie. Fuit enim illi caput ingens, facies plana fere, cum vno tantum oculo magno, in medio sub fronte posito; alter oculus in summa fronte sub parte quadam molli, ad instar cornu prominente, delituit. Caput capillis longis, et totum corpus pilis fuit obsitum.

5. Puella, quae cum omnibus signis externis pubertatis nata erat, quarto mense exacto, coepit pati menstrua; ceterum bona valetudine vtitur. p. 59.

6. Continuatur relatio de puella, quae quatuor annis sine alimentis, praeter aquam frigidam, vixit *). Ab aestate anni 1755. quo coepit in menstruis esse, vsque ad annum 1759. satis bene quidem valuit, nisi quod sine grallis vix potuit incedere; sed veris initio iterum tantos in pedibus dolores sensit, vt parentes eam ad fanum quoddam Virginis Deiparae, auxilii caussa, deducendi consilium caperent. Neque sine auxilio domum reuertit, quod maximam partem, vt sapienter monet Historiographus Academiae, ipsis itineris huius molestiis tribuendum erat, quum fanum sit in alto praeruptoque monte, per quem eam genibus nixam ascendere ac descendere oportuerat. Verum etsi nunc pedibus poterat recte incedere, tamen haut tam perfecta fuit haec curatio, vt spei parentum omnino responderet. Nam sub initium hiemis vacillauit rursus puellae valetudo, pedes circa malleolos leuiter intumuerunt, menstruorum et quantitas et qualitas minus recte se habuit, et ventriculus iterum omne nutrimentum, excepto pane et aqua, reiecit. Attamen temporis progressu haec incommoda sine medicina, cuius pertaesi

*) vid. Comment. nostr. Vol. XI. p. 388.

taesi videbantur parentes, superauit natura; et sub finem anni 1761 puella valetudine vtebatur optima, quae plus quam annuo spatio haut interrupta fuerat.

p. 62. Ad *obseruationes chemicas* progredimur.

1. Cl. HELLOT parauerat butyrum antimonii cum duplo mercurii sublimati corrosiui. Cuius butyri, in aere liquefacti, drachmis septem cum dimidia affudit octo vncias spiritus vini rectificati; sic nactus est mixtum, quod post tres horas congelauit, et fere solidum euasit. Exiguo calore idem liquatur.

2. Idem V. Cl. cum Academia communicauit arcanam vernicis compositionem, quo Angli argento et orichalco colorem auri inducere dudum sciuerunt. Fit ex vnciis duabus gummi laccae, vnciis duabus succini flaui, gr. 40. sanguinis draconis in granis, drachma semis croci, quae omnia in vnciis 40 spiritus vini rectificati digeruntur vulgata ratione. Hunc vernicem metallo inaurando calefacto illinere oportet. Metallum sic inauratum, vbi aliquid impuritatis contraxit, facile aqua tepida purgatur.

p. 64. 3. Quum Cl. CADET chemice inquisiuit in naturam materiae, quae ab ardente Vesuuio defluit, inuenit, eam constare e ferro, paululo cupri, terra aluminosa, et terra quadam alia vitrificabili, quae cum acido vitriolico vnita crystallos format filamentosas. Vnde coniicere licet, in visceribus montis magnam esse copiam pyritarum vitriolicorum et aluminosorum, et multo sulphure grauidorum; quo per ignis violentiam separato, ferrum, cuprum, illaeque terrae colliquatae fuerint, et vitrum opacum formauerint ope quarzi, quod istis iunctum fuisse, quaedam vestigia eius in materia a monte euomita docent. Quod quum ita sit, caussa etiam inuenta esse videtur incendii montis: quum ex Hombergiano

no experimento conſtet, ferrum cum ſulphure commiſtum, ac parumper humectatum, ſub terra incendi.

Commentarii huius voluminis ſcripta continent vnum et quadraginta.

1. *Abb.* DE LA CAILLE *commentatio de lunae parallaxi.*

2. Cl. BERTIN *deſcriptio planorum muſculoſorum, quibus tunica carnoſa ventriculi in homine conſtat.* Auctor in hac tunica, quam antea Anatomici e duobus tantum planis fibrarum muſcularium compoſitam eſſe docuerant, tria eiusmodi plana obſeruauit ſemper in homine, ita vt inter interius duorum iſtorum planorum, quod circulares habet fibras, et tunicam neruoſam tertium dari videret, vndique fere expanſum, inde ab orificio ſiniſtro vsque ad curuaturam ventriculi minorem, quam aut nullatenus aut ex parte tantum inueſtit. Ceterum quia deſcriptio tunicae muſculoſae ventriculi, quam Auctor hoc loco propoſuit, non diſcrepat ab ea, quam Ill. HALLERUS iam in *Primis lineis Phyſiologiae* exhibuerat, vt metuenda Auctori videretur ſuſpicio, quaſi alienae inuentionis gloriam ſibi arrogare voluerit: monet, ſe iam anno 1746. quum de ventriculo equino Academiae praelegit commentationem, huius inuentionis fuiſſe compotem, eiusque rei teſtem eſſe poſſe Academiam, HALLERUM contra anno demum 1751. inuentum ſuum publicaſſe Quorum illud quemadmodum et Cl. BERTIN, et teſtimonium eius rei perhibenti Academiae Hiſtoriographo (p. 32.) facile credimus: ita, vt ne in HALLERUM cadat ſuſpicio, quam ille a ſe amouere ſtuduit, aequitas exigit, vt viciſſim moneamus lectorem, *Primas lineas* p. 58. p. 63.

 phyſio-

physiologiae iam anno 1747. Gottingae primum fuisse editas, et in hac libri editione eandem structurae ventriculi descriptionem, atque in altera anno 1751. facta, reperiri, volumen autem commentariorum Academiae Parisinae, in quo BERTINI commentatio de ventriculo equino legitur, anno demum 1751. in lucem prodiisse.

3. *Obseruatio transitus Veneris per discum Solis d. 6. Iun. an. 1761. Agendici habita a Cardinale* DE LUYNES.

4. *Alia in Castello S. Huberti, praesente Rege, habita a* Cl. LE MONNIER.

5. *Obseruatio exitus Veneris e disco Solis in Obseruatorio regio habita a* Cl. MARALDI.

6. *Obseruatio eiusdem transitus, ab Abb.* DE LA CAILLE.

7. *Alia a* Cl. DE LA LANDE.

8. *Alia habita in insula oceani Indici, dicta Roderici insula, a* Cl. PINGRE'.

9. Cl. LE MONNIER *annotationes ad praecedentem obseruationem.*

10. Cl. DE LA LANDE *examen parallaxis Solis per minimam distantiam limborum Solis et Veneris, tam Lutetiae quam in insula Roderici obseruatam.*

11. *Ei. Annotationes ad* Cl. PINGRE' *obseruationes in insula Roderici ad parallaxin Solis spectantes.*

12. Cl.

12. Cl. DE FOUCHY *obseruatio transitus Veneris sub Sole.*

13. Cl. LE MONNIER *continuatio annotationum ad obseruationem* Cl. PINGRE'.

14. Cl. DE LA LANDE *annotationes ad computum transitus Veneris, Ephemeridibus,* Connoissance des Temps *inscriptis, ad annum 1761. insertum.*

15. *Eiusd. Annotationes ad obseruationem huius transitus Tobolii habitam.*

16. *Eiusd. Annotationes ad obseruationes eiusdem transitus, iussu Regis Daniae, institutas Hafniae et Nidrosiae.*

17. Cl. TENON *commentatio de quibusdam vitiis viarum vrinalium et partium genitalium masculini sexus.* In duobus puerulis, quorum alter duos men- p. 116.
ses, alter tres vixerat, pro vesica erat protuberantia membranacea, forma mori, extrinsecus conspicua super osse pubis, in qua terminabantur vreteres, et per cuius duo foramina guttatim effluebat vrina. Ibidem erat etiam vmbilicus positus. In altero horum infantum coles aderat, sed monstrosus et non perforatus; alter carebat cole, scroto, prostatis, et vesiculis seminalibus, testiculos vero habebat inter duas cutis plicas, quae vuluam aliquatenus referebant, positos. Parum absimilem conformationem harum partium reperit etiam Cl. TENON in homine viuo, 37. annos nato. In omnibus his exemplis, monet, apparere hernias, sed singulares. Nam tu- p. 119.
mor, ex quo vrina exstillat, formatus est parte postica vesicae, quae nulli sacco inclusa, nec tegumentis musculisue tecta est, quin potius ipsa, vna cum adiacen-

adiacente peritonaei parte, pro facco eſt inteſtinis. Praeterea in homine illo adulto, de quo hic agitur, etiam haec obſeruauit commemoratu digna. Quum ieiunus eſt et quietus, ſpatio duorum minutorum horae ex vretere dextro ſex circiter guttae vrinae, e laeuo ſeptem exeunt; poſtquam autem ambulauit, aut alii corporis exercitio vacauit, ieiunus, plures guttae ex vtroque vretere ſpatio temporis breuiori exſtillant. Semihorio poſt hauſtum vini albi, maiores guttae et celerius effluxerunt (tardius tamen ſemper e dextro vretere quam ex ſiniſtro), et vbi ſecretio maxima fuit, praeſertim tuſſiente homine, radius dimidium pollicem longus proſiluit quinquies minuti horae ſpatio; atque elapſa vna hora cum dimidia, reddiderat per vreteres partim vrinam albam vel ſeroſam vix odoriferam, partim vrinam magis coloratam, cuius vtriusque vrinae quantitas tres quartas partes vini potati exaequauit. Vbi autem aquam biberat, neque tam cito vrinae fluxus, neque tanta vi acceleratus eſt. Certe nouas vrinae vias a ventriculo ad veſicam, quas WILLISIUS et MORINUS commenti ſunt, in hoc homine non dari, manifeſtum eſt. Ceterum barbatus eſt, ac robuſtus, et neutiquam effeminatus, neque vllatenus caſtratis ſimilis, pauci cibi ac potus, ſomni leuis, memoriae excellentis, ingenii acris; et omnibus ſenſibus valet, guſtu excepto, veneris autem ſenſu prorſus caret.

18. Cl. DE LA LANDE *commentatio de interpolationibus, ſeu de vſu differentiarum ſecundarum, tertiarum, cet. in computis aſtronomicis.*

19. *Abb.* DE LA CAILLE *excerpta ex obſeruationibus, quas olim* DE CHAZELLES *in Oriente habuit, vna cum notitia MSctorum huius Academici,*

demici, quae in Bibliotheca Academiae asseruantur.

20. Cl. MALOUIN *experimenta super mucoso morbo equorum,* la Morve *dicto, instituta.* Sectione plurium equorum, qui hoc morbo correpti erant, didicit V. Cl. in iis quidem, in quibus morbus recens fuerat, non nisi membranam pituitariam fuisse vitiatam, in aliis autem, qui diutius isto morbo laborauerant, viscera etiam thoracis et abdominis modo pauciora, modo plura, esse affecta, tuberculis et maculis albis, praesertim in pulmonibus et hepate, apparentibus, sub quibus erant exigui abscessus, pituitae talis, qualis per nares excreta fuerat, pleni. Hinc dubius redditus, sitne hic morbus localis, an humorum, tres equos hoc morbo vehementer afflictos diuersa methodo tractandos curauit; duos quidem perforandis sinubus frontalibus, iniiciendoque liquore vulnerario in membranam pituitariam, glandulis sublingualibus induratis et tumidis incidendis, internis quoque remediis et subinde purgantibus adhibendis, tertium autem, sine extrinsecus administrata ope, solo eorundem internorum remediorum vsu, et purgationibus alui. Hic equus perfecte conualuisse visus est, ceterorum autem curationem imperfectam fuisse, eorundem occisorum dissectio docuit. Vnde consequens esse videbatur, hunc morbum inter morbos humorum censendum esse. Sed quum huic sententiae constanter repugnaret LA FOSSE iunior, cuius pater, medicina veterinaria clarus, contrariam sententiam tuitus erat: Academia, hanc rem vlteriori examine dignam esse rata, iussit quatuor adhuc equos, pituita contagiosa laborantes, occidi et cultro anatomico subiici. Quo facto, nondum omnis dubitatio sublata est; nam quae in omnibus his equis viscera sana, neque alibi, quam in sinubus

p. 173.

p. 51. Hist.

bus frontalibus et maxillaribus, glandulisque ſublingualibus, morbi veſtigia deprehenſa ſunt. Interim hoc nunc affirmari poſſe videtur, duplicem eſſe huius morbi cauſſam, alteram externam, quae ſolam membranam pituitariam afficiat, alteram internam, morbum ſcilicet praegreſſum, a quo genitus liquor ſeroſus acris, per nares effluens, pituitariam membranam inflammare poſſit; et morbum, priori cauſſae debitum, ſaepius occurrere altero, immo poſſe in hunc alterum temporis progreſſu degenerare, niſi remediis topicis opportune vincatur. Sed pluribus experimentis atque obſeruationibus opus eſt, vt haec res in apricum perducatur.

21. 22. 23. *Obſeruationes eclipſis lunae totalis d. 18. Maii anni 1761. habitae a* V. Cl. LE MONNIER, MARALDI et DE FOUCHY.

24. Cl. LE MONNIER *comparatio eorum, quae ex obſeruationibus coniunctionis Veneris cum Sole ſequuntur, cum tabulis* HALLEII.

25. Cl. GUETTARD *commentatio de lamellis et*
p. 197. *granis auri in fluuio Ariega* cet. *). Hunc fluuium, ipſamque, in quam ille influit, *Garumnam*, auri grana et lamellas vehere, dudum fuit notum accolis, qui illa ſummo ſtudio colligunt. Sed nuper vir quidam induſtrius, *Apamiae* degens, terram ipſam, per quam *Ariega* fluit, nec non eam, quae in aliis Occitaniae regionibus quibusdam effoditur, auriferam eſſe, et ſimiles lamellas et grana auri continere animaduertit. Et quoniam arena illorum fluuiorum, in qua granula aurea reperiuntur, ex granis quarzoſis partim rufis, partim albis, conſtat, in terris autem illis auriferis lapilli quarzoſi inueniuntur, qui com-

*) Lecta d. 29. Aug. 1761.

comminuti ſimilem prorſus arenam praebent: ſuspicatus ille eſt, hoſce lapillos etiam aliquid auri in ſe continere; hinc copiam illorum Academiae miſit, vt eos explorandos curaret. Equidem inſtituta iuſſu Academiae examina chemica et docimaſtica nihil auri in illis lapidibus demonſtrarunt: attamen conſtitit inde, ſubſtantiam metallicam ferrugineam in quibusdam ineſſe, et ferrum inde non absque lucro parari poſſe.

26. Cl. DE LA LANDE *commentatio de nouis methodis vim magneticam ferro conciliandi, et de declinatione magnetis* *). Hae methodi ſunt illae, quas p. 211.
ante aliquot annos Viri clariſſimi TRULLARD et ANTHEAULME inuenerunt. Ille, Academiae Scient. Diuionenſis Sodalis, virgam ex chalybe confectam direxit verſus ſeptemtriones, eiusque poſitionem tam diu variauit, donec ab ea limaturam ferri attrahi videret; in qua poſitione fixam virgam percuſſit, quoad magnam vim magneticam nacta eſſet. Idem aliquot minores virgas ex chalybe affrictu ad illam magneticas redditas colligauit, et cum his duas laminas ex chalybe, ſoleae equinae formam habentes, et ita iuxta ſe inuicem poſitas, vt oualem figuram complerent, perfricuit, extrema virgarum, verticaliter poſitarum, ſuper laminis in circulum ſaepius, ſed vno tenore, ducens; quo facto magnam virtutem magneticam his laminis conciliauit. Alter Vir Cl. cuius ſcriptum de magnetibus artificialibus Academia Scient. Petropolitana praemio ornauit, animaduertit, duas virgas ferreas, in linea recta poſitas ita, vt exiguum inter eas interuallum ſit, ſine omni praeparatione ſponte ſua vim aliquam magneticam ſenſibilem mox acquirere, maximam vero, vbi inclinatae ſint ad planum aequatoris coeleſtis ſub angulo

*) Lect. d. 20. Maii 1761.

angulo 29 grad. circiter verſus auſtrum, vel ad hori-
zontem Pariſinum ſub angulo 70 circiter graduum
verſus meridiem. Itaque in tali poſitione duas vir-
gas ferreas, quarum longitudo eſt 15 pedum, craſ-
ſities duorum pollicum quadratorum, ſuper tabula
craſſa quercina fixit, ita, vt earum extremitates di-
midium pollicem a ſe inuicem diſtent, et has extre-
mitates laminis chalybeis, vltra ferrum paullum pro-
minentibus, muniuit; iam acum, ſeu virgam fer-
ream minorem, magneticam redditurus, eam oris
harum laminarum affricat, ducendo eam prorſum
et retrorſum iuxta longitudinem virgarum maiorum,
hac tamen cautione, vt neutra extremitas acus vn-
quam in virgarum interſtitium perueniat. Qua ra-
tione acui vim magneticam impertit maiorem omni,
quae alia adhuc cognita methodo ipſi conciliari pot-
eſt. Vtitur etiam hoc modo, qui eodem redit. Vir-
gam chalybeam, ſeu acum, magnetica vi imbuen-
dam ſuper tabula figit, et duas eiusmodi virgas, ſed
iam magneticas, ſuper virga fixa ſic ponit, vt poli
earum diuerſi nominis ſe inuicem reſpiciant, deinde
diaphragmate quodam tenui inter vtramque inter-
poſito, eleuat ambarum extremitates a ſe inuicem
remotiſſimas, vt ipſae virgae ad tabulam inclinatae
ſint ſub angulis, in oppoſitas plagas vergentibus, et
extremitates earum ſibi inuicem proximas, diaphra-
gmati appreſſas, ducit ſuper virga fixa dextrorſum
et ſiniſtrorſum iteratis ſaepius vicibus, lente, et hac
lege, ne extrema virgae fixae vnquam attingantur;
tandem ſub finem huius frictionis virgas ambas, ad
medium virgae fixae reductas, ſubito et ſimul tollit;
ſic virga fixa virtutem magneticam inſignem aſſumit.
Expoſitis his methodis, Cl. DE LA LANDE porro
docet, quibus ratiociniis earum inuentor ad eas per-
uenerit. Denique obſeruationes aliquot profert,
ex quibus colligit declinationem magnetis verſus oc-

ciden-

cidentem Lutetiae inde ab anno 1582. quotannis nouem minutis primis gradus praeterpropter vniformiter creuiſſe.

27. Cl. ADANSON *deſcriptio noui generis arborum*, Baobab *dicti*, *in Senega obſeruati.* Nomen *Baobab* apud PROSPERUM ALPINUM (de plantis Aegypti) occurrit. A SCALIGERO (de Subtilit. L. VI.) eadem arbor *Guanabanus* dicta eſt. Francogalli in *Senega* degentes eam *Calebaſſier* appellant, eiusque fructum *panem ſimiarum.* LINNAEUS eam vocauit *Adanſoniam*, quoniam eius definitionem a Cl. ADANSON accepit, quam Appendici Tomi II. Syſtem. Nat. Edit. X. inſeruit, et quae tam conformis eſt hic exhibitae, vt illi huc tranſcribendae ſuperſedere queamus. Tradita ea definitione, Auctor oſtendere allaborat, hanc arborem nouum eſſe genus, quod multum quidem ſimilitudinis habeat cum maluaceis, ſed tamen ab aliis maluaceis, adhuc cognitis, vere diſtinctum ſit. Quo fine characteres familiae *maluacearum* ſollicite recenſet, ſimulque notat, hanc arborem ab aliis generibus huius familiae diſcrepare partim calice, qui ipſi ſimplex eſt et deciduus, partim ſtaminum copia et ſitu, quippe in faſciculum collectorum, partim fructu lignoſo, in loculos decem vel quatuordecim diuiſo, qui ſemina plurima continent, carne ſicca et quaſi ſpongioſa inuoluta. Denique de cultura eius arboris, morbis, aetate, locis natalibus, et vſibus diſſerit, atque Auctores, qui eius mentionem fecerunt, recenſet. Maximam omnium arborum eam dicendam eſſe iudicat, propterea quod, licet truncus eius non vltra 12 pedes altus fieri ſoleat, tamen diameter trunci ſere 25 pedes exaequat, et rami circumcirca ad 60 pedes extenduntur. Iconibus adiectis figuras et totius arboris, et foliorum, et florum, fructuumque

p. 218. p. 224. p. 219. 232.

ac ſeminum, optime repraeſentandas Cl. Auctor curauit.

28. Cl. NOLLET *noua experimenta ſuper electricitate, occaſione ſcripti in Anglia nuper a* ROBERTO SYMMER, *Societ. reg. Londin. Sodali, editi capta* *). Repetens Auctor Cl. SYMMERI experimenta circa tibialia ſerica, a nobis alias **) enarrata, varia obſeruauit noua, et valde digna attentione phyſicorum. Nam non modo vidit, eadem experimenta haberi poſſe, licet multo minori ſumtu, in taeniis ſericis,
p. 251. aqua pura et calida elotis, rurſusque ſiccatis; neque calorem animalem neceſſarium eſſe in his experimentis, ſed ea quoque ſuccedere, quum tibialia ni-
p. 248. grum et album, ſibi inuicem inſerta, ſuper prunis charta gryſea, vel panno complicato, fricta fuerint: verum etiam obſeruauit primum illud, quod tibiale nigrum aliud genus electricitatis nanciſcatur, quam album, non eſſe a coloris diuerſitate, quatenus ille eſt lucis modificatio, ſed a materia gallarum, quae tincturam nigram ingreditur. Deinde ex his experi-
p. 250. mentis deduxit hanc propoſitionem generalem: Quum duo corpora, quae per frictionem electrica
p. 252. reddi poſſunt ita, vt alterum electricitatem vitri, alterum electricitatem reſinae nanciſcatur, ſimul fricantur ad ſe inuicem applicata, vis electrica ipſis conciliatur mirifice fortis. Praeterea intellexit, pro
p. 253. generali hactenus habitam legem, qua duo corpora, eodem electricitatis genere praedita, ſe mutuo repellere perhibentur, talem non eſſe, ideoque e mutua attractione duorum corporum electricorum non tuto colligi, ea diuerſis generibus electricitatis praedita eſſe. Vidit enim, telam ſericam albam, ad ſuperficiem vitri applicatam, et vna cum vitro frictam, adhae-

*) Lecta in Conuentu publ. Cal. Apr. 1761.
**) In Vol. X. hor. commentar. p. 499.

adhaerere vitro valide, atque ab eo ſeparatam, velociter ad illud reuerti; item, taenias ſericas nigras, electrificatas frictione, attractas eſſe a vitro non electrificato, eique per horas integras arcte adhaeſiſſe; ſeparari autem inde confeſtim, admoto ipſis alio vitro recens per frictionem electrificato. p. 254.

29. Cl. DE LA LANDE *commentatio de inaequalitatibus in motu Martis ab actione telluris in reciproca duplicata diſtantiarum ratione effectis.*

30. *Virorum* Cl. DU HAMEL *et* TILLET *commentatio de inſecto grana frumentorum in prouincia Engolismenſi erodente* *). Hoc inſectorum genus, admodum damnoſum, eſt eruca exigua, e cuius chryſalide prodit phalaena claſſis ſecundae ſecundum REAUMURII deſcriptionem, a quo etiam hiſtoria huius inſecti iam tradita eſt ſub finem Volum. II. Commentariorum ad Hiſtoriam inſectorum. Et quae magnus ille Vir de hoc inſecto ſcripſerat, neſcius, quam vtilia ea eſſent futura, maximopere ſibi profuiſſe fatentur praedicti Viri clariſſimi in dirigenda inueſtigatione cauſſae calamitatis, quae vniuerſam prouinciam vehementer afflixit. Ipſi autem viciſſim acceptam a REAUMURIO hiſtoriam huius inſecti perfecerunt, deprehenſis per proprias obſeruationes iis, quae illius induſtriam et ſolertiam effugerant. Remedia huic malo inuenerunt duo. Alterum eſt, vt grana frumenti, ab his inſectis infeſtati, torreantur in fornacibus, ad id inſtructis, calore, ſeptuageſimum quintum gradum thermometri Reaumuriani excedente: hoc enim caloris gradu erucae et chryſalides, in granis latentes, enecabuntur. Et remedii huius ſimile quid ruſtici Engoliſmenſes nonnulli, iam ante Academicorum in prouinciam aduentum,

[p. 296. and p. 324. in right margin beside lines "modum damnoſum, eſt eruca exigua, e cuius chry-" and "Remedia huic malo inuenerunt duo. Alterum eſt,"]

*) vid. Comm. hor. Vol. XII. p. 14.

tum, tentauerant, in furnis ſuis, poſtquam panis inde exemtus eſſet, grana frumenti aut nuda ad 4 vel 5 digitorum altitudinem aggerere, aut ſaccis incluſa ponere ſoliti. Verum quum hac ratione germina in granis corrumpantur: vt grana non ſolum cibo, ſed etiam ſementi, idonea ſeruentur, ſuadent aliud remedium, quod in hoc conſiſtit, vt prius calx viua in aqua per cinerem colata maceretur, et limpidum lixiuium in ſcutras transfundatur, in quibus calefieri ad 50 gradum in thermometro Reaumuriano poſſit, et deinde ſic calefacto lixiuio grana corbibus incluſa immittantur. Sed nullo remedio malum vinci poſſe monent, niſi, eodem ſimul vti, publica auctoritate adigantur omnes coloni in tota regione, quae hac calamitate prematur. Nihil enim proficient, qui bonis granis agros ſuos conſerant, ſi vicini in granariis ſuis per hiemem nutriuerint hoſtes illos, qui vere nouo in phalaenas conuerſi euolent in hos agros, ſpeciem ſuam, et cum ea ſimul hocce malum, propagaturi.

31. Cl. LE MONNIER *monita circa obſeruationem diametri Veneris d. 6 Iunii an. 1761 Tobolii habitam.*

32. *Determinatio longitudinis et latitudinis Veneris ſub ſole per obſeruationem huius coniunctionis Holmiae habitam, Auctore* Cl. DE LA LANDE.

33. *Abb.* CHAPPE D' AUTEROCHE *excerpta ex relatione de itinere in Sibiriam, vt Venerem in diſco Solis anno 1761 Tobolii obſeruaret, ſuscepto.*

34. *Eiusd. Additamentum, in quo de annulo lucido et diametro Veneris, Tobolii obſeruatis, agitur.*

35. Cl.

35. Cl. MARALDI *obseruatio eclipsis quarti satellitis Iouis d. 19 Nouembr. anni 1761.*

36. Cl. GUETTARD *commentatio de fodinis cespitum subterraneorum, seu turfae, prope Villam regis in Campania Galliae*, cet. Hae fodinae sunt in pratis admodum macris, in valle quodam, per quem fluuius, *Essona* dictus, procurrit. Os fodinae 12 p. 381.
vel 18 pedum quadratorum, profunditas ad summum decem pedum esse solet; altius enim fodere aqua non permittit. In hac altitudine plura strata cespitum habentur, quorum singula pedem circiter vnum crassa sunt; et horum stratorum infima, coloris fusci et fere nigri, meliora superioribus esse putantur. Reperiuntur in illis radices iuncorum, arundinum, cyperoidum, et his similium plantarum, quas prata illa ferunt; nonnumquam etiam trunci salicum, populorum, nec non radices harum aliarumque arborum in stratis illis repertae sunt. Porro docet Au- p. 383.
ctor, quo modo et quibus instrumentis aquae ex his fodinis hauriantur, strata secentur, et massae exsectae egerantur, disponanturque, vt bene exsiccari possint; item quomodo ex horum cespitum nonnullis carbones fiant in furnis, ad hanc rem exstructis. Horum autem carbonum aeque ac cespitum illorum exsiccatorum vsus et *Corbolii* et *Lutetiae* frequens esse coepit apud coquos et opifices. Quo magis hortandos esse censet populares suos, vt etiam in aliis regionibus Galliae turfam quaerant, qua ligno- p. 390.
rum penuriae, ibi ingrauescenti, subueniatur; et plurima loca nominat, quibus id fieri posse sperat. Denique ostendere studet, turfam nihil aliud esse, p. 392.
nisi materiem ex putrefactione plantarum, in pratis p. 393.
non depastis prouenientium, natam.

 37. Cl.

37. Cl. DE LA LANDE *altera commentatio de motu nodorum planetarum primariorum ſingulorum, qui actionibus ceterorum debetur.*

38. Cl. CASSINI DE THURY *obſeruatio tranſitus Veneris per diſcum Solis, Viennae in Auſtria habita.*

39. Cl. PINGRE' *obſeruationes aſtronomicae in inſula Roderici ob determinandam Solis parallaxin inſtitutae.*

40. *Eiusd. Additamentum ad praecedens ſcriptum.*

41. Cl. DE RATTE *Soc. reg. in Monte Peſſulano Sodalis, obſeruationes cometae, qui menſibus Septembri et Octobri anni 1757 apparuit.*

II.

Della preſervazione della Salute de Letterati, e della gente applicata e ſedentaria, opera poſtûma di GIUSEPPE ANTONIO PUIATI P. P. P. di Medicina Practica nella celebre Univerſitá di Padoua, e data in luce da ANTON-GAETANO ſuo figlio, Dottor di Filoſofia e di Medicina, in Venezia 1762. preſſo Antonio Zatta. in 8vo. 1 Alph. 10. pl.

i. e.

De eruditorum ac ſtudiis vitaeque ſedentariae deditorum hominum valetudine tuenda, opus poſthumum IOSEPHI ANTONII PUIATI,

IATI, editum ab ipſius filio, ANTONIO CAIETANO.

Librum hunc, quem Cl. PUIATI pater maximam partem abſolutum reliquerat, Cl. Editor ita perficere laborauit, loca auctorum in notis laudatorum addendo, lacunasque ſupplendo, vt et patris auctoritatem non minueret, et vtilitatem adferret legentibus. Cum vero hic liber ſcriptus ſit, non ſolum in eruditorum gratiam, ſed etiam in illorum vſum, qui aliis funguntur muneribus, quae ingenii exercitationem et applicationis aſſiduitatem requirunt, lingua vſus eſt Cl. Auctor vernacula. Diſtinxit autem totum hoc opus in tres partes, quarum prima introductoria eſt, altera philoſophica, tertia vero practicas regulas continet. Atque in primo partis primae capite nonnulli Auctores, qui de ſanitate eruditorum tuenda ſcripſerunt, recenſentur, ſecundo vero capite cauſſa morboſa externa, cui eruditi obnoxii ſunt, exponitur. Facilius eruditos cauſſae externae, ob imbecillitatem corporum, quam robuſtiores laedunt, atque pro diuerſa corporis conſtitutione varia quoque incommoda producunt. Maxime tamen ex nimia ſtudiorum contentione tres corporis partes, ventriculus ſcilicet, cerebrum et oculi patiuntur. In tertio capite de ſanitate eiusque cauſſis in vniuerſum disputatur. Proximam ſanitatis cauſſam Cl. Auctor ponit in perfecto conſenſu virium internarum ad ſuſtinendum motum omnium fluidorum corporis noſtri, ſiue ea in vaſis ſint, ſiue extra vaſa haereant. Sanitas laeditur, quotiescunque iſte conſenſus turbatur, licet motus ſanguinis non vitiatus ſit, aut nondum illud vitium appareat. Caput quartum latitudinem ſanitatis explicat. Ea enim minime tam arctis regulis adſtricta eſt, vt incommoda, quae conſenſum, de quo diximus, turbant, non poſſit

p. 1. p. 7. p. 12. p. 23.

homo ſine ſanitatis detrimento perferre. Latitudo autem ſanitatis, cuiuis homini propriae, deduci poſſe videtur ex ſufficiente conſeruatione virium, qua, excretione aliqua imminuta, noua alia producitur, aut conſueta augetur. Hinc illi homines maiore prae aliis gaudent ſanitatis latitudine, in quibus neceſſaria
p. 28. et maxime vtilis euacuatio facilius poterit augeri. Qualis vero illa ſit, Cl. Auctor in capite quinto docet, quod de perſpiratione inſenſibili inſcribitur. Haec, cum ex viribus vitae pendet, optime, vbi eae vegetae ſunt, ſuccedit, mirum in modum vero variat pro varietate rerum extra corpus poſitarum, vel mutationum, quae in ipſo corpore fiunt. Materia perſpirationis omni acrimonia deſtituitur, et retenta, non qualitate, ſed quantitate ſua nocet.

p. 46. Secunda huius operis pars exponit efficaciam et modum agendi cauſſarum primariarum morboſarum, quae cum literatura et ſtudiis aliquem nexum quaſi habent. In capite primo de nimia applicatione ad ſtudia tractatur, qua inprimis ventriculus et vis di-
p. 63. gerendi laeditur. In ſecundo capite Cl. Auctor vigilias et ſomnum conſiderat, et damna, quae ex pro-
p. 84. tractis vigiliis oriuntur, explicat. In tertio capite, quod de motu inſcribitur, demonſtratur neceſſitas motus in vniuerſum, et damna ex nimia quiete ori-
p. 109. unda. Quarto capite de ingreſſu, erecto ſtatu corporis et variis aliis corporis poſitionibus agitur. Ingreſſus ſanguinis motum maxime expedit, et ſaluberrimus eſt, quod minime de ſtatu valet. Sub hoc enim corporis ſitu, illud ipſum ob intenſam multorum muſculorum actionem maxime debilitatur, ſanguinis motus per contractos muſculos laeditur, tandemque ipſa vis concoquendi cibos impeditur, partim ob imminutam muſculorum abdominalium et diaphragmatis in ventriculum actionem, partim ob diſſipationem fluidi neruei, quod ad digeſtionem cibo-

rum

rum rite perficiendam maxime requiritur. Seſſio corpore incuruato tum demum, ſi ventriculus cibis nimis repletus eſt, noxam infert; in vniuerſum autem ſeſſio omnis nimium protracta, iis, qui calculo laborant, nocet, quod etiam de ſitu corporis ſupino valet. Quinto capite Cl. Auctor de ſaltatione p. 130.
et inſtrumentis muſicis, ſexto de equitationis vſu p. 145.
medico fuſius agit. Septimo capite de venatione, octauo de vectione in cymba, nono de declamatione, et lectione clara voce inſtituta diſſerit. Capite decimo aerem conſiderat, atque atmoſphaerae, caloris, frigoris, ventorumque etc. in corpus humanum efficaciam explicat. Simili modo in capite vndecimo de cibo, eiusque variis ſpeciebus, et capite duodecimo de potu potulentisque in Italia vſitatis disputat, tandemque in vltimo ſecundae huius partis capite affectus animi examinat.

Tertia vero huius libri pars applicationem con- p, 393.
tinet eorum, quae de rebus non naturalibus in vniuerſum in ſecunda parte dicta erant. Hinc in primo capite praecepta circa ſtudiorum contentionem in vniuerſum, in ſecundo capite praecepta de ſomno, et in tertio de motu proponuntur, atque damna, quae ex vita ſedentaria proueniunt, explicantur. Quartum quintumque caput comprehendunt regulas circa aerem, et alimenta. Sexto capite continentur regulae, ab iis obſeruandae, qui, neceſſitate quadam coacti, vltra modum ſe per aliquod tempus ſtudiis applicare debent. Septimo capite disputat Auctor de ſignis laeſae tranſpirationis, ex cuius conſeruatione, vti iam ſupra dictum eſt, Noſter ſanitatem pendere contendit. Vltimum tandem caput docet, qualis eſſe debeat medicus, cui cura ſanitatis hominis literati committenda eſt. Haec ſufficiant de hoc libro dixiſſe, cuius lectio iis, qui medici non

 ſunt,

ſunt, et tamen praecipuas diaetae regulas noſſe cu-
piunt, partim ob rerum praeſtantiam, partim ob ſtil-
elegantiam, omnino commendanda eſt.

III.

Memoire ſur une queſtion anatomique relative a la Iurisprudence; dans lequel on établit les principes pour diſtinguer, à l'inſpection d'un corps trouvé pendu les ſignes du *Suicide* d'avec ceux de l'*Aſſaſſinat*. Par M. LOUIS, Profeſſeur Royal de Chirurgie, Cenſeur Royal, Chirurgien conſultant des Armées du Roy. a Paris chez P. G. Cavelier 1763. 8. pl. 3½.

i. e.

Commentarius ſuper quaeſtione anatomica, quae relationem quandam cum iurisprudentia habet; in quo principia conſtituuntur, ex quibus in inſpectione cadaueris, quod ſuſpenſum reperitur, ſigna *autochiriae* et *homicidii* inter ſe inuicem diſtingui poſſunt. Auctore Cl. LOUIS.

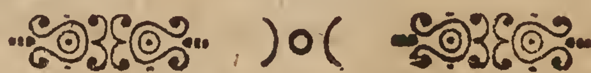
Praelectus eſt hic commentarius a Cl. Auctore in conſeſſu publico Academiae regiae chirurgicae, habito d. 14 April. 1763. atque ſcriptus eſt occaſione triſtiſſimae ſortis familiae *Calas*, omnibus certe lectoribus noſtris ex publicis relationibus cognitae. Cum fere omnes, qui de medicina forenſi ſcripſerunt auctores, ea tantum ſigna proponant, quae oſtendunt, vtrum is, qui ſuſpenſus reperitur, viuus an mortuus ſuſpenſus fuerit, ea vero ſigna negligant, ex quibus dignoſci poteſt, an ſuſpenſus ſe ipſum interfecerit laqueo, vel ab aliis ſtrangulatus

fuerit?

fuerit? Cl. LOUIS de hisce vltimis signis in hac dissertatione agendum sibi sumsit. Varia autem experimenta, quae ad huius argumenti vberiorem explicationem faciunt, tum in cadaueribus humanis, tum in animalibus viuis instituit, neque ipsos carnifices consulere neglexit. In initio huius tractationis chirurgos, qui examen corporis, quod suspensum reperitur, ex magistratus auctoritate suscipiunt, admonet, omnem dandam esse operam, quo suspensi, si fieri possit, ad vitam reuocentur, atque probat, *Calasii* filium forte vixisse adhuc eo tempore, quo familia eum ex fune pendentem inuenit. Deinde agit de signis, quae docent, vtrum viuus, an mortuus aliquis suspensus fuerit, tandemque ad ea accedit, ex quibus iudicari potest, vtrum strangulatio voluntaria, an violentiae externae effectus fuerit? Ostendit vero, suspensos non suffocari, vel ex respirationis defectu perire, sed apoplexia, scilicet ex compressione venarum iugularium, atque hoc inprimis valere de iis, qui ipsi suae mortis auctores fuerint. In iis, qui a carnifice patibulo affiguntur, saepe vertebrae colli luxantur, et cartilagines laryngis franguntur, quod nunquam fieri solet in iis, qui se ipsos interficiunt, quapropter etiam eiusmodi homines facilius, quam ii, quos trucidauit carnifex, ad vitam reuocari possunt. Homo quidam, qui bis se ipsum suspendit, bis quoque refocillatus est, neque aliud inde incommodum sensit, praeter vehementes dolores in capite et pedibus, qui orti erant sine dubio ex impedita sanguinis circulatione per compressionem venarum iugularium. Cum vix possibile sit, vt aliquis, sine praegressa strangulatione, ab alio de laqueo suspendi possit, semper duplex aderit chordae in collo vestigium, aut alia in cadauere violentiae externae signa. Si autem fuerint aliquando fortasse malefici, qui post suspensionem, a carnifice factam, ad vitam reuoca-

p. 6.
p. 12.
p. 15.

reuocati ſint; haud dubie id carnificis culpa accidit, p. 27. qui officium ſuum in iis non recte fecerat. Probat hoc Cl. Auctor enarratione methodi, qua carnifices Pariſienſis et Lugdunenſis vtuntur. In iis, qui Pariſiis ſuſpenduntur, fere ſemper colli vertebrae ſuperiores luxantur, ſimulque ac ea luxatio fit, cadauer, quod antea rigidum erat, nunc flexile fit. Pupilla ſemper in ſuſpenſis valde dilatata eſt. Lugduni cartilagines laryngis contra vt plurimum fractae ſunt, cum in anteriore parte laquei, quo ſtrangulantur, nodus ſit fixus, atque carnifex caput eius, de quo ſupplicium ſumitur, magna vi verſus anteriora deprimat. Ex his autem omnibus patet, cadauer, quod ſuſpenſum reperitur, non obiter tantum inſpiciendum, ſed et interiores eius partes ſollicite examinandas eſſe. Qui ſe ipſos laquei ope interficiunt, longe tardius pereunt, quam ii, qui ab aliis ſtrangulantur. Chorda cum veſtigio, quod in collo reperitur, comparanda eſt, atque videndum, vtrum in collo vnicum tantum, an contra duo adſint eiusmodi impreſſionis veſtigia? Haec omnia Cl. LOUIS egregie explicat, atque in fine nonnulla addit de methodo, qua ſuſpenſi ad vitam reuocandi ſunt. Suadet autem ſectionem venae iugularis inſtituere, aerem pulmonibus inflare atque corpus fricare et calore fouere. Si in eo, qui paullulum refocillatus eſt, reſpiratio adeſt laborioſa et ſtertoroſa, materia ſpumoſa bronchia replens euacuanda eſt ope potionis paratae ex oxymelle ſcillitico.

IV. MAR-

IV.

MARTIN FROBENIUS LEDERMÜLLERS, *Hochfürſtl. Brandenb. Culmbachiſchen Iuſtitzraths, wie auch der Kaiſerl. Academie der Naturforſcher, und der teutſchen Geſellſchaft zu Altdorf Mitglieds, Nachleſe ſeiner mikroſcopiſchen Gemüths und Augenergötzungen. V. Sammlungen beſtehend in funfzig fein illuminirten Kupfertafeln, ſammt deren Erklärung, und einer getreuen Anweiſung, wie man alle Arten Mikroſcope geſchickt, leicht und nützlich gebrauchen ſolle, verlegt, und in Kupfer gebracht von* Adam Wolfgang Winterſchmied, *Kupferſtecher in Nürnberg, gedruckt, auf Koſten des Verlegers, von* Chriſtian de Launoy 1762. 4. mai. 15 pl. cum ep. dedic. et praef. L. tab. aen.

i. e.

MARTINI FROBENII LEDERMÜLLERI ſpicilegium microſcopicarum oculorum atque animi oblectationum ſuarum aeri inciſarum et viuis coloribus pictarum.

Poſtquam in detegendis naturae arcanis occupatus Cl. LEDERMÜLLERUS centuriam microſcopicarum ſuarum obſeruationum ante ſex hos annos ediderat, multisque hunc librum non ingratum eſſe animaduertebat, cogitabat de ſpicilegio quodam per vices edendo, ita, vt decem ſemper tabulas, ſine temporis tamen termino conſtituto, ſe publicaturum fore promitteret. Cuius ſpicilegii et nos ſuperius iamiam mentionem fecimus *). Nunc vero, cum

* vid. Commentar. Vol. X. P. III. p. 423.

cum illud abſolutum in manibus noſtris verſetur, non ingratum lectoribus noſtris fore arbitramur, ſi potiora eius momenta breuiter excerpamus, quantoque cum ſtudio Cl. Auctor in continuandis microſcopicis obſeruationibus verſatus fuerit, ſignificemus.

Praeter egregias itaque, variasque nouiter inſtitutas obſeruationes, praecipue quoque in hoc volumine operam dedit LEDERMÜLLERUS Noſter, vt fida inſtructione doceat, quomodo vnusquisque ſingulis microſcopiis commode vti debeat, quem in finem hiſtoriam microſcopiorum dedit, primam eorum originem ex gutta aquae, vel globuli vitrei factam exponit, ſucceſſiuam emendationem ex mutata eorundem fabrica declarat, icones eorum, quibus olim vſi fuerunt, communicat, quo exinde adpareat, ad quantum praeſtantiae gradum recentiorum inuenta peruenerunt. Ea propter non ſolum nouiſſima et optima microſcopia ſecundum ordinem dignitatum ſuarum recenſet, compoſitionis rationem exponit, modumque adhibendi docet, verum etiam non nulla eorum, v. c. microſcopium ſolare Cuſſianum Tab. I. et II. vniuerſale illud illuſtris DE GLEICHEN, tanquam maxime compoſitum, Tab. XI. XII. XIII. XIV. et XV. Lieberkühnianum, pro circulatione ſanguinis contemplanda, Tab. XXIII et XXIV. depinxit. Cum itaque tantam microſcopiorum peritiam, et in recto eorundem vſu dexteritatem acquiſiuerit, praetereaque de ſelectiſſimis ſibi comparandis ſemper ſollicitus fuerit Cl. Auctor, quilibet facile praeuidet, obſeruationes, ope microſcopiorum factas, et in hoc volumine eodem cum ſtudio eſſe conſignatas, quo antecedentes microſcopicae oblectationes ſeſe commendarunt. Cum vero limites non permittant, vt ſingulas ſpicilegii huius obſeruationes commemorare poſſimus, ſatis fore ſpera-

ſperamus, ſi ſpeciminis loco quaedam ſaltim phaenomena, Auctori in contemplandis corporibus obuia, indicamus.

Delineantur itaque Tab. VII pulices aquatici; in his microſcopii auxilio detexit Noſter, praeter ſex pedes ordinarios, duo alia adhuc corpora, pedibus quoad faciem externam ſimilia, quae vero interius cauam fiſtulam ſiſtunt, ex qua eo tempore, quo pulex ſuper aquam ſaltare tentat, albicantem quendam et oleoſum humorem promanare Noſter obſeruauit, qui ſuper aquam paruum quaſi globulum format, quem baſin forte eſſe, in quam pulex ſaltatorios pedes firmat, Cl. Auctor opinatur. Arborem coffeam ab omnibus inſectis ſemper eſſe liberrimam, Cl. olim Gedanenſium KLEINIUS in manuſcripto quodam, de incremento coffeae, affirmauit. Contrarium vero ſe reperiſſe teſtatur Noſter Tab. IX. quae pediculos in arbore coffea habitantes repraeſentat. Animalculum hoc latum eſt, et tenuiſſima quadam lana obductum. Animaduertuntur in eo quindecim annuli vel ſegmenta, quae in mucrones terminantur mobiles, et mediantibus quibus ouula ſua craſſo ſatis tomento obducere poteſt. Ponit ſua ouula in rimas veterani rami, et vtplurimum in cacumine arboris animalcula haec habitant. Hac occaſione Tab. X. delineauit Noſter modum creſcendi coffeae. Has figuras KLEINIUS dedit, quas etiam LEDERMÜLLERUS immutatas repraeſentat. Ex iconibus huius tabulae praecipue attentionem noſtram mouet puluis antherarum coffeae. Hic enim, microſcopii ope contemplatus, ſiſtit corpuſcula ſeminibus tritici haud abſimilia, quae vero, ſi aqua, vel ſpiritu vini humectantur, rotundam figuram acquirunt, et ſenſim ſenſimque ſubſtantiam quandam oleoſam vaporis ad inſtar emittunt. Ex variis animalium pilis, Tab. XVII. delineatis, commemo-

memoratione dignum iudicamus pilum talpae; hic enim, innumeris annulis vndiquaque obſeſſus, aeque ſatis a reliquorum animalium pilis ſeſe diſtinguit, ac pilus Cerui Capreoli Tab. XLIX. repraeſentatus, ſquamis ſexangularibus vndique tectus, a reliquis ſtatim internoſcitur.

In Tab. XXXIII. depictam vidimus aegagropilam, ex ventriculo agni ſimul cum quatuordecim aliis deſumtam. Haec exterius duriſſimo quodam cortice obtecta erat, interius autem ſubſtantiam reperit Noſter, operi coactili ſimillimam. Cum internam hanc ſubſtantiam microſcopii ope diſquiſiuerit, detexit, eam ex meris particulis laneis conſiſtere, quae, ſicuti pili, ex canalibus medullaribus compoſitae, et externe minutiſſimis quaſi ſquamis obtectae erant. Sequenti Tabula XXXIV. repraeſentauit Noſter membrum virile muſcae. Hoc ex tribus ſegmentis conſiſtit, quorum duo inferiora innumeris papillis, et peculiari quadam protuberantia annulari, obſeſſa ſunt. Paſſim occurrunt pili, et in ſuprema parte conſpicitur foramen quoddam ouale, per quod corpuſcula, pro animalculis ſeminalibus habita, exire vidit Cl. Auctor. Sed cum errare humanum ſit, ita etiam LEDERMÜLLERUS noſter, ſe in denominanda hac parte quendam commiſiſſe errorem, ipſe fatetur in defenſione nonnullorum dubiorum, contra microſcopicas ſuas obſeruationes factorum, huicque ſpecilegio adiecta. Mouit enim Ill. DE GLEICHEN praeter alia dubia etiam hoc, quod Cl. Auctor figuram Tab. XXXIV. datam, membrum virile muſcae nominet, cum tamen aliae obſeruationes edocuerint, hanc partem neutiquam membrum virile, ſed tubulum eſſe, per quem ouula ponit foemina muſca. Veritatem huius rei perſpiciens Noſter, hunc ſuum errorem in defenſione hac indicauit, ſententiam mutauit, et deſcriptionem Tab. XXXIV. ſub nomine tubuli

tubuli, per quem ouula ponit foemina musca, esse assumendam, scripsit. Pollinem antherarum tulipae Tab. XLVIII. repraesentat. In hoc detexit Noster globulos diuersi coloris, quorum alii lutei, alii purpurascentes fuerunt. Quando iis vnica guttula aquae adspersa est, mox ex iis substantia quaedam promanauit, guttulam aquae tot coloribus impraegnans, quot antea pollen ipsum imbutum erat. Tab. L. continet figuras salis cuiusdam compositi, coerulescentis, et salis essentialis acetosellae. Saepius dubitauit Cl. Auctor, num ope artis coeruleum quoddam sal produci posset, cuius crystalli colorem suum, propter pelluciditatem, sub microscopio adhuc conspiciendum praeberent. Contigit ei, ab amico quodam compositionem eiusmodi salis acquirere. Quando nimirum salis volatilis cornu cerui drachma semis, et laminae cupri in paruas frustulas concisae grana 15. in vitro bene obturato simul reseruantur, et hisce inter se coniunctis 6 - 8. guttae spiritus salis ammoniaci vinosi adsperguntur, mixtumque hoc in lenissimum calorem caute reponitur, ne volatile sal in auras abeat: tunc vnica guttula huius mixturae sub microscopio sistit egregias crystallos azurei coloris, vtplurimum octangulae figurae. Sal acetosellae, in eadem tabula repraesentatum, crystallos diuersissimae figurae sistit, quarum aliae ramorum arboris ad instar inter se combinatae sunt, aliae vero sexangularia et multangularia corpora repraesentant.

Adiecta sunt huic volumini duo alia additamenta, quorum prius responsiones Cl. Auctoris ad dubia nonnulla ill. DE GLEICHEN continet *); posterius

*) Cuius titulus est: MARTIN FROBENIUS LEDERMÜLLERS *abgenöthigte Vertheidigung, als einen Anhang*

ſterius vero deſcriptionem iconemque muſcae, pe
multis paruis inſectis refertae, et a Cl. WINTER
SCHMIEDT obſeruatae, ſiſtit. Nos vero ex iis, qua
indicauimus, obſeruationibus microſcopicis, induſtr
am Auctoris ſatis conſtare arbitramur. Quas ve
ro in poſterum obſeruationes, circa ſpecialiora quae
dam corpora inſtituendas, edere promittit, de hi
iuſto tempore ad lectores noſtros erimus relaturi.

V.

The vegetable Syſtem, or the internal Structu
re and the Life of Plants etc. By IOH
HILL, M. D. Vol. V. Containing the entir
Claſſ of Aggregate or Cluſterheaded Plants
London. Solded by R. Baldwin 1763. fo
pl. 18. Tabb. aen. 53. Vol. VI. Containin
the whole Claſſ of Vmbrell'd or Vmbellife
rous Plants. London. 1764. fol. pl. 18. Tabb
aen. 62.

i. e.

Syſtema vegetabile, ſiue explicatio internae ſtru
cturae et vitae plantarum etc. Auctore IO
ANNE HILL, M. D. Vol. V. VI.

In ea, quam iam exponere cepimus *), Cl. Aucto
ris methodo nunc ſic pergimus, vt aggregatas at
qu

*Anhang ſeiner mikroſcopiſchen Gemüths und Augener
götzungen, wider einige von dem vornehmen Hr. Ver
faſſer des neueſten aus dem Reiche der Pflanzen, und de
Geſchichte der Stubenfliege, in dieſen beyden Schriften ge
äuſſerte Zweifel und Vorwürfe, nebſt einer Beylage de
Verlegers Adam Wolfgang Winterſchmids, welche die Ab
bildung einer mit vielen ſehr kleinen Inſekten geplagte
ganzen und vergröſſerten Stubenfliege enthält; mit Ku
pfern.*

*) vid. Comment. Noſtr. Vol. XIII. P. II. p. 296.

que vmbelliferas plantas ſimul eadem ratione recenſeamus, qua in prioribus vſi ſumus voluminibus.

Quod de compoſitis egerat plantis Cl. Auctor, Vol. V.
nunc prius multis probare nititur argumentis, aggregatas, iam conſiderandas plantas, inter illas compoſitas et vmbelliferas medium mereri locum, etſi cum vtrisque aliqua communia habeant. Hinc protinus ea, quae plerumque adſumitur, inter vmbellam ſimplicem atque compoſitam differentia concidit, et aggregatae flores perfectos, in capitulum p. 5.
collectos, communi calyce exceptos, ſingulo tamen flore proprio calyci inſidente et ſuo etiam pedunculo excepto. In vmbellis contra communis pedunculus diuiſus ex centro in plures, ſingulum denuo et ſecunda vice diuiſum oſtendit. Deſcribit porro ſingulas aggregatarum plantarum fructificationis partes atque delineat, et quod in ſingulis communis ille calyx folioſus eſt, nec commodas ſatis diſtinctionis notas ſuggerit, nunc ex proprio ſinguli floris calyce eiusque forma et diuiſione, ſquamarumque numero definitiones ordinum deſumit, eorumque in aggregatis ſeptem ſequentes deſcribit, ſtamina vero florum non ſunt coalita.

Ordo I. recenſet plantas, calyce particulari mo- p. 11.
nophyllo, et in margine integro, inſtructas: capitulo florum ouali, calyce communi floribus longiore, *Dipſacus;* capitulo rotundo, calyce communi breuiore, *Virga*, dipſacus piloſus; capitulo obtuſe conico, calyce communi floribus longitudine aequali, *Xanthium;* occaſione huius Xanthii, quod in Europa aeque ac America occurrit, de ſententia ea, ſingulis locis ſingulares plantas conceſſas fuiſſe, diſſerit, eamque negando hoc et aliis exemplis confirmat, in magnitudine tamen earum nonnunquam differentias occurrere. Capitulo plano, ex quinque floribus compoſito, calyce communi integro, cylindrico,

drico, apice dentato, *Knautia* *); capitulo et caly-
ce eodem tres tantum flores comprehendente, *Al-
lionia;* capitulo plano, multos flores continente, ca-
lyce communi integro, plano, margine indiuiſo, *Dor-
ſtenia;* capitulo rotundo, calyce communi, tetra-
phyllo, foliolis acutis, floribus ſingulis breuiter pe-
dunculatis, *Hydrocotyle;* capitulo lato, plano, calyce
communi polyphyllo, foliolis breuibus acutis, flori-
bus ſingulis pedunculo longo inſidentibus, pentape-
p. 26. talis, incuruatis, *Panax.* *Ordo II.* calyce proprio,
integro, apice plicato. Capitulo globoſo, multi-
floro, calyce communi ſquamato, flore pentapetalo,
calyce proprio apice membranaceo, *Statice.* *Ordo*
p. 28. *III.* calyce proprio ſimplici, ſeu in vnicam ſeriem
ſegmentorum diuiſo. Capitulo globoſo, multiflo-
ro; calyce communi floribus aequali: corolla ſin-
gula tubuloſa quadrifida, ſuperiore ſegmento breui,
recuruo, tribus reliquis longioribus, acutis, *Globu-
laria.* Capitulo conuexo multifloro, calyce commu-
ni, floribus longiore, corolla pentapetala, leuiter in-
ciſa, reflexa, *Aſtrantia;* capitulo plano libero, calyce
flores multum ſuperante, integro, apice leuiter quin-
quedentato, *Agroſtana;* capitulo plano, multifloro,
calyce communi capitulo longiore, integro, in qua-
tuor partes apice ſpinoſas ſecto, *Arctopus;* capitulo
plano, floribus ſeſſilibus, calyce communi floribus
longiore, monophyllo, apice lato, irregulariter ſex-
fido, *Echinophora;* capitulo oblongo, communi ca-
lyce folioſo, capitulo breuiori, circulo perfectorum
foliorum cincto, *Gundelia;* capitulo globoſo, caly-
ce communi duplicis ſeriei, altera erecta, altera re-
p. 37. curua, *Jaſione.* *Ordo IV.* calyce proprio duplici, ex
duabus ſegmentorum ſeriebus compoſito: capitulo
conuexo, calyce communi ex pluribus ſeriebus fo-
liolorum

*) Per errorem hanc plantam aliquoties *Knautiam* ap-
pellari obſeruamus.

liolorum, *Scabioſa;* capitulo conuexo, calyce com-
muni ſimplici, foliolis acute ſpinoſis, *Acura.* *Ordo V.* p. 55.
calyce proprio diuiſo vel plurium ſegmentorum ſe-
riebus: capitulo globoſo, calyce communi ſimplici
in plura ſegmenta fiſſo, flore minore, flore ſingulo
laciniato, apice reflexo, *Echinops;* capitulo cylindri-
co, denſo, calyce communi folioſo duorum ſegmen-
torum, floſculo ſingulo quinquifido, *Ruthrum;* ca-
pitulo ex ouali globoſo, communi duplicis ſeriei
pennatae, proprio triplicis ſeriei externaeque trifidae,
mediae trifidae, interioris bifidae, corollis pentape-
talis apice diuiſis, *Lagoecia.* *Ordo VI.* calyce proprio p. 58.
monophyllo, foliolo cauo ouali: capitulo plano,
paucorum florum, calyce communi floribus longio-
re pentaphyllo vnius ſeriei, floſculis tubuloſis, quin-
quifidis, externis planis, trifidis, *Sigesbeckia.* *Ordo* p. 59.
VII. calyce proprio polyphyllo foliolis concauis:
capitulo ouali, calyce communi duplicis ſeriei, fo-
liolis acutis, floſculis tubuloſis, leuiter quinquifidis,
Stoebe; capitulo conuexo, calyce communi hemi-
ſphaerico, ex pluribus ſquamis diuerſarum ſerierum
compoſito, corollis pentapetalis, baſi anguſtis, apice
diuiſis, *Brunia;* capitulo ouali, calyce communi flo-
ribus longiore, ſpinoſo-folioſo, flore pentapetalo,
apice recuruo, *Eryngium.*

Non ſolum vero omnium hic recenſitarum ſpe-
cierum icones, atque generum characteres aeri in-
ciſi occurrunt, ſed aliquae etiam nouae delineatio-
nes proponuntur, vt *Knautiae occidentalis,* quae fo- p. 18.
liis lanceolatis dentatis, pedunculis diuiſis et corol-
larum colore coeruleo differt a nota ſpecie. Por-
ro inter Scabioſas duas nondum deſcriptas ſpecies
reperimus, *lanatam*, foliis ouatis tomentoſis inſtru- p. 46.
ctam, floſculi luteoli coloris ſunt atque ſaepe proli-
feri, et *triandram*, cuius folia radicalia ſunt oualia at-
que ſerrata, caulina vero in multas teneras lacinias

secta, multifida: corollae sunt trifidae, tribus etiam, quod vtique singulare est, staminibus instructae, nouum tamen genus Cl. Auctor exinde efformare noluit, quod conspectus protinus externus scabiosam
p. 27. referat. In generibus etiam a Statice Limonium iterum separauit ob dispositionem florum; in Scabiosis ad corollae diuisiones ob inconstantiam non re-
p. 32. spexit: noua sunt *Agrostana*, quae est Perfoliata Alpina angustifolia media; *Ruthrum*, quo comprehenduntur Echinopi species flosculis diuersis. Tandem
p. 52. quoque hybrida planta sub *Acurae* nomine depingitur, de qua, quod ipse HILLIUS dubitat, eam perpetuam esse futuram, melius ad varietates referri debuisset. Arbitratur autem, illam ex Scabiosa atque Eryngio plano compositam fuisse, dataque hac occasione de plantis hybridis disserit, quae vero iam ab aliis accuratius tractatae sunt.

Vol. VI. Iam in vmbellis disquirendis versatur Cl. Auctor, quibus, vt diximus, eas complectitur plantas, quae ex pedunculis, ex vno centro prodeuntibus, eorumque centris iterum nouos pedunculos producunt, itidem ex centro, quorum etiam singulo flos insidet. Expositis itaque variis notionibus, ad cognitionem horum florum pertinentibus, ab inuolucris potissimum distinctiones desumit, et omnes vmbellas in duos tribus dispescitur, hos in ordines et familias.

p. 4. *Tribus I.* Inuolucro folioso: vmbella vniuersali parum conuexa, partiali plana et densa, *Ammi*; vmbella vniuersali concaua, partiali parum, inuolucro vniuersali folioso foliolis profunde pinnatifidis, partiali breuibus, seminibus oblongis ab vno latere conuexis, *Daucus*; vmbella vniuersali irregulari, partiali conuexa, seminibus oualibus, ab vno latere striatis, *Apium*; vmbella vniuersali laxa parum conuexa, partiali irregulari, inuolucro vniuersali et par-

tiali

tiali tetraphyllo, ſeminibus ſtriatis, *Cuminum;* vmbella vniuerſali laxa inaequali, partiali denſa conuexa, inuolucro vniuerſali pentaphyllo ſerrato, partiali dentato, ſeminibus hispidis, *Sanicula;* vmbella vniuerſali plana, partiali paulum concaua, inuolucro vniuerſali decaphyllo, foliolis trifidis, partiali triphyllo pennato, ſeminibus tuberculatis, *Artedia.*

Tribus II. Inuolucro membranaceo: *Familia I.* p. 10.
inuolucro vniuerſali et partiali. *Ordo I.* inuolucro vniuerſali tantum vnica membranula conſtante: vmbella vniuerſali conuexa, partiali irregulari, inuolucro partiali, variis membranulis, floribus regularibus in centro, irregularibus in ambitu, ſeminibus ellipticis, ſtriatis margine ſetaceis, *Tribula; Ordo II.* inuolucro vniuerſali ex quatuor membranulis: vmbella vtraque inaequali, partiali pluribus radiis, floribus regularibus, ſeminibus ouatis ſtriatis, *Siſon; Ordo III.* inuolucro vniuerſali ex quinque membranulis: vmbella vniuerſali ſubrotunda, denſa, partiali globoſa, inuolucro partiali octofido, ſeminibus tribus ſtriis, margine membranaceis, *Angelica;* vmbella vniuerſali irregulari, conuexa, denſa, partiali denſa plana, inuolucro partiali plerumque ſexfido, ſeminibus ſtriatis villoſis, *Bubon;* vmbella vniuerſali inaequali, partiali radiis exterioribus longioribus, inuolucro partiali aequali, floribus irregularibus, ſeminibus ſtriatis, hispidis, *Caucalis;* vmbella vniuerſali laxa, partiali itidem parum conuexa, inuolucro partiali quinquifido floribus regularibus, ſeminibus oualibus, glabris, ab vno latere ſtriatis, *Bupleurum; Ordo IV.* inuolucro vniuerſali ex pluribus membranulis confecto: vmbella vniuerſali laxa ſubconuexa, partiali irregulari denſa, inuolucro partiali ex variis membranulis compoſito, ſeminibus oualibus ex vno latere planis, *Bunium;* vmbella vniuerſali irregulari, depreſſa, partiali parum conuexa, inuolucro partiali

linearibus ex membranulis, seminibus spongiosis, striatis, *Cachrys*; vmbella vniuersali densa, subconuexa, partiali densa, plana, inuolucro partiali paucis linearibus foliolis constante, seminibus tumidis striatis, *Conium*; vmbella vniuersali plana, subconuexa, partiali depressa, inuolucro partiali angustis membranulis constante, seminibus ouatis, striatis, *Athamanta*; vmbella vniuersali subconuexa, paucorum radiorum, partiali inaequali, inuolucro partiali paucorum foliolorum, seminibus ellipticis tribus striis insignitis, *Peucedanum*; vmbella vniuersali conuexa, paucorum radiorum, partiali irregulari conuexa, inuolucro partiali ex foliolis linearibus, radiis aequalibus constructo, seminibus ellipticis, planiusculis, dorso striatis, *Crithmum*; vmbella vniuersali plana, partiali inaequali, plana, inuolucro partiali paucarum membranularum, seminibus oblongis, quatuor membranaceis alis, *Laserpitium*; vmbella vniuersali irregulariter conuexa, partiali plana, inuolucro partiali tribus vel quatuor foliolis constante, seminibus oblongis, quinque striis, *Ligusticum*; vmbella vniuersali laxa, inaequali, partiali plana et lata, inuolucro partiali foliolis angustis, seminibus subrotundis, turgidis, striatis, *Sium*; vmbella vniuersali conuexa, partiali globosa, inuolucro partiali numerosis breuibus foliolis, seminibus ellipticis planis, tribus striis notatis, *Ferula*.

Quum in prioribus flores regulares sint, nunc
p. 38. sequuntur vmbellae, inuolucro vniuersali multorum foliolorum floribus irregularibus: vmbella vniuersali irregulari, concaua, partiali plana, inuolucro partiali diuiso, radiis longiore, seminibus rotundis, planis, margine dentatis, *Tordylium*; vmbella vniuersali plana, magna, subconuexa, partiali magna, plana, inuolucro partiali foliolis angustis, patentibus, seminibus ellipticis, planis, striatis, margine membranaceis, *Selinum*; vmbella vniuersali magna, plana, partiali

tiali plana, aequali, inuolucro partiali diuiſo, foliolis inaequalibus, ſeminibus oualibus, planis, margine membranaceis, *Heracleum*; vmbella vniuerſali irregulari conuexa, partiali compacta, inuolucro partiali foliolis anguſtis, ſeminibus oualibus, planis, ſtriatis, apice coronatis, *Oenanthe*.

Familia II. inuolucro partiali tantum: *Ordo I.* p. 45.
inuolucro partiali trium foliolorum, vmbella vniuerſali irregulari plana, partiali eadem, ſeminibus hemiſphaericis, cauis, *Coriandrum*; *Ordo II.* inuolucro partiali quinque foliolorum: vmbella vniuerſali concaua, partiali plana, ſeminibus rotundis, ſtriatis et planis, *Aethuſa*; vmbella vniuerſali laxa, plana, partiali irregulari, concaua, ſeminibus oualibus, margine membranaceis, *Imperatoria*; floribus irregularibus: vmbella vniuerſali plana, laxa, partiali plurium radiorum, plana, ſeminibus oblongis, baſi latis api- p. 47.
ce acutis, *Scandix*; *Ordo III.* inuolucro partiali plurium foliolorum, floribus regularibus: vmbella vniuerſali rotunda, partialique, ſeminibus oualibus, ſtriatis, *Cicuta*; vmbella vniuerſali irregulari plana, partiali denſa, rotunda, ſeminibus oualibus, profunde ſtriatis, *Seſeli*; floribus irregularibus: vmbella vniuerſali irregulariter conuexa, partiali rotunda, denſa, ſeminibus oualibus denticulis calycinis coronatis, *Phellandrium*; vmbella vniuerſali expanſa, irregulari, parum conuexa, partiali rotunda, denſa, ſeminibus oblongis, verſus apicem extenuatis, *Chaerophyllum*.

Tribus III. inuolucro nullo. *Ordo I.* vmbella p. 56.
laxa, paucorum radiorum: vmbella vniuerſali inaequali, partiali denſa, paene plana, ſeminibus oblongo ouatis, ſtriatis, *Carum*. *Ordo II.* vmbella denſa, ſeu plurium radiorum: vmbella vniuerſali conuexa, ampla, partiali denſa, planiuſcula, ſeminibus magnis,

oblongis, conuexis, apice acutis, margine membrana lata auctis, *Thapsia*; vmbella vniuersali magna, plana, partiali densa, paulum conuexa, seminibus ellipticis planis, a latere membranaceis, *Pastinaca*; vmbella vniuersali irregulari et inaequali, partiali parum conuexa, seminibus gibbis, incuruatis tribus striis notatis, *Smyrnium*; vmbella vniuersali ampla, plana; partiali densa et plana, seminibus oualibus, striatis, margine membranaceis, *Anethum*; vmbella vniuersali et partiali paulum conuexis, seminibus oblongo ouatis, dorso tumidis, striatis, nudis, *Foeniculum*; vmbella vniuersali paulum conuexa, partiali planiuscula, seminibus oblongis, acuminatis, dorso conuexis, striatis, *Pimpinella*; vmbella vniuersali et partiali conuexa, seminibus oblongis, conuexis, striatis, *Aegopodium*.

Omnia quidem tum ratione descriptionum, tum ratione iconum, cum prioribus tomis conueniunt, in nominibus tamen generum nomina anglica tantum adhibita fuisse miramur, nos, quod adducere illa non poteramus, Linnaeana, quae speciebus adponuntur, retinuimus. Priora enim non facile intelligerentur, sic v. c. *Hedge - Parsley* Tordylium, *Fools Parsley* Aethusa est, *Alexanders* Smyrnium significat, cet.
p. 10. Vnicum genus nouum *Tribula* est, ex speciebus Caucalis Mauritanica et Seseli Turbith compositum;
p. 24. Athamanta omnes species Linnaeanas recenset, sine respectu ad diuersitatem seminum, etsi Anethum et Foeniculum ob hanc caussam a se iterum diuellit
p. 38. Cl. Auctor, et Bubon Macedonicum, seminibus villosis, ad Tordylium seminibus ambitu dentatis retulit. Valent etiam de hac vmbellas disponendi ratione, quae contra inuolucrorum inconstantiam in foliolorum numero ab aliis monita fuerunt.

VI. Oe-

VI.

Oeconomical and Medical Obſervations in two Parts. From the Year 1758 to the Year 1763 incluſive, tending to the Improvements of Military Hoſpitals and to the Cure of Camp Diſeaſes incident to Soldiers. To which is ſubjoined an Appendix, containing a curious Account of the Climate and Diſeaſes in Africa upon the great River Senegal etc. In a Letter from Mr. BOONE. By RICHARD BRCCKLESBY Phyſ. to the Army, Fellow of the Coll. of Phyſ. and of the R. S. London, printed for T. Becket and P. A. de Hondt, 1764. 8. pl. 21.

h. e.

Obſeruationes oeconomicae et medicae, in duas partes diuiſae, ab anno 1758 vsque ad annum 1763 incluſiue, ſuper emendatione noſocomiorum militarium et curatione morborum caſtrenſium. Quibus adnexa eſt appendix, continens relationem de climate et morbis regionis ad flumen Senegal in Africa ſitae, in literis Cl. BOONE. Auctore RICHARD BROCKLESBY.

Libri huius, profecti a longa ſatis experientia et profunda meditatione Cl. Auctoris, cuius candorem amoremque in patriam abunde teſtatur, prima pars continet animaduerſiones miſcellaneas tum de conſeruanda ſanitate militum in vniuersum, tum praecipue de modo inſtituendi et dirigendi noſocomia militaria. Cum vero eae conſcriptae ſint potiſſimum

tiſſimum in vſum conciuium Auctoris, et proprie ad rem medicam parum ſpectent, eas breuiter indicaſſe ſufficiat. Commendat autem inprimis exſtructionem tuguriorum militarium in locis ſiccis, non paludoſis, aegrosque belli tempore non in conclauibus anguſtis collocandos, ſed, ſi non aliter fieri poteſt, eiusmodi tuguriis raptim exſtructis immittendos eſſe, ſedulo monet. Quantum enim anguſta eiusmodi conclauia, inprimis ſi ea maligno aliquo contagio inquinata ſunt, obſint militum ſanitati, triſtia lo-
p. 62. quuntur exempla. Ex his Cl. Auctor vnum adducit, vbi quinque milites, ſucceſſiue immiſſi conclaui anguſto, in quo aeger, angina maligna laborans, diem obierat, ſimili morbo correpti ſunt, licet conclaue ſaepius et magna cum cura purgatum eſſet. Negare autem non poſſumus, Cl. BROCKLESBY in hac prima obſeruationum parte vſum eſſe dicendi genere nonnunquam ſatis acerbo, tantum non iniurio, quod ſatis teſtantur, quae contra chirurgos Anglos, noſocomia militaria Germanorum, noſtrumque populum in vniuerſum, tandemque contra medicos Gallos dicit.

p. 105. Secunda pars, quae magis ad nos ſpectat, obſeruationes comprehendit, a Cl. Auctore ab anno 1758 ad annum 1763. in Anglia ſuper morbis militum factas. In vniuerſum milites pluribus et grauioribus morbis obnoxii ſunt, quam alii homines, qui vero ipſi morbi ratione anni temporis, climatis et diaetae ordinem quendam ſeruant, ſecundum quem milites ex hibernaculis egreſſos caſtraque petentes inuadunt. Atque ad hunc ordinem Cl. BROCKLESBY ſuas de ſingulis morbis obſeruationes ita diſpoſuit, vt non omnem morbi hiſtoriam explicet, ſed ea tantum proponat, quae ei vel in morbo vel in methodo medendi praecipue attentione digna viſa ſunt.

Agit

Agit autem primum de tuſſi, qui morbus, quam- p. 109.
quam per ſe nullum adfert periculum, tamen eo maio-
rem medici caſtrenſis curam requirit, quo periculo-
ſiores morbi ſint, ad quos ex eius neglectu milites
facillime deducuntur. Hinc ſtatim Noſter venam
ſecat, decoctumque auenae excorticatae cum magna
nitri in eo ſoluti copia porrigit, aegrumque ab omni
victu animali et potu ſpirituoſo arcet. Atque ſimili p. 111.
fere methodo vtitur quoque in rheumatiſmo acuto
ſiue inflammatorio, qui ex perſpiratione ſuppreſſa
oritur, quae non modo obſtructionem partialem in
vaſis ſubcutaneis producit, ſed et vniuerſalem febrem
excitat. In hoc aegris ſuis nitrum, in infuſo aliquo te-
pido ſolutum, tam copioſe exhibet, vt illi haud ra-
ro in viginti quatuor horis decem drachmas nitri
ſumſerint. Neque tanta ſalis huius copia, ſi modo
in potu calido ſumitur, vllam moleſtiam ventriculo
creat, cum vis eius refrigerans, vti Cl. BROCKLES- p. 124.
BY experimenta thermometrica hoc probant, mo-
mentanea tantum ſit, doloresque nitri vſu in ven-
triculo excitati hauſto iuſculo calido ſtatim conſopi-
antur. In rheumatiſmo chronico purgantibus et p. 126.
decocto corticis Peruuiani addito ſale ammoniaco ma-
gis confidit. In arthritide vaga veſicatoria dorſo
vel lateri affecto imponit, nitrum cum ſalibus alca-
linis volatilibus praeſcribit, neque opiata paroxyſmi
tempore, et inter paroxyſmos laxantia et corticem,
negligit. Laudat quoque in rheumatiſmo frigido
infuſum herbae trifolii fibrini, cui tincturam guaia-
ci volatilem addit, *pulueremque* ſic dictum *ſudoriferum*
DOUERI, qui ex opio et ipecacuanha componitur,
cuius vſus nunc Anglis maxime ſollennis eſt. Opium
enim ipecacuanha coniunctum nullam narcoticam
vim habere contendit, vt aliquot eius grana ſine
omni noxa, vt potentiſſimum diaphoreticum, ſumi
poſſint. Nonnunquam tartaro emetico, quem omni-
bus

bus reliquis praeparatis ex antimonio palmam prae
p. 138. ripere putat, in refracta doſi vtitur. In eryſipelate
quod anno 1760 et 1761 aeſtiuo tempore graſſaba
tur, quarto vel quinto morbi die, tumore faciei et
colli ſubſidente, integumenta ſcroti adeo celeriter
haud raro intumeſcebant, vt ſaepius aegrotis gangrae
p. 145. nae periculum inſtaret. Poſt venae ſectiones in fe
bre ſimplici inflammatoria ſcarificationibus ſummo
cum fructu vſus eſt, monet tamen ſedulo, omnes
euacuationes ſanguineas in iis febribus plerumque
nocere, quae poſt menſem auguſtum milites inua-
dunt, cum eae fere omnes putridam indolem pro-
p. 155. dant. In pleuritide et peripneumonia nitrum in
longe minori copia, quam in aliis inflammatoriis mor-
bis, exhibet, cum in iis ſaepius ſtimulo ſuo corpori-
bus maxime noceat. Vtitur vero potiſſimum in iis
tinctura antimonii Cl. HUXHAM, cuius guttas 30
vel 40 poſt quartam venaeſectionem exhibet, veſi-
catoria porro lateri dolenti imponit et ſcarificatio-
nes inſtituit. Aluum, ſi tinctura antimonii non
ſoluitur, clyſmatibus liberam reddit.

p. 166. Iam ad autumnales morbos procedit, qui non
antiphlogiſticis, ſed antiſepticis magis remediis de-
bellandi ſunt. Inter eos primum locum occupat fe-
bris bilioſa autumnalis, quae ſingulis annis in caſtris
magnam cladem edit. In ea vero aegri torporem
ſentiunt, ingratamque in ventriculo nauſeam. Ac-
cedit mox horror, quem calor intenſus excipit, quem
vel exterius manus adſtantis, hypochondriis admota,
percipere poteſt. Sitis clamoſa, pulſus vero plenus
et durus eſt, lingua humida cruſta flaua tegitur. Se-
quitur maior nauſea et irriti conatus vomendi, quos,
hypochondrio dextro maxime diſtento, vomitus et
crebriores alui deiectiones excipiunt, per multos dies
durantes, cholera morbo exorto. In nonnullis
aegris morbus ſatis cito ſoluitur, protrahitur in aliis

per

per plures ſeptimanas, aegrique vt plurimum pluribus recidiuis obnoxii eſſe ſolent. In aliis in dyſenteriam mutatur. Cadauerum diſſectiones ſemper inflammationem inteſtinorum oſtendunt, quae vel in iis, ſed in parte tantum adeſt, qui morbo iam per ſatis longum tempus affecti fuerunt. In curatione huius morbi duae tantum venaeſectiones, ante quintum morbi diem inſtitutae, ſufficiunt, poſt hunc diem nocent. Conducunt inprimis emetica ex ipecacuanha, licet nonnunquam ventriculus et inteſtina tam parum irritabilia ſint, vt maximae huius remedii doſes vix vomitum aut deiectionem aluinam producant. Proſunt porro hauſtus ſalini medii, ex ſalibus vegetabilibus compoſiti, et purgantia lubricantia, rhabarbarum vero nocet. Imminuta febris violentia, adſtringentibus Cl. BROCKLESBY vtitur, vt cortice quercus et granati, atque radice tormentillae. Adhibet quoque corticem Peruuianum, cuius decocto philonium romanum addit. Aliis opii grana duo cum tribus granis ipecacuanhae, aliis rhabarbarum cum ſapone, aliis ipſum colcothar vitrioli cum philonio porrigit. Corticis ſimaroubae vires vehementer extollit, illumque cortici *Tilicherry* dicto (eſt ex *Codaga Pala* Hort. Mal.) praefert. Huius enim vires haud ſuperant virtutem aliorum aromaticorum calidorum, ſaepeque ille narcotica ſua qualitate adeo nocet, vt Noſter viderit ſpaſmum cynicum ab eius vſu excitatum. Commendat quoque vt optimum roborans vinum Luſitanicum rubrum, Anglis *Red Port* dictum.

Inter morbos contagioſos primum occurrit febris petechialis, cuius ſignum inſignis ſtupor et anxietas cum lingua nigra eſt. Diarrhoea in ea frequenter accedit, qua oborta petechiae euaneſcunt. In non nullis aegris ex ipſis maculis rubris petechiarum ſtriae diuergentes eiusdem coloris ad reliquam p. 199.

cutis

cutis ſuperficiem producuntur, quod inſignis putredinis ſignum eſt. In aliis extremitates gangraena occupat, ſed hi vt plurimum conualeſcunt. Quam primum aeger hoc morbo affectus in noſocomium defertur, corpus eius aqua et aceto tepido lauandum eſt. Omnes euacuationes ſanguineae in hoc morbo alienae ſunt, atque haud raro veſicatoria quoque nocent, cum ſaepius cutem gangraenoſam reddant, inprimis ſi ea multas petechias aut lineas illas ex petechiis diuergentes ſupra deſcriptas oſtendit. Hinc veſicatoriorum vſus tantum in leuiori huius morbi gradu concedendus eſt. Multum autem Cl. Auctor vomitoriorum vſum extollit, quae, ſi oris cauum muco nigro obtegitur, vel octauo aut nono morbi die exhibet. Putat enim, per illa languentem ſecretionem fluidorum lymphaticorum in vniuerſum excitari. Commendat quoque acidiuſculum potum, cardiaca, radicem ſerpentariae et camphoram, atque, ſi putredinis ſigna plura adſunt, decoctum corticis Peruuiani, cui acetum addit. Atque tam parum veretur, ne aceti vſus diarrhoeam excitet, vt vel in putrida diarrhoea oborta illud denuo praeſcribat. Cardiaci loco vinum Luſitanicum rubrum, vel decoctum corticis additis aromatibus adhibet.

p. 231. Ex iis, qui in exercitu Anglico variolis naturalibus corripiuntur, quarta pars perit, ex 130 inoculatis vnicus tantum. Ante eruptionem in variolis venaeſectione rarius, vomitorio vero vel purgante ſemper in militibus vtitur. In ſaliuatione ſuppreſſa ſpermati ceti et oleo oliuarum vinum addit ipecacuanhae. In malignis et confluentibus corticem Peruuianum et ſpiritum vitrioli adhibet, atque, ſi aegri corticem reſpuunt, ſpiritu vitrioli fortiore aqua diluto in tanta copia vtitur, vt aeger aliquis vltra vnciam vnam eiusdem quouis die ſumſerit. Purgantia, nimis frequenter poſt variolas ſuperatas exhibita,

atque

atque intempeſtiuam opii in omnibus huius morbi ſtadiis exhibitionem, damnat. In omnibus vero his morbis aeris renouationem ita commendat, vt ei plus ſaepe in ſanandis morbis, quam medicamentis, tribuat.

Supereſt, vt breuiter de chronicis morbis diſpi- p. 250.
ciamus. In febribus autumnalibus intermittentibus ſemper euacuantibus ante corticis vſum opus eſt, cum cortex ſaepe hac cautione neglecta noceat. Si breuiſſimae tantum ſunt, inter paroxyſmorum interualla, corticis decocto myrrham vel ſerpentariam addit. Calculi biliarii, qui in vna eademque veſicula p. 258.
includuntur, ſemper ſibi forma et figura ſimiles ſunt. Diarrhoea, quae icterum in frigidis regionibus comitatur, minime reprimenda eſt, hoc tamen fieri debet in ea icteri ſpecie, quae in calidis regionibus accedit. Saepius et vtiliter in ictero vomitoria adhibuit. In hydrope corticem ebuli inſignem exſerere vim, repetita experientia Cl. Auctorem docuit. Ex anthelminticis filamenta ſtanni contra taeniam, atque ad vermes in vniuerſum, eorumque reliquias expellendas, *Caryophyllum americanum anthelminticum* ſiue *Anthelmiam* extollit. Cum ſcabiem ab inſectis tantum deriuet, nullis remediis internis, ſed ſolo vnguento cum ſulphure vtitur. In gonorrhoea inte- p. 289.
rius nulla mercurialia exhibet, audat autem iniectiones cum mercurio ſublimato, aut cum calomel et gummi Arabico, cui parua vitrioli albi copia additur. Inter omnes praeparationes mercuriales maximum vſum Cl. Auctori attulerunt pillulae Plumerianae, et Swieteniana mercurii ſublimati corroſiui ſolutio. In morbis venereis, cum febre hectica coniunctis, quartam partem grani vnius mercurii ſublimati corroſiui in decocto ſaturato radicis ſaſſaparillae cum lacte diluto porrigit. In ſcorbuto tandem p. 301.
nihil magis prodeſt, quam corticis Peruuiani vſus.

p. 312. Atque huius diuini remedii vires multis quoque decorantur laudibus in epiſtola Cl. BOONE, quae huic libro adnexa eſt. In febribus enim bilioſis et putridis, quae in inſula Senega inſaluberrima tanta malignitate graſſantur, vt intra tres annos 2500 Angli ibi hinc perierint, vnicum remedium, quod reliquos ſeruauit, cortex fuit, quem tanta in copia aſſumſerunt, vt illis cibi quaſi loco eſſet. In hiſce febribus venaeſectiones plane alienae ſunt, concedit tamen Cl. BOONE, ſi dolores capitis nimis frequentes ſunt, ſcarificationes. In dyſenteria, quae febribus bilioſis conquieſcentibus ſe oſtendit, opiatorum frequentior vſus, quam in Europa, requiritur. In ſcorbuto ſanando pariter cortex magnam vim habet.

VII.

An Account of the Diſeaſes, which were moſt frequent in the British Military Hoſpitals in Germany, from January 1761 to the Return of the Troops to England in March 1763. To which is added an Eſſay on the Means of Preſerving the Health of Soldiers and conducting Military Hoſpitals. By DONALD MONRO M. D. Phyſ. to the Army, and to St. George's Hoſpital. London printed for A. Millar, D. Wilſon etc. 1764. 8. 1 Alph. 3½ pl.

i. e.

Relatio de morbis maxime frequentibus in noſocomiis Anglicis militaribus in Germania, a menſe 1761 vsque ad reditum exercitus Anglici in Angliam menſe Martio 1763. Cui additum

additum eſt tentamen ſuper mediis praeſeruandi militum ſanitatem et methodo dirigendi noſocomia militaria. Auctore DONALD MONRO.

Cl. DONALD MONRO, qui ſuo de hydrope libello *) iam inclaruit, atque temporibus vltimi belli munere medici caſtrenſis apud exercitum Britannicum in Germania functus eſt, proponit hic ſuas obſeruationes ſuper iis morbis, qui ei illo ipſo tempore maxime in praxi ſua militari occurrerunt. Ita vero in ea re verſatur, vt primo ſingulorum morborum hiſtoriam deſcribat, per omne tempus, quo noſocomia direxit, addat occaſionales eorum cauſſas, atque ſubiungat tandem methodum iis medendi, tum ſuam, tum aliorum celeberrimorum practicorum. Cum vero hic liber inſignem copiam obſeruationum contineat, atque ſpatii anguſtia haud permittat, omnem Cl. Auctoris methodum explicare; ſufficiat morbos, de quibus agit, nominaſſe, atque adiunxiſſe obſeruationes quasdam, ſpeciminis loco ex toto opere excerptas.

Initium facit a febre maligna et petechiali. Nunquam in hoc morbo miliarem eruptionem vna cum petechiis obſeruauit, licet non neget, id fieri quandoque poſſe. Venaeſectionem in primo morbi ſtadio adminiſtrauit, rarius tamen eam repetiit niſi vrgentibus ſymptomatibus. Saepe hic morbus in initio inflammatoriam habebat indolem. Contra Cl. DE HAEN cardiacorum vſum in hoc morbo confirmat, ita vt ea cortici Peruuiano haud raro addi debeant. Veſicatoria ei non tantum vſum attulerunt, quantum ab iis exſpectauit. Corticis autem vires multum extollit. Pro varia indicatione ei varia addidit p. 1.

 reme-

*) vid. Comment. hor. Vol. VI. P. IV. p. 688.

remedia, vt cardiaca, oxymel ſquilliticum, opiata et ſpiritum MINDERERI. Quodſi poſt petechiarum eruptionem ſigna aderant plethorae, conſilium Cl. HASENOEHRL ſecutus, venaeſectionem optimo cum ſucceſſu adminiſtrauit. In ea tamen cautionem adhibendam eſſe monet, ne aegri vires nimium imminuantur, quapropter ſtatim poſt eam corticem in larga doſi vult porrigi. De vſu ſalium alcalinorum volatilium ita ſentit, vt putet, ea omnino, ſi pulſus debilis eſt, et lipothymiis aegri ſubiecti ſunt, vt cardiaca adhibenda eſſe. Attamen acida ſimul, ad acrimoniam alcalinam corrigendam, dari debere, et ſimul ac aegri paullulum conualuerunt, alcalinorum vſum plane intermittendum eſſe, cum illa ſalia in corpore humano, licet carnem a putredine praeſeruent, tamen putredinoſam reſolutionem excitare valeant. Gangraena, qua aegri, febre petechiali laborantes, nonnunquam in extremitatibus afficiuntur, vt plurimum oritur ex cubilibus nimis frigidis, in quibus aegri aeris iniuriae nimis ſunt expoſiti. Quodſi veſicatoria in initio, quando vires nondum deiectae ſunt, adhibentur, tunc vlcera gangraenoſa haud fiunt. Si vermes aderant, rhabarbarum cum calomel Noſter adhibebat.

p. 57. Sequitur dyſenteria, in qua inteſtinum rectum ſaepe inflammatum eſt, verumque pus per aluum excernitur. Si aegri, qui in noſocomium deferuntur, recenti dyſenteria laborant, tunc vt plurimum curatio ex voto ſuccedit, contrarium euenit in iis, in quibus morbus iam aliquantum durauit. Rhabarbarum in initio morbi Noſter non laudat, ſed eius loco vtitur hauſtu ex manna, oleo amygdalarum et ſale amaro parato; ſi tormina ſumma adſunt et teneſmus, nonnulli medici cum fructu emulſionem ex cera et ſapone paratam adhibere ſolent. Ex adſtringentibus cortice Peruuiano cum aliis adſtringentibus et

opiatis,

opiatis, ac potiſſimum decocto ſimaroubae, in cholera vero diluentibus ad acrimoniam obtundendam, p. 97.
cardiacis, fomentis et leuioribus opiatis Cl. MONRO vtitur.

Sequuntur morbi inflammatorii. In febre in- p. 104.
flammatoria poſt euacuationes puluerem antimoniatum, qui ex tartaro emetico et terreo paratur, ſaepe cum inſigni fructu in refracta doſi dedit. Por- p. 111.
ro de angina loquitur et pleuritide, in qua venaeſectiones ad lipothymiam vsque inſtituit. In ae- p. 116.
gris, qui peripneumonia obierunt, pulmones vehe- 123.
menter inflammati et in iis maculae gangraenoſae, in aliis abſceſſus erant; nonnunquam pulmones tanta copia ſanguinis repleti deprehendebantur, vt aquae immiſſi ad fundum vaſis deſcenderent, pleura ipſa non multum affecta. In iis e contrario, quos pleuritis ſuſtulerat, pleura et intercoſtales muſculi vehementer inflammati erant, atque hinc inde gangraenoſas maculas oſtendebant, parua tantum parte in pulmonibus contiguis vitiata.

Accedit porro ad tuſſim et phthiſin. In hac ſi p. 124.
obſtructiones confirmatae ſunt, et expectoratio haud bene ſuccedit, corticis Peruuiani vſus noxius eſt, cum hoc medicamentum febris impetum augeat vel excitet. Idem de balſamo Peruuiano et de copaiua valet. Quodſi autem vera adeſt vomica, atque aeger tuſſi purulentam materiam reiicit, tunc cortex egregios praeſtat effectus. Saepius Cl. Auctori in praxi ſua ſetacea et fonticuli, propius ad partem dolentem applicati, inſignem vſum attulerunt. In conſummata phthiſi vſum opiatorum cum oxymelle ſquillitico commendat. Adnectit porro Noſter tractationem de febre epidemica catarrhali, *influenza* dicta, quae anno 1762 menſe aprili per totam fere Europam graſſata eſt, ex qua tamen pauci tantum perierunt. In ea rheumatiſmi ſpecie, quae cum fe- p. 141.

bre eſt, Cl. Auctor diaphoretica, ſub initium morbi data, noxia deprehendit, in chronico vero mercurialia nullam opem attulerunt, licet ſaliuatio nonnunquam
p. 154. eorum vſu excitaretur. In febre autumnali intermittente cutis ſaepe tantam, quantam in ictero ſolet, flauedinem oſtendit. Nullam Cl. MONRO in hoc morbo regularem criſin obſeruauit, praeter ſudores; atque febris haec in iis aegris, qui ex ea pereunt, ſemper in continuam tranſit. Poſt venaeſectionem, vomitorium et purgans, Cl. Auctor refrigerantibus et leuioribus diaphoreticis, in aliis vero puluere antimoniato, ſuperius a nobis indicato, vtebatur. Contra hunc morbum vires corticis Peruuiani nullae erant, licet haud raro ille in febrem remittentem mutatus eſſet.

p. 174. In febribus intermittentibus, ſi aegri ſanguine abundant, venaeſectio ſemper ante corticis exhibitionem inſtituenda eſt; hac enim cautela neglecta, medicamentum hoc febrem haud raro non minuit, ſed potius accendit. Si febris ob aegri debilitatem mox in initio ſupprimenda eſt, nullis praegreſſis euacuationibus, tunc cortici rhabarbarum ſuaſu Cl. Auctoris admiſceri debet. Si ventriculus nimis debilis corticem vomitu reiicit, is clyſmatum ope ingeri poteſt; quod et de infantibus valet, qui omnem vſum corticis, ob nauſeoſam eius amaritiem reſpuunt. Minime hoc quoque medicamentum nocet, ſi ictericius in aegro eſt habitus, cum cortex icterum non augeat, ſed potius ſoluat. Nam in vniuerſum ex Noſtri ſententia ii caſus, in quibus cortex Peruuianus nocuit, aut obſtructionibus gignendis anſam praebuit, magis adſcribendi ſunt vi et pertinaciae
p. 206. morbi, quam vſui corticis. In ictero vomitoria vtiliſſima ſaepe eſſe, variis hic exemplis confirmatur.
p. 216. Nonnunquam balneorum in hoc morbo vſus reliquorum medicamentorum actionem inſigniter auget. Vernali tempore an. 1761 multi ex aegris, qui hieme antece-

antecedente in nofocomiis fuerant, tumoribus in exteriore pectoris parte adficiebantur. Hi lente et nunquam plenarie in fuppurationem abibant, fed remanebat femper tumor durus, atque aegri tandem, fterno et coftis cariofis redditis, abfceffu nonnunquam ad interiora pectoris penetrante peribant.

Tranfit porro Cl. Auctor ad paralyfin, et vrinae p. 220.
incontinentiam, quem morbum milites faepe mentiuntur, tandemque ad retentionem vrinae. Epilepfia raro in nofocomiis militaribus curatur, licet p. 237.
ea inter milites, qui aeftiuo tempore longis itineribus defatigati in humido folo cubant, frequens fit.
In variolis etiam Cl. Auctor iis aegris, in quibus de- p. 243.
glutitio laefa erat, corticem Peruuianum in clyfmatibus dedit. Scorbutus verus tempore vltimi belli in exercitu Anglico tantum 1762 Bremae graffabatur. Contra fcabiem Cl. MONRO vtitur folo deco- p. 265.
cto aut vnguento radicis hellebori albi. Cum vero hoc medicamentum ob acrimoniam fuam faepe inflammationem excitet, magis commendat vfum fulphuris, cui, cum perfpirationem fupprimat, purgantia quoque fubiungit. Mercurialium vfus in omni fcabie, quae non venerea eft, reiicitur.

Sequitur breuis *Pharmacopoeia in vfum nofocomii regii militaris Britannici.* Hanc excipit *tentamen de* p. 275.
mediis praeferuandi fanitatem militum in vniuerfum, p. 307.
aliudque *de ratione dirigendi nofocomia militaria.* Cum vero regulae hic propofitae vel ex aliis fcriptoribus p. 355.
fumtae, vel eiusmodi fint naturae, vt commode in compendium redigi nequeant, finem hic faciamus, perfuafi, Lectores noftros fatis ex iis, quae protulimus, intellecturos effe, quanta fit huic Cl. Auctoris inftituto laus tribuenda.

)o(

VIII.

Obſervations on the Diſeaſes of the Army, by IOHN PRINGLE, Phyſ. in ordinary to her Majeſty. The fifth edition corrected. London printed for A. Millar, D. Wilſon etc. 1765. 4. 2 Alph. 15 pl.

i. e.

Obſeruationes de morbis militum. Auctore IO. PRINGLE. Editio quinta.

Retulimus quidem de egregio hocce libro iam eo tempore ad Lectores noſtros, quo prima eiusdem editio in publicum prodierat *), ſed ſperamus tamen, non inutilem nos operam ſuſcepturos eſſe, aut rem ingratam praeſtituros lectoribus, dum etiam de noua hac editione exponimus. Nam in vniuerſum ea, quae Cl. Auctor tum ex propriis tum aliorum obſeruationibus correxit et addidit, ita augent huius libri praeſtantiam, vt ad huius editionis commendationem non opus ſit commemorare externam eiusdem elegantiam et nitorem, etſi ſummus ſit. Pauca tantum in duabus prioribus huius operis partibus mutata ſunt, longe vero plura augmenta et additamenta in tertia occurrunt. Ex quibus emendationibus, cum ſingulas, quod in animo habebamus, recenſere, ſpatium non permittat, ſequentes tantum, vt praecipuas, ſpeciminis loco adnotaſſe ſufficiat.

p. 127. Inter ſigna, quae felicem exitum in omni *morbo inflammatorio* promittunt, animi deliquia potiſſimum
p. 129. ab Auctore numerantur. Pulueres ex terreo, radice contrayeruae et nitro compoſitos, quibus antea Noſter vſus erat, plane nunc reiicit, cum omni vi ca-
p. 130. reant. Veſicatoriis, nunc tantum in cephalalgia et

*) vid. Comment. horum Vol. II. pag. 393 ſqq.

et morbis pectoris inflammatoriis, non vero amplius in omni inflammatorio morbo, vtitur. Opiata in hisce febribus conducere putat tantum in eo casu, quando post febres superatas ex debilitate vigiliae remanent. Attamen tunc temporis semper quoque aluus enematum ope libera seruanda est. In *phrenitide*, nullo vesicatorio capiti imposito, saepe sola capillorum abrasio profuit. Laudat quoque Cl. PRINGLE efficaciam salis sedatiui HOMBERGII, quam aliquoties in hoc morbo expertus est. Pedibus fomenta, ex aqua et aceto composita, eodem fere, quo WHYTTIUS, modo, insigni cum fructu applicauit. Agnoscit nunc gargarismatum ex infuso saluiae et oxymelle compositorum virtutem in *angina*, si syringis ope ea iniiciuntur, sique in hoc morbo abscessus adeo quidem profunde in collo formatur, vt eum scalpellum non attingere possit, illum emetici ope rumpere iubet.

p. 134. p. 138.

Pleuritidem et *peripneumoniam* Cl. Auctor nunc vt vnum eundemque morbum considerat, licet in peripneumonia saepe soli pulmones, in pleuritide vero semper vna cum pleura pulmones quoque inflammati sint. Parti, vbi intus dolor et punctiones sentiuntur, vesicatorium applicat, quodsi vero oppressorius tantum sensus in pectore est, vesicatorium primo inter scapulas, deinde in latus dextrum vel sinistrum ponit. Ea enim est vesicatoriorum in hoc morbo efficacia, vt, vel extremitatibus applicata, tamen morbum leuiorem reddant, et expectorationem promoueant. Interius adhibet Cl. PRINGLE pectoralia, aliaque, quae materiae eiectionem adiuuant. Linctui, ex syrupo et spermate ceti parato, aliquot grana salis cornu cerui addit. Laudat quoque vaporem aquae et aceti per os haustum.

p. 142.

Caput, quod *de inflammatione ventriculi et intestinorum* inscribitur, etiam insigniter in hac editione au-

p. 147.

ctum deprehendimus. Veteres omnem inteſtinorum inflammationem ileum dixiſſe, obſeruat. SYDENHAMUM porro taxat, quod, de hoc morbo ſub nomine colicae biliofae agens, venaeſectionem non commendauerit, cui tamen Cl. PRINGLE in impediendo progreſſu inflammationis et gangraenae multum tribuit. Multum quoque proficere contendit, ſi veſicatoria abdomini dolenti imponantur, cum ſaepe antiſpaſmodica ſua vi ventrem ſoluant. Ex remediis, interne porrigendis, multum laudat laxantia, maxime vero ſolutionem ſalis cathartici aquoſam. Cum ventriculus, qui omnia alia reiicit, ſaepe eiusmodi ſolutionem retineat, ſuſpicio nata eſt Cl. Auctori, ſalia media forte ſedatiuam quandam vim obtinere. In vomitu pertinaciſſimo ſaepe, MEADIUM ſecutus, purgantia cum opiatis coniunxit, neque enemata in omni huius morbi cura neglexit, quae tamen ex mente Noſtri ſola ſua ſtimulante virtute
p. 153. agunt. Magnum quoque in hoc morbo praeſidium poſitum eſt in vſu mixturae RIVERII, ex ſale abſinthii et acido citri compoſitae, et ſub ipſa efferueſcentia hauſtae. Nonnunquam latens in corpore arthritica materia ilei ex noſtri obſeruatione cauſſa eſt, qui ſuccedente podagrico inſultu ſoluitur. Magna cautione opus eſſe monet, ne in diagnoſi inflammationis inteſtinorum erremus. Saepe enim, obſeruante hoc iam SWIETENIO, in eiusmodi morbis parua tantum febris adeſt.

p. 160. In *rheumatiſmo* chronico ſolutionem gummi guaiaci, cui pauxillum ſalis volatilis additur, commendat; morbi vero impetu ſublato, corticem peruuianum in auxilium vocat. Adhibuit quoque Noſter in rheumatiſmo pertinaciore DOUERI puluerem. Sudores
p. 165. colliquatiuos in *phthiſi* compeſcit vſu aquae calcis vel elixirii vitrioli, reiicit vero nunc in hoc morbo omnia balſama. E contrario in phthiſicis paruas venaeſectio-

sectiones saepius repetitas instituit, diaetam lacteam et vegetabilem, setacei adplicationem, equitationem et aerem liberiorem commendat. Concedit quoque infusum corticis Peruuiani, cum id, ex eius obseruatione, nullum calorem in aegro excitet.

Caussam remotam et externam *febrium remittentium et intermittentium*, quae in castris grassantur, ponit Noster in calida et humida atmosphaerae dispositione, internam vero et praedisponentem in laxitate solidarum partium, et putredinosa dispositione humorum, quae ex aeris constitutione orta est. Occasionales tandem caussae vt plurimum omnia illa diaetae vitia sunt, quae sanguinis motum vehementer excitant, vel perspirationem supprimunt, quae quidem suppressio eo magis nocet, quo maior est corruptio, qua humores iam antea vitiati sunt. Proximam vero caussam harum febrium definire Cl. Auctor non audet, cum, vti in omni, ita etiam in hoc morbo, multa adhuc obscura sint. A veteribus febres hae ideo biliosae dicebantur, quia bilis vitium pro caussa horum malorum habebant. Bilis tamen corruptio magis effectus est, quam caussa morbi, licet non negandum sit, bilis deprauationem, ex febre ortam, secundam caussam irritationis et malorum ab irritatione pendentium esse posse. Relationi porro de hoc morbo Cl. PRINGLE in hac editione subiunxit relationem Cl. HUCK de febre biliosa Indiae occidentalis. Ex ea patet, febrem flauam (*the yellow fever*) a remittente vel intermittente biliosa gradu tantum differre. In cura febrium castrensium nunc Cl. PRINGLE post venaesectionem statim purgans dat, et post illud quartam partem grani tartari emetici ter vel quater de die porrigit, cum in vsu huius remedii maius praesidium, quam in vsu ipecacuanhae, positum sit. Vix vnquam febres illae, nisi in veras tertianas vel quartanas iam mutatae sint,

p. 183.
p. 197.
p. 201.

ſint, corticis ope tuto ſupprimuntur, quo medicamento in vniuerſum in huius morbi medela vix opus
p. 210. eſt. Si vermes adſunt, qui ſaepe multa ſymptomata in hoc morbo excitant, citius illi expellendi ſunt purgantis ope ex rhabarbaro, cui calomel additum eſt. Communicantur quoque obſeruationes Cl. DE MONCHY, medici Roterodamenſis, de hoc morbo. Hic vomitorium tres vel quatuor horas ante paroxyſmum dat, deinde eccoproticis aluum per omnem morbum laxam ſeruat, atque hac methodo quotannis magnam aegrotorum copiam autumnali tempore curat.

p. 219. Tractationi *de dyſenteria* pariter quoque multa in noua hac editione ab Ill. Auctore addita ſunt. Huc pertinent primo ea, quae de ſignificatione vocis
p. 222. *dyſenteriae* in vniuerſum profert. Porro tam ex ſuis, quam ex aliorum medicorum obſeruationibus, contra SYDENHAMUM probat, minime tot dyſenteriae ſpecies dari, quot variolarum, medendique methodum vix adeo diuerſam requiri. Negat quoque contra eundem, dyſenteriam reperiri, in qua nullae ſint deiectiones, atque in curatione non ſemper requiri euacuantia, ſed quandoque omnem curam laudani ope abſolui poſſe. Ipſa quoque morbi huius deſcriptio, eaque, quam SYDENHAMUS dedit, multum auctae hic deprehenduntur. Corpuſcula pinguia ſiue carunculae, quae ſaepe cum excrementis in dyſenteria eiiciuntur, ex Noſtri obſeruatione caſei naturam habent. Quaenam partes inteſtinorum in dyſenterico adfectae ſint, difficulter, nec aliter, quam ex obſerua-
p. 246. tione ſymptomatum, definiri poteſt. In diſſecto cadauere dyſenterici Cl. Auctor puſtulas variolarum ſimiles in craſſis inteſtinis inuenit. Harum ſedes in celluloſa, quae villoſae ſubiicitur, erat, villoſa vero ipſa illaeſa. Simile quid alii quoque obſeruarunt, licet id ignorare videantur BONNETUS et MORGAGNUS.

Cauſſa dyſenteriae remota eadem eſt, quae febrium p. 251.
bilioſarum, exacte quoque praedisponentes et occaſionales vtriusque morbi inter ſe conueniunt. Differt tamen vterque morbus in eo, quod dyſenteria contagioſa ſit, contagio per excrementa inprimis propagato. Cauſſa dyſenteriae proxima a Cl. Aucto- p. 256.
re non amplius in putrido fermento ponitur, ſed accedit magis ad LINNAEI opinionem, qui eam in diſſ. *exanthemata viua*, animalculis quibusdam adſcripſit. Licet Cl. Auctor, veteres ſequutus, dyſenteriam ad bilioſos morbos retulerit, tamen bilis, quamuis in initio morbi corrupta eſſe poſſit, vbi morbus iam adoleuit, nullo manifeſto vitio laborat, neque ipſum hepar aut veſicula fellea afficiuntur. Vitri p. 260.
antimonii cerati vſum, licet de praeſtantia huius remedii perſuaſus ſit, nunc plane neglegit. Vtitur vero ipecacuanha, cui pauxillum tartari emetici addit, ſique purgante opus eſt, rhabarbarum cum calomel iunctum exhibet. Opiatis in hoc primo ſtadio parum confidit. Adducuntur quoque Cl. HUCK de dyſenteria obſeruationes, qui etiam ipecacuanha cum pauxillo tartari emetici iuncta in refracta doſi vſus eſt, et methodus Cl. MONRO, qui, vti ex eius libro notum eſt, purgans ex manna, ſale et oleo compoſitum exhibet. In ſecunda periodo Noſter p. 270.
laxantia et ſal amarum dat. Clyſmata quoque, addito iis laudano, commendat, et hac methodo opium in dyſenteria optime exhiberi poſſe, contendit. Si acida in ventriculo adeſt acrimonia torminaque excitat, terrea commendantur, ſi vero nullum acidum praeſens eſt, mucilaginoſis acrimonia inuoluenda eſt. Adhiberi quoque poteſt ſolutio cerae cum ſapone, a Cl. MONRO iam laudata. Si pulſus debilis ſit, et aphthae, ſingultus, anxietas praecordiorum aliaque mala ſymptomata accedunt, corticem cum ſerpentaria porrigit, qua methodo etiam Cl. WHYTT in

praxi sua vsus est. Cl. HUCK, si intestina inflammata sunt, et gangraenae metus est, clysmata ex deco-
p. 277. cto corticis vel aliis adstringentibus iniicit. Cum in graui morbo ventriculus solam fere aquam calidam retineat, forte ea sola ad dysenteriae curam sufficere posset. Probant hoc obseruationes Nostro ab Ill. SENAC communicatae. Hic post venaesectionem et emeticum, neglectis omnibus medicamentis aliis et alimentis, iusculum tantum tenuissimum exhibet, in cuius mensura vna granum vnum tartari emetici solutum est, sique tormina adsunt vehementissima, ad ea sopienda syrupo papaueris albi vtitur.
p. 279. Tertium morbi stadium Cl. Auctor ponit in tenesmo aegro post morbum superatum adhuc molesto, vel in debilitate intestinorum ex morbo relicta. Si tenesmus oritur ex faecibus induratis, conducit vncia vna salis amari, in mensura vna aquae soluta; per haustus sumenda. Si ex vlcere prouenit, opiata exhibenda sunt, vel sebum veruecinum in lacte coctum, cui amylum addi potest. In recidiua adstringentia curam absoluunt. Simarouba non multum laudatur, atque Cl. HUCK, eam tantum in stadio tertio vtilem esse, inuenit. Inprimis vero sub vsu roborantium diaetae ratio in hoc stadio habenda est, cum in sola lactea vel vegetabili diaeta maius saepe auxilium sit, quam in medicamentis.

p. 287. Ex iis, quae Cl. Auctor de *febre carcerum* vel nosocomiorum maligna habet, sequentia notasse suffi-
p. 290. ciat: Vnicum fere signum pathognomonicum, ex quo in initio a reliquis febribus distinguuntur, manuum
p. 297. tremores sunt. Ex Cl. CLEPHAN obseruatione morbus die decimo septimo potissimum in melius mutatur. Quodsi aeger, in quo morbus iam adoleuit, de nausea conqueritur, magnum periculum ei imminet. In aliis febribus, contra idem hoc symptoma Cl. Auctor Riuerianam mixturam vtilem deprehendit

hendit. Analepticorum vſus nunquam criſin accelerat, quae raro ante decimum quartum diem morbum ſoluit. Veſicatoriorum loco, ſi periculum phrenitidis imminet, fomenta ex aqua et aceto, ſupra iam laudata, hic quoque vtiliſſima dicit. Tumores metaſtatici ſaepe cataplaſmatum vſu, ſi ea frigefacta ſunt, materia per frigus retropreſſa, deſidunt, hinc ſaepius mutanda, vel eorum loco emplaſtra gummoſa adplicanda ſunt. Poſt morbum ſuperatum vel criſin factam cortex optimos effectus habet, morbique reditum impedit. p. 315. p. 318.

Supereſt, vt de iis, quibus appendix aucta eſt, breuiter dicamus. Pertinent vero ea partim ad Cl. Auctoris cum Cl. DE HAEN controuerſiam, partim ad ea, quae Cl. GABER contra Noſtri experimentum adduxit. Contra Cl. DE HAEN libellum *de febrium diuiſione* Cl. PRINGLE varia monet. Negat primum, ſe aliquid in libro ſuo de morbis militum de febre miliari protuliſſe, aſſeritque, ſe nunquam febrem miliarem et malignam noſocomiorum pro ſimili morbo habuiſſe. Neque maligna febris Noſtri cum febre petechiali a Cl. DE HAEN deſcripta eadem eſt, cum in febre carcerum, petechiae non ſemper adſint, petechialis contra ſemper ſit cum petechiis. Contendit porro, petechias, prout eas Cl. DE HAEN deſcripſit, non conuenire cum maculis a ſe obſeruatis. In Anglia in vniuerſum rariſſime occurrunt, neque cutis variegationes, a Cl. PRINGLE obſeruatae, reſponderunt deſcriptionibus petechiarum ab aliis traditis. Maculae vero hae, quibus aegri corpus variegatum eſt, oriuntur ex effuſione ſeri et ſanguinis per putredinem reſoluti in ipſius cutis cellulas. Hinc rariſſime in facie occurrunt, cum ibi cutaneus habitus longe ſtrictior ſit, quam in reliquo corpore. Vibices vero ſiue ſtriae purpureae, quae non nunquam obſeruantur, oriuntur ex p. 94. p. 97. p. 100.

disru-

disruptione vaſorum cutaneorum, a putredine quodammodo ſolutorum, per digitos aegri corpus ſcalpentis. Errat Cl. DE HAEN, dum ſedem petechiarum in cuticulam vel telam celluloſam, quae inter cutem et cuticulam eſt, ponit, neque ſub cute in pinguedine vel muſculis ſedent. Credit Noſter, Cl. DE HAEN nunquam petechias vidiſſe. Vix enim, ſi vidiſſet, eas ad eruptiones miliares referret, cum quibus non magis, quam cum variolis, conueniunt.
p. 107. Defendit porro medicos Anglos, oſtenditque, illos minime regimine calidiore miliarium generationi anſam praebere. Saepe enim, vel optima antiphlogiſtica methodo adhibita, tamen miliaria erumpunt, et critica ſunt, nam ſymptomata tollunt. Neque in maligna febre calidioris regiminis effectus petechiae ſunt. Cum enim illae maculae a putredine oriantur, tunc tantum proueniunt, quando vitalis indicatio nimium neglecta fuit, aut vires depreſſae ſunt. Interim, licet Cl. PRINGLE miliarem febrem non attigerit, neque petechialis febris Cl. DE HAEN idem ſit morbus cum febre maligna Noſtri, tamen methodum ſuam ita defendit, vt doceat, ſe non nimium aegros calefacere, atque cardiaca tantum porrigere, vbi vires aegri nimium depreſſae ſunt, in quo caſu optimum effectum habere ſolent. Hinc optat Noſter, vt Cl. DE HAEN non theoreticis argumentis, ſed experientia, contrarium probare velit.
p. 110. Secunda controuerſia, quae Noſtro cum Cl. DE HAEN intercedit, eſt de vſu camphorae. Aſſerit vero Cl. PRINGLE, ſe camphora tantum vti ad ſpaſmos leniendos, vbi delirium imminet, et ad blandam diaphoreſin excitandam, nunquam vero ſe illam vt paregoricum vel analepticum adhibere. Ter-
p. 112. tia eſt de vi antiſeptica alcalinorum fixorum. Volatilis odor, quam Cl. DE HAEN poſt admixtionem alcali fixi in vrina obſeruauit, ortus eſt ex alcalina volati-

volatili parte vrinae, quam alcali fixum expulsit, neque putredinis signum fuit.

Cl. GABER in miscellaneis Taurinensibus *) probauit, omnino humores nostros, dum corrumpuntur, alcalinos fieri, quod Cl. PRINGLE antea negauerat. Concedit nunc Cl. PRINGLE, in putrefactione omnino esse aliquod tempus, vbi partes animales putrefactae cum acidis efferuescant. Ipse enim Noster bilem ex icterico sumtam cum acidis efferuescere vidit. Expulso vero et difflato alcali hoc, putrefacta corpora nullum amplius efferuescentiae signum dare solent. p. 117.

IX.

Principia medicinae. Auctore FRANCISCO HOME, Medico Regio, et Collegii Medicorum Edinburgi Socio. Editio secunda. Edinburgi impensis A. Millar etc. 1762. 8vo. pl. 20.

Cl. Auctor in compendium hoc praecipua medicinae practicae principia ita redigere conatus est, vt historias morborum depingeret, curationesque vsu confirmatas breuiter et succincte traderet. Vsus vero est praecipue HOFFMANNO ex recentioribus, addidit tamen tum aliorum celeberrimorum practicorum, tum suas quoque hinc inde obseruationes.

Diuisum autem est totumhoc opus, praelectionibus academicis accommodatum, in tres libros, quorum primus *de sanitate et morbis* in genere, secundus *de morbis febrilibus*, et tertius *de morbis non febrilibus* agit. Traditur itaque in primo libro hygieine, pathologia et therapia generalis breuissime. In p. I.

*) vid. Comment. Vol. VIII. pag. 594.

p. 51. In libri secundi parte prima Cl. Auctor de diuersis morborum diuisionibus disputat, febreque in
p. 63. vniuersum. Calor febrilis non tantum ab attritu, sed etiam, cum neque in morboso, neque in sano homine calor exacte quadret augmento vel diminutioni motus, a continua humorum in putredinem procliuitate prouenit, praecipue in putridis. Putredinem enim semper calor sequitur; quo maior est putredo, eo maior quoque calor est; calor per dies aliquot post mortem durat, putrescentibusque in hydrope humoribus calor superuenit. Calorem ad gradum 167 thermometri Farenheitiani Cl. HOME adscendere, sine vllo periculo insequente, obser-
p. 70. uauit. Pars secunda de febribus, quae in totis corporibus consistere videntur, inscribitur. Inter eas prima est inflammatoria, altera lenta neruosa, tertia putrida, quam febris intermittens, febris remittens, tandemque febris hectica seu marasmus excipiunt. Cum frigus certa perceptio in animo sit, caloris absentiam non denotat. Nam tum aliorum, tum Cl. Auctoris experimentis constat, maiorem in frigore febrili iam inchoato adesse calorem, quam in eodem corpore sano. Crusta alba inflammatoria in sanguine hominis, qui febre inflammatoria laborat oritur a volatili aliqua et septica materia, particulas serosas eleuante et coniungente, forte a materia perspirabili retenta. In febre neruosa lenta surditas, quam alii bonum signum esse contendunt, inter
p. 96. mala habetur. Pars tertia de febribus, quae in parte quadam oriuntur, agit, atque in ea primum disputatur de inflammatione eiusque vario exitu in genere, deinde de phrenitide, ophthalmia, angina, tussi peripneumonia, pleuritide, paraphrenitide, phthisi pulmonali et tabe, inflammatione ventriculi, dysenteria, diarrhoea et lienteria, colica, cholera, ileo hepatitide, nephritide et stranguria. In ophthalmia

scro

ſcrophuloſa cortex Peruuianus, et aquae minerales ferrugineae purgantes, in angina vero inflammatoria gummi guaiacum, poſt praegreſſas euacuationes, vt ſpecificum laudatur. Tuſſis conuulſiua non ex ventriculo oritur, amara enim pulmonibus quoque proſunt, neque per conſenſum affici videntur pulmones, quia tuſſi ſaeuiente ſaepe ventriculus non irritatur. Putat itaque Cl. HOME, prouenire hanc tuſſim a maiore partium in catarrho communi affectarum irritatione, et maiore laxitate et irritabilitate tum corporis in vniuerſum, tum inprimis ventriculi. Cl. Auctor vidit tuſſim remittentem, quae periodice definita hora adueniebat, et per horam vnam vel alteram inſtar conuulſiuae aegram agitabat. Haec, omnibus pectoralibus fruſtra applicatis, ſpatio viginti quatuor horarum cortice Peruuiano feliciter profligabatur. In dyſenteria radix ipecacuanhae, ad grana quinque ſexta quaque hora data, vtiliſſima eſt. Monet tamen Cl. Auctor, paucos aegros nauſeam continuam perferre poſſe. Vitro antimonii cerato, ad minuendam draſticam eius vim, et materiam morbificam ab inteſtinis ad cutem determinandam, opium addit. In parte quarta morbi p. 158.
explicantur, qui primo in toto corpore, deinde in parte quadam ſunt. Huc pertinent arthritis, rheumatiſmus, febris purpurata ſeu miliaris, febris ſcarlatina, eryſipelas, variolae, et morbilli. Obſeruauit Cl. Auctor lumbaginem rheumaticam epidemice graſſantem, cuius cauſſa in inflammatione ligamentorum vertebralium poſita eſt, et qui venaeſectioni, medicamentisque topicis, vt vnguentis calidiſſimis penetrantibus, et emplaſtris epiſpaſticis ceſſit. Speciem illam eryſipelatis, quam SYDENHAMUS iam deſcripſit, durante conſtitutione varioloſa Cl. Auctor quoque obſeruauit. Scilicet febri, tertio vel quarto morbi die, eruptio puſtularum ſuperueniebat,

quae humorem flauescentem continebant, febremque mitigabant. Disparebant post quatuor dies, et facillime venaesectioni et purgantibus cedebant. Putat Cl. Auctor, febrem variolarum secundariam omnino tolli posse pure e pustulis insitione educto. Morbillos Cl. HOME per insitionem felicissimo cum successu communicasse, iam alibi a nobis adnotatum est *).

p. 187. In libri tertii, qui de morbis non febrilibus inscribitur, prima parte, proponuntur morbi totius corporis, scilicet scorbutus, hydrops, scrophula seu strumae et scirrhus, tandemque carcinoma vel cancer. In scorbuto febrem ideo putrefactis humoribus non adesse, suspicatur Cl. Auctor, quia natura putredini se gradatim assuefacit. Scrophulis aciditas, sanguinem coagulans, haud originem praebet, cum acidi vestigia gustu aut chemico examine detegi nequeant, et acida tumorem discutiant, qua propter magis viscìditas seri et lymphae peccat. In cancro faciei nasique saepe mercurius sublimatus methodo Swieteniana adhibitus, in carcinomate vero mamma-
p. 207. rum solani infusio vtilis est. Pars secunda agit de cerebri neruorumque morbis, vt apoplexia, morbis soporosis, paralysi, epilepsia aliisque morbis conuulsiuis, malo hysterico et hypochondriaco, insania et odontalgia. Tetanum, omnibus aliis remediis fru-
p. 231. stra tentatis, opium extemplo sanauit. Tertia pars continet morbos, qui in partibus oriuntur. Huc vero refert haemoptysin, asthma, imbecillitatem ventriculi et intestinorum, haemorrhoides, icterum, calculum cysticum, diabeten, incontinentiam vrinae,
p. 255. tandemque calculum renum et vesicae. Quarta pars morbos genitalium et vteri comprehendit, morbos scilicet venereos, obstructionem mensium, nimiam mensium profusionem, fluorem album, furorem

*) vid. Comment. nostr. Vol. IX. p. 504 sq.

rem vterinum, et qui eandem cauſſam et curationem habeant, ſatyriaſin et priapiſmum, ſterilitatem in vtroque ſexu, denique grauidarum et puerperarum morbos. Gonorrhoea non virulenta, quam Angli *the Gleet* dicunt, nunquam a ſola laxitate ductuum excretoriorum, vel proſtatis aut veſiculis ſeminalibus prouenit, ſed oritur ab vlcere paruo, calloſo, haud venereo, quod in ipſo glandulae emiſſario ab vlcere gonorrhoeae remanſit, eandemque ſedem habet. Quinta tandem, quae vltima pars eſt, morbos infantum et puerorum enarrat. Praecipui ſunt morbi ab acido, aphthae, vermes, varii motus conuulſiui, cutanei, ani procidentia, atrophia et rhachitis. p. 300.

X.

Diſſertazione epiſtolare di ANTONIO LIZZARI Medico, ad un' amico, relativa a due offervazioni in iſtampa recentemente publicate, in cui coll' autorità di alcune antiche, e moderne dottrine, e oſſervazioni ſi accredita l' operatione ceruſica detta paracenteſi nell' idropiſie aſcitiche, ciſtiche e tel peritoneo. Si tocca ancora di paſſaggio l' altra operazione ceruſica detta nefrotomia. In Venezia 1761. preſſo Antonio Zatta. 8vo. 10½. pl.

i. e.

ANTONII LIZZARI diſſ. epiſtolica ad amicum, quae pertinet ad obſeruationes duas nuper in lucem editas, in qua auctoritate variarum veterum et recentiorum doctrinarum, et obſeruationum operationis chirurgicae, quae paracenteſis dicitur, vſus in hydrope

drope etc. ſtabilitur. Subiicitur etiam breuis de nephrotomia tractatio.

Occaſionem ſcribendae huius diſſertationis Cl. Auctori dederunt binae rariorum morborum hiſtoriae, quas an. 1761 edidit, et de quibus iam alio loco ad Lectores noſtros retulimus *). Praemiſſa vero eſt tractationi de paracenteſi breuis diſputatio de hydrope in vniuerſum eiusque variis ſpeciebus.
p. 20. Diſtinguit Cl. Auctor hunc morbum, ſecutus hac in re veteres, in acutum et lentum, in eum, qui cum febre, et illum, qui ſine febre eſt, in idiopathicum porro et ſymptomaticum, in vniuerſalem et particularem, tandemque in externum et internum. In hydrope acuto et calido, qui ex ſubitanea omnium humorum colliquatione, et ſolidorum motu nimium aucto prouenit, calida omnia nocent, quapropter multi quoque in huius morbi medela methodo refrigerante vſi ſunt, et ipſam frigidam aegris propinare haud dubitarunt. Externus vero hydrops, qui proprie a Graecis ὕδρωψ dicitur, vel ſecundum venas eſt, vbi oedema appellatur, vel ſecundum carnes, vbi anaſarca vocatur. Haec ſpecies, vt plurimum, vt Galli loqui amant, ex infiltratione (*par infiltration*) oritur, atque in ea ſcarificationis praecipuus vſus eſt. Internus contra, quem Graeci ὕδερος vocant, ex diffuſione aquarum (*par epanchement*) maxime prouenit, cuius ſpecies ſecundum partes et cauitates, in quibus aquae contrahuntur, variis quoque nominibus inſigniri ſolent. Pertinent etiam huc hydatides. Cum vero in interno potiſſimum hydrope paracenteſis locum habeat, ad eam ipſam
p. 47. Noſter accedit. Colligimus vero ex vniuerſa Cl. LIZZARI tractatione, hanc operationem hodie non in eo honore haberi apud Italos, in quo inter alios populos

*) vid. Comment. noſtr. Vol. XIII. Part. III. p. 503.

populos esse solet; sed illam in suspicionem potius venisse, ac si periculum contraheret aegroto, illumque praecipitet. Quae res Cl. LIZZARI permouit, vt veterum pariter ac recentiorum testimonia bene multa conquireret, quo praestantiam illius operationis commendet. Ostendit vero, illam ex antiquissimis esse operationibus, forteque primum ad naturae imitationem institutam fuisse, quae scilicet nonnunquam hydropicos sine vllo alio remedio interno adhibito sanauit, apertura in cute exorta, et aquis per hanc aperturam effluentibus. Exercebatur olim haec operatio a peculiari chirurgorum genere, quos exinde paracentistas vocabant. Veteres vero ex aegroti corpore non vna vice, sed vice plus vna, aquas emittebant, vt Cel. MEAD, vti ex loco dedicationis, quam IAC. DOUGLASSIUS libro de peritonaeo praefixit, patet, primus fuerit, qui auderet, vnica operatione, omni tamen necessaria cautione prius adhibita, aquas emittere. Ex omnibus vero obseruationibus et testimoniis collectis Cl. Auctor concludit, hanc operationem, si tempestiue instituitur, vtilissimam esse; prodesse tamen illam quoque haud raro in morbo, qui diu iam durauerit, et cuius plenaria curatio vix possibilis videatur. Respondit simul ad duas obiectiones, quarum prima sumta est a difficultate definiendi temporis, vbi neglectis medicamentis internis ad operationem confugiendum sit. Altera depromitur ab impossibilitate formandae prognoseos, de exitu et effectu operationis. In fine pauca de nephrotomia adduntur, vbi docetur, si pus in renibus contrahitur, abscessum omnino aperiendum esse.

p. 47.
p. 87.
p. 139.
p. 162.

)o(

XI.

Journal de Medecine, Chirurgie, Pharmacie, etc. par Mr. A. ROUX, Docteur Regent de la Faculté de Medecine de Paris, Membre de l'Academie Royale des Belles-Lettres, Sciences et Arts de Bordeaux, et de la Societé Royale d'Agriculture de la Generalité de Paris, Tome XIX. a Paris 1763. chez Vincent. 8. Alph. 1. pl. 13. Tome XX. 1764. Alph. 1. pl. 13.

i. e.

Diarium ad artem ſalutarem, chirurgiam, pharmaciam, etc. pertinens. Auctore Cl. A. ROUX. Tomus XIX et XX.

T. XIX. In menſe Iulio 1763 haec inprimis recenſeri merentur.

p. 21. 2. *Obſeruationes de ſpecie colicae, quae colicae pictonum ſimilis eſt, et in Abbatia* Sauigny *ſaeuit;* auctore Cl. MARTEAU DE GRAND VILLIERS. Dolores ventriculi leues, et digeſtio difficilis praecedunt, accedit obſtructio alui, ardor ventriculi, vehementiſſimi dolores inteſtinorum, ſpaſmi inſignes extremitatum, quae poſtea moueri non poſſunt, dyſuria, interdum febris plerumque maligna, per viginti dies cum delirio continuans. Iuniores ab hoc morbo inprimis afficiuntur, quibus ſaepe lethalis eſt. Clyſmata, balnea emollientia, et antiſpaſmodica maxime profuerunt.

p. 41. 4. *Obſeruatio de pernicioſo effectu ſeminum hyoſcyami.* Auctore Cl. PLANCHON. Medicaſter duos ſcrupulos horum ſeminum, vt ſpecifici in calculo et haemorrhoidibus, pro doſi dedit. Cum imperitus, his

nis morbis non laborans, nouem doſes intra tres dies ſumſerat, ſenſit vertigines ac dolores inſignes capitis, ſomnolentiam, motus conuulſiuos, proſtrationem virium, tandemque incidit in maniam et epilepſiam. Attamen venaeſectiones, euacuantia, veſicatoria, et inprimis acidorum, roborantiumque vſus aegrum tandem in ſanitatem reſtituerunt.

7. *Obſeruatio de retentione vrinae, complicata cum prolapſu magnae partis inteſtini recti.* Auctore Cl. LEAUTAUD. Puero octenni magna pars inteſtini recti, alias ſponte recedens, nunc, ob retentam per quatuor dies vrinam, ano incarcerata propendebat. Poſt venaeſectionem, balneum calidum, et fomenta emollientia, tandem reductum eſt inteſtinum rectum, atque aeger, vrina catheteris ope educta, conualuit, et ſpongia, imbuta ſolutione ſacchari ſaturni et aluminisque, per ſex menſes ano applicata, prolapſus inteſtini recti plane curatus eſt. p. 70.

Menſe Auguſto.

5. *Obſeruatio* Cl. LEAUTAUD *de corpore peregrino, per 18 menſes in vulnere, ſine vllo incommodo, relicto.* Quinquagenarius lapſu laeſus eſt iunco, qui cutem perfodiens in gluteo ſiniſtro iuxta os ſacrum haemorrhagiam excitabat. Specillo nihil peregrini in vulnere detectum eſt, quod tandem, cum aeger eius dilatationem recuſaret, coaluit, nec intra 18 menſes doluit. Tandem, ob inſignes dolores ibi ſentitos, cicatricis inciſio, quatuor pollicum longitudine, facta eſt, ex qua pars iunci, longitudine duorum pollicum et craſſitie quatuor linearum extrahebatur, ac vulnus poſtea breui tempore curatum eſt. p. 171.

Menſe Septembri.

6. *Obſeruationes de vſu alcalium volatilium in paralyſi.* Auctore Cl. IAHAN DE LA CHESNE. p. 260.

Obſ. 1. Feminae 71 annorum, hemiplegia dextr lateris laboranti, dedit omni bihorio ſex guttas alca li volatilis aromatici in ptiſana, quo ſudor excitatu et quarto die omnis morbus ſuperatus eſt. Obſ. 2 Alia 18 annorum, per quinque dies paralyſi affe cta, ſumſit, poſt vomitorium, octo guttas ſpiritu volatilis cornu cerui, eiusque vſu per tres dies adhi to motum membrorum recuperauit.

Menſe Octobri.

p. 347. 5. *Obſeruationes de hemeralopia et nyctalopia* Auctore Cl. DUIARDIN. Obſ. 1. Puella ſeptennis poſ rubeolos lucem diurnam perferre non poterat, ver ſus veſperam vero viſu vtebatur. Cum Auctor clau ſas eius palpebras aperiret, ſenſit puella grauem do lorem, ac emanarunt lacrymae acres, corroſiuae Suaſit venaeſectionem, vomitorium et veſicatorium nuchae, ad deriuandam hanc acrimoniam, ſed ſuc ceſſum horum remediorum non amplius obſeruare potuit. Obſ. 2. Iuuenis, octodecim annorum, poſt ſuppreſſam excretionem pituitae, alias matutino tempore factam, incidit in nyctalopiam, vt veſpera debili viſu, noctu coecitate laboraret, interdiu vero viſu perfecto gaudens; cui Cl. Auctor poſt venaeſectionem praeſcripſit purgans e puluere de tribus, regimen accuratum et potum decocti rad. chinae, tandem veſicatorium poſt aures, ac intra menſem aeger viſum perfectum recepit.

p. 351. 6. *Obſeruatio de gangraena totius inteſtini recti;* a Cl. PASQUIER. Tricenarius, per octo dies diarrhoea feroſa vexatus, contraxit procidentiam inteſtini recti, quod, cum non repoſitum fuiſſet, ac forte contracto ſphinctere incarceratum, gangraena tactum eſt. Diſſecuit Cl. Auctor corruptam partem et huic canali immiſit turundam, vnguento digeſtiuo imbutam, quam poſt deligationem rurſus eduxit

vt

vt canalem elongaret, ac vicinis partibus applicaret, ſtrictaque diaeta ſuppuratio bene ſucceſſit, et aeger paulo poſt plane ſanatus eſt.

7. *Obſeruatio* Cl. MARTIN *de neglecta operatione empyematis.* Puer 15 annorum, poſt lapſum in dextrum latus thoracis, ſtatim ibi ſenſit dolorem acutum cum febre inſigni, et quarto die ibi perceptus eſt tumor oedematoſus. Die decimo quinto Cl. Auctor accerſitus propoſuit operationem empyematis, qua recuſata aeger tandem mortuus eſt. In cadaueris disquiſitione latus affectum thoracis tribus menſuris puris albi repletum inueniebatur, et pleura plurimis granulis albis erat referta; patet igitur, operationem empyematis, ſi 15 vel 20 die facta eſſet, aegrum forte ſaluaſſe. p. 352.

8. *Obſeruatio* Cl. LE ROUX *de vulnere, granulis plumbeis exploſis facto.* Tricenarius, tubum ſclopeti manu tenens, eius exploſione improuiſa laeſus eſt in hypochondrio dextro, inter tertiam quartamque coſtam ſpuriam. Vulnus, altero demum die disquiſitum, erat magnum, ac multae coſtae ſimul fractae. Cl. Auctor e dilatato vulnere multa eduxit grana plumbi, corpora peregrina, et fractas partes coſtae tertiae et quartae ſpuriae, atque dilatato peritonaeo laeſo, vulnus transuerſale, trium pollicum longitudine, ſemi pollicis latitudine, in lobo magno hepatis detexit, vnde extraxit granula plumbi, ac denique hoc accurate deligato et caute tractato, omnia bonum euentum praedicebant. Attamen poſt menſem ſenſit aeger tumorem ſub angulo inferiori ſcapulae, quo aperto effluxit pus cum corporibus peregrinis, et ex inciſo tumore, ſub muſculo dorſali magno haerente, exiit particula corporis vnius poll. longitudine ac duarum linearum latitudine, et pus e pluribus ſinubus, a granulis plumbeis factis, emanauit; aeger vero inter duos menſes cum dimidio plane ſanatus eſt. p. 355.

p. 361. 9. *Obſeruationes* Cl. PET. GUYARD *de exſtirpatione duorum tumorum magnorum.* Obſ. 1. Quadragenaria laborabat tumore cancroſo palati, ad radicem dentium inciſoriorum maxillae ſuperioris, qui totum fere os occupabat, et pugni magnitudinis inſtar ex hoc propendebat. Eius baſis dura, ſubſtantia cartilaginea, oſſi palati firmiter adhaeſit. Ad quem tumorem exſtirpandum chirurgus eum incidit ad radicem alueolorum, atque ter a copioſo ſanguinis effluxu in hac operatione interruptus eſt. Tumoris pondus nouem vncias aequauit; vulneri applicabatur puluillus, cum puluere ſperniolae CROLLII conſperſus, atque cicatrix intra octo dies coaluit, ſalua aegrota.

Obſ. 2. Alia, 34 annorum, conqueſta eſt de tumore magno ad inferiorem partem lateralem dextram ventris, qui magnitudinem lagenae duarum menſurarum ſuperabat, et pedunculo, pugni craſſitie, adhaerebat, quem, cum ligatura parum efficeret, Cl. Auctor vna inciſura diſſecuit, ac multum ſanguinis ex hoc vulnere, tres pollices amplo, effluxit, aegra vero intra menſem conualuit. Pondus tumoris, qui interius ex carne ac vaſis varicoſis conſtabat, quatuor libras ſuperabat.

p. 365. 10. *Obſeruatio* Cl. DENIS *de exſtirpato et ſanato tumore fungoſo oris*, quo laborabat ruſticus, cui, ad dentes molares ſiniſtros ortus, totum latus oris obtegebat, ac maſticatos cibos ſanguine inquinabat, nec, ob adhaeſionem cum lingua et fundo oris, ligaturam permittebat. Euulſit igitur Cl. Auctor dentem, inter dentes alterius lateris ſuber poſuit, atque tumorem poſtea exſtirpauit et aegrum ſanauit.

Menſe Nouembri.

p. 410. 2. *Epiſtola* Cl. PHILIP, *continens obſeruationem de colica metallica, ope emetici et draſticorum curata.*

Typo-

Typotheca, ex consuetudine typos saepe ore tenens, subito incidit in colicam vehementissimam, conuulsiones, affectum comatosum, alui obstructionem pertinacissimam, cet. cui Cl. Auctor, reliquis iam frustra tentatis, dedit clysma cum colocynth. gr. 18. et hieraepicrae drachma vna, ac potum ex aqua card. benedict. canell. confect. hyacynth. et sex granis tartari emetici, cuius dosis sequenti die duplicata est, postea aeger aliquot purgantia sumsit, et plane conualuit.

3. *Obseruatio de morbo venereo inueterato pertinaci, secundum nouam methodum tractato.* Auctore Cl. PASSERAT DE LA CHAPELLE. Vir, qui ante nouem annos gonorrhoea laborauerat, incidit in luem veneream, cum vlcere glandis ac phimosi, et post largum vsum mercurii copiosa saliuatione creberrimaque alui deiectione maxime debilitatus est. Postea paululum restitutus maculas rubras cutis sensit, quae tandem in vlcera mutabantur, saliuatio copiosa denuo irrupit vna cum febre, accessit ophthalmia pertinax, quae visum dextri oculi plane auferebat, sinistri maxime imminuebat; sed vsu medicamentorum amarorum, balneorum et frictione mercuriali symptomata haec cedebant, ac vlcera paulo post hinc illinc denuo exorta eadem remedia requirebant. Pessimis tandem symptomatibus venereis rursus affectum aegrum subiecit Cl. Auctor methodo medendi KEYSERI, et successiuum augmentum trochiscorum, venaesectionum ac purgantium, quod ille commendat, tam prospero cum euentu adhibuit, vt aeger breui tempore visum, motum membrorum, et plenariam sanitatem recuperaret. p. 414.

6. *Tres obseruationes* 1. *de medela polypi mucosi;* 2. *de transsudatione lymphatica;* 3. *de phaenomeno peculiari, quod post vulnus abdominale occurrit.* Auctore Cl. DUMONT, fil. Obs. 1. Sexagenaria gerebat p. 453.

rebat in cauitate narium ſiniſtra polypum, conſiſten
tia gelatinae carnis, colore ruſeſcente. Huic caui
tati immiſit Cl. Auctor vltra menſis ſpatium turun
dam, ſolutione ſaturni imbutam, ſed fruſtra; poſte
aegra ex conſilio medicaſtri ibi applicauit turundam
ſebo liquido immerſam, ac intra duos menſes poly
pus hinc ſenſim decreſcens plane diſſipatus eſt.

Obſ. 2. Tornator contundens tibiam, ei appli
cauit ſpiritum vini, maximamque irritationem dolo
roſam effecit, et poſt vſum cataplaſmatum emolli
entium ſub aponeuroſi ortus eſt abſceſſus, quo inci
ſo effluxit libra vna puris, et vulnus intra duos men
ſes coaluit. Poſtea e ſuperficie cutis, cataplaſmati
bus tractatae, exſudabat ros lymphaticus, ſiue po
tius ſeroſus, cutem arrodens, nec, niſi puluillis, ſo
lutione ex aluminis ℥ij et praecipitati rubri ℥ß imbu
tis, cedens.

Obſ. 3. Quadragenaria cultro laeſa eſt in ven
tre, tres vel quatuor pollices ab inſertione inferiori
muſculi quadrati lumborum; parum ſanguinis ef
fluxit e vulnere, idque intra octo dies coaluit. Ho
ra quinta poſt acceptum vulnus aegra minxit ſede
cim vncias ſanguinis, rediitque hic mictus cruentus
per quatuor dies, ſenſim in minori copia ac ſine do
lore. Aegra debilitata ſumſit clyſmata aquae frigi
dae, conſtrinxit ventrem faſciis, lecto ſe detinuit, et
victu refrigerante vſa eſt; ſic ceſſauit hic mictus cru
entus, ac die decimo vrina pura reddita eſt. Cum vero
lectum citius reliquiſſet, denuo per tres dies ſangui
nem minxit, ſed eodem regimine, et ſeruata quiete
in lecto per tres hebdomadas, ac vſu tandem lactis
nullus amplius ſanguis ex vrethra eiectus eſt. Vi
detur acumen cultri peluim renis tranſiiſſe, ibique
vas laeſiſſe.

p. 458. 7. *Obſeruationes peculiares: 1. de verme cum vri
na eiecto, ex epiſtola* Cl. RAISIN ad Cl. ALLEAUME.

Quin

Quinquagenarius colica nephritica vehementi, cum vrina cruenta et nigrefcente, laborauit, quae faepe rediit, tandem vero, eiecto vna cum vrina verme, trium pollicum longitudine, plane ceffauit.

Obf. 2. *De homine myope in finiftro oculo, et presbyta in altero*, ex litteris Cl. STRACK. Vir, 50 annorum, hoc vitio oculorum affectus eft, cui, ad hoc leuandum, Cl. Auctor commendauit perfpicillum vitro conuexo, ad vfum oculi dextri, fimileque vitro concauo, ad oculi finiftri adminiculum.

Menfe Decembri.

2. Epiftola Cl. DUPUY DE LA PORCHERIE, *de morte feminae, quae poft abortum dofin pulueris* D'AILHAUD *fumferat*. Haec, 28 annorum, ab abortu nondum fatis refecta, ab hoc puluere maxima tormina fenfit, et intra octo horas periit, in cuius fectione multum feri fanguinolenti ex aperto abdomine effluxit, vifcera vero nihil morbofi oftenderunt, praeter dilacerationem mefocoli duodecim linearum; attamen cauitas peluis erat repleta fanguine nigro coagulato, quatuor librarum pondere, qui ex ramo venae hypogaftricae, ad finem curuaturae magnae coli, profiliit. Vifcera thoracis perfecte fana erant, praeter ecchymofin trium pollicum in dextra parte fuperiori diaphragmatis; curuatura magna et cardia ventriculi tumida, inteftina vero tenuia, praeter maculas nigras pulueris D'AILHAUD hinc illinc difperfas fana inueniebantur; anus erat excoriatus et inflammatus; vterus a ftatu naturali non recedebat. Hinc patet, puluerem D'AILHAUD excitaffe tormina vehementiffima et rupturam vafis, ex cuius extrauafato fanguine praematura mors orta eft. p. 502.

Adiecta eft *alia obferuatio eiusdem generis, communicata a* Cl. ROUSSIN. Vir, 38 annorum, infultibus podagricis vexatus, fumfit dofin pulueris D'AIL- p. 518.

HAUD

HAUD, qui mox copiosas excitabat deiectiones alui dolores vehementes ac ardorem abdominis; deiectiones, post viginti quatuor horas cessantes, sequuta est febris irregularis, difficilis respiratio, haemoptoe, ac decimo quarto demum die progressus morbi aptis remediis coercitus est, et aeger lente recuperauit sanitatem, crebriori afflictus insultu podagrico et vitiligine.

In Tomo XX haec prae reliquis indicanda sunt

Mense Ianuario 1764.

Tom. XX. p. 15. 2. *De methodo curatoria colicae pictonum vegetabilis* *). Auctore Cl. BONTÉ. Hanc in quatuor sectionibus proposuit, quarum 1) docet medelam in prima huius morbi periodo, siue initio, adhibendam; 2) eam, quae in eius secunda periodo, siue progressu, requiritur; 3) illam, quae in eius tertia periodo, siue fine, necessaria est; 4) prophylaxin siue methodum praeseruatoriam indicat.

p. 18. Sect. 1. *Medela in prima periodo.* In subiecto iuniore plethorico requiritur initio morbi venaesectio, sed rarius sanguinei et plethorici hac colica laborant, crebrius cholerici et melancholici, quibus venaesectio nocet; in regressu morbi non suadeatur, multo minus feminis hystericis; in robustis et iunioribus, vbi podagra huic morbo iungitur, iuuat venaesectio, senibus nocet; si scorbutus accedit, minime concedatur; semper itaque est prophylacticum remedium et praeparatio ad reliqua medicamenta. Si venaesectio necessaria inuenitur, statim detur vomitorium ex granis 2 vel 3 tart. emet. in aqua tepida, vel cum manna; in feminis hystericis sufficit granum vnum tart. emetici. Si vomitus vl-
tra

*) De hoc morbo iam alias diximus, in Commentar. hor. Vol. XII. P. IV. p. 651. 657. 660.

tra modum continuantur, vel viridescentes sunt, exhibeantur temperantia, vt succus citri, laudanum liquidum SYDENHAMI, narcotica, et ipsa vespera, post sumtum emeticum, granum semis opii cum theriaca mixti. Clysmata saepe dentur; primo emollientia, postea purgantia. Si interdum retineantur: clysmata salina requiruntur; si non sufficiant: adiiciatur decocto emollienti aqua benedicta, vel vinum emeticum, et postea sumatur clysma emolliens oleosum; si spasmus coli ingressum clysmatis impedit: iniiciatur oleum. Praeterea simul euacuentur intestina purgantibus, et quidem in robustis, drasticis opio mitigatis, v. c. pillulis cochiis, cum grano vno opii pro dosi. Tutius adhibentur purgantia leniora, v. c. potio ex senna, manna, cassia, hiera picra, cet. quorum operatio sustineatur clysmatibus crebrioribus. Ad imminuendam acrimoniam humorum dentur diluentia et relaxantia, decoctum graminis atque glycyrrhizae, infusum florum maluae et violae, inprimis chamomillae, iusculum tenue; interdum sumatur cochlear olei, si nausea non adsit. His remediis retardatur progressus morbi, nec vltra septimum diem perdurat. Quod symptomata primae periodi huius colicae attinet, vt plurimum, sopitis doloribus, sentitur per duos dies insultus febrilis, cum articulorum stupore, qui, aucta transpiratione vel sudore, facile cedit. Languida digestio carminatiuis tollatur; color flauus cutis aperientibus lenibus et aquis martialibus remoueatur, vel sero lactis cum fumaria. Saepe initio morbi accedunt conuulsiones epilepticae, inprimis in hystericis, quae coerceantur narcoticis cum antispasmodicis mixtis. Saepe podagrici in hoc malum incidunt, atque tum requiritur venaesectio pedis, postea lene purgans, sinapismi vel vesicatoria pedum, vt materies podagrica huc deducatur. Non raro ad articulos defer-

tur, ac tum perſpiratio augeatur. In variis artificibus, v. c. in iis, qui plumbum, cuprum, cet. tractant, colica mineralis et vegetabilis complicantur, atque tum omittatur initio venaeſectio, et potius oleoſa ſuadeantur.

p. 57. 4. *Obſeruatio* Cl. DE LA BROUSSE, *de ſphacelo, ex terrore orto.* Puella triennis ab adſpectu ſanguinis, e vulnerato naſo effluentis, tantopere perterrita eſt, vt in animi deliquium incideret, ac poſt quinque horas extremitas naſi, buccae, manus, pedes et nates intumeſcerent, liueſcerent, et paulo poſt, gangraena cum ſphacelo acceſſis, aegra decimo die moriretur.

p. 61. 5. *Obſeruatio de abolitione memoriae peculiari, poſt apoplexiam virginis non menſtruatae exorta.* Auctore Cl. GUILLEMEAU. Haec, temperamenti phlegmatici, quae nunquam paſſa eſt menſtrua, anno 25 aetatis febre perieuloſa, quae caput inprimis petebat, ac eius inſignes dolores excitabat, afflicta eſt, atque per octo dies in vero ſtatu apoplexiae fuit, donec ſenſim conualuit. Sed hinc amiſerat omnem facultatem memoriae, vt neminem, praeter matrem, agnoſceret, pauca verba eaque confuſe produceret, magna cum difficultate legere diſceret, et lecta vix pronunciare poſſet.

p. 66. 6. *Obſeruatio* Cl. MIOLLIS, *quae docet, quam neceſſarium ſit, vt celeriter aperiantur abſceſſus, poſt variolas confluentes exorti.* Vir 27. annorum a refrigerio variolas in ſtatu inflammationis repreſſit, quae aptis remediis reſtitutae paulo tardius ſuppurabant. Die duodecimo febris aucta delirium phreniticum produxit, quo tempore aeger leuiter obtectus noctu campos obambulabat, donec delirans et conuulſione afflictus vi ad lectum delatus eſt. Denuo aptis auxiliis reſtituebantur variolae depreſſae, earumque ſuppuratio, adeoque deſquamatio bene

bene peractae sunt. Die vicesimo tres oriebantur abscessus metastatici dolorosi, magnitudine oui gallinacei, in regione lumbari dextra, in parte media posteriori dextri femoris, et in parte media posteriori dextra thoracis, quibus incisis materia foetida exiit. Cum aeger celasset eiusmodi abscessum cubiti sinistri, is maxime increuit, et apertus materiam corrosiuam emisit, ac intra septem dies triginta duo abscessus metastatici exorti sunt; quos semper aperiendos esse iudicat, et abstergendos leuiterque deligandos; natura enim horum coalitionem facile adiuuat, etenim aeger hoc modo tractatus rursum conualuit.

Mense Februario

2. *Continuatio methodi curatoriae colicae pictonum vegetabilis.* Auctore Cl. BONTÉ. Sectio 2. *Medela in secunda periodo adhibenda.* Haec periodus incipit septimo die morbi, et interdum vsque ad 14 interdum ad 40 vsque diem continuatur, ac febris continua semper adest. Mitigentur spasmi et dolores, euacuentur primae viae, liberetur massa sanguinis a miasmate morboso; id, quod fiat relaxantibus, emollientibus, diluentibus, demulcentibus, narcoticis, purgantibus. Aegro, prius non euacuato, conuenit ptisana purgans, dilutum cassiae cum manna, clysmata purgantia; si febris magna sit, et dolor acutus, purgantia nocent, in morbi regressu vero prosunt. Melius compescuntur dolores intestinorum relaxantibus et demulcentibus, inprimis clysmatibus, fomentis, balneis, semicupiis ex aqua tepida, vel decocto emolliente. His adiiciantur remedia interna, v. c. serum lactis, infusa demulcentia, iuscula tenuia. Optima via eiiciendae materiae malignae est aluus, quae moueatur crebriore purgante leni, ex sero lactis cum tart. emet. vel manna, p. 106.

vel oleo amygd. dulc. Ob vrgentes dolores medicus interdum anceps eſt, vtrum febris a ſtimulo materiae morboſae, an ab inflammatione inteſtinorum excitetur? Haec tamen, niſi prior cauſſa delirium excitat, venaeſectione non ſupprimatur, apoſteriori orta febris, ſemper periculoſa, ea vna cum relaxantibus adhibitis coerceatur. Paſſio iliaca interdum accedens opiata et lenientia requirit. Debilioribus narcotica nocent, et ſaepe, vti non raro ipſa opiata faciunt, paralyſin accelerant. Melius adhibetur opium cum caſtoreo iunctum, vel liqv. anodynus HOFFM. cum laudano liquido SYDENHAMI. Proſunt ſudorifera, ſi ſuppreſſa perſpiratio vel podagra irregularis hanc colicam produxit. Interdum ſymptomata vrgent, inprimis dolores renum, e quibus non raro oritur phrenitis, conuulſio epileptica, coecitas, cet. quae venaeſectione brachii, ſemicupiis, cataplaſmatibus regioni renum applicatis, remoueantur. Dyſuria vel ſtranguria, interdum accedens, relaxantibus coerceatur; haemorrhagia narium, ſi magna eſt, critica dicenda, ſi parca, venaeſectione brachii iuuanda eſt. Catamenia ſuſtineantur pediluuiis, clyſmatibus emollientibus; purgantia tum nocent, narcotica vero cum emmenagogis maxime proſunt. Delirium, febri accedens, requirit narcotica refrigerantia, v. c. ſyrup. diacod. cum aquis deſtillatis; ſin grauius redditur, venaeſectionem. Conuulſiones epilepticae, maxime periculoſae, coerceantur narcoticis cum antiſpaſmodicis, inprimis balſamo Peruuiano, venaeſectione, relaxantibus, ac, ſi fieri poteſt, ſumantur aliquot grana tart. emet. cum oleo amygd. dulcium; deinde ſuris applicentur veſicatoria, inprimis, ſi ſopor accedit; febris, poſt conuulſiones occurrens, bonum eſt ſignum. Soporoſi affectus magnum periculum praedicunt, et venaeſectione ac veſicatoriis tractentur. Coecitas vel gutta ſerena metaſtatica

rarius

rarius occurrit, et ſimili modo remoueatur. Sedatis ſymptomatibus, ſi noui dolores gignuntur, clyſmata carminatiua requiruntur.

3. *Obſeruatio* Cl. BERTRAND, *de morbo aurium, cum ſymptomatibus malignis.* Virgo, 15 annorum, ante quatuor annos amiſerat facultatem audiendi in aure ſiniſtra, poſt eius dolorem inſignem cum febre et effluxu puris, qui ſingulo tertio menſe ſuppreſſus, eundem morbum reuocabat. Paulo poſt acceſſit ſurditas auris dextrae, quae tamen poſt duos annos ſublata eſt. Tandem, cum ſub dio obdormiiſſet, quinque vermes, conica figura, craſſitie calami ſcriptorii, octo linearum longitudine, aurem ſiniſtram ingreſſi ſunt, et ſenſim excitarunt maximos dolores, febrem, delirium, conuulſiones, haemorrhagiam auris, iisque poſtea eductis, caries canalis auditorii detecta eſt, quae tamen intra ſex menſes plane curata eſt, relicta plenaria ſurditate. p. 150.

6. *Obſeruatio* Cl. CELLIEZ, *de pene infantis nonimeſtris, quem canis comedit.* Infans, in cunis ac conclaui ſolus relictus, a catulo ad genitalia ita vulneratus eſt, vt penis vna cum dimidia parte ſcroti plane deuoraretur, ac funiculus ſpermaticus dextri lateris denudaretur, et vas deferens ab epididymide diſſecaretur. Cl. Auctor diſſecuit partes dilaceratas, et vulnus, linteo carpto deligatum, intra 40 dies coaluit. Vſum tubuli, quem, ad cauendam vrethrae corrugationem, plurimi chirurgi in hoc caſu commendant, plane diſſuadet, ac noxium putat, cum vrethra ſatis firma ac facile expandenda, et a muco ſuperficiei ſatis flexilis ſit, vt vix corrugetur. In amputatione penis tubulus nocet, cum nimis premat margines vulneris, eosque calloſos reddat. p. 169.

Menſe Martio.

p. 204. 2. *Continuatio methodi curatoriae colicae pictonum vegetabilis.* Auctore Cl. BONTE'. Sect. III. *Medela periodi tertiae.* Tum paralyſis creberrime occurrit, ac difficillime curatur. Lente accedit; etenim incipit ſtupore membrorum, et ventris dolores imminuti tum in extremitatibus ſentiuntur, maxime acuti, etiamſi motus iam amiſſus ſit; pars enim materiae morbi neruis paralyſin inducit, praegreſſis doloribus ventris. Quae quidem paralyſis, a communi valde diuerſa, peculiarem etiam medelam poſtulat. Sudorifera, in eius initio data, minime ſint calida, potius leniſſima; in confirmata paralyſi calidiora proſunt. Balſama, inprimis Peruuianus, et pillulae ex gummi reſinoſis, nimis calidae ſunt. Frictiones cum panno aſpero, in decocto emolliente immerſo, ſuadendae ſunt, vt et emplaſtra gummi ferulacea, abdomini imponenda. Haec paralyſis tempore vernali facilius curatur, vbi balnea, embrocationes thermarum, balnea frigida in aqua marina, et aquae minerales plerumque felici cum ſucceſſu adhibentur. Vt ad haec praeparatio fiat, ſumantur diaphoretica, cum frictionibus; membra affecta per 14 dies ſanguini animalis recens mactati immergantur; digiti ſaepe extendantur, ne rigidi maneant. Balneorum ex aqua marina vſus in dies augeatur, et aeger ſudorem in lecto exſpectet. Balneum frigidum, inprimis aquae marinae, excitat tremorem conuulſiuum vniuerſalem, qui ſoluit obſtructiones vaſorum ac neruorum. Aquae martiales in quacunque huius morbi periodo proſunt. Conualeſcentes plerumque maraſmo, febre lenta, acrimonia humorum, obſtructione meſenterii, phthiſi neruoſa, laborant. Febrem lentam compeſcunt diluentia, demulcentia, analeptica; lac optime nutrit, vel ſerum lactis, inprimis lac aſininum cum infuſo ſto-

machi-

machico vel aquis martialibus bibendum. Phthiſis pulmonalis, praeter bechica demulcentia, vſu lactis tractetur. Strepor articulorum, poſt curatam paralyſin relictus, fomentis emollientibus et reſoluentibus tollatur, minime vero ſpirituoſis, ne rigor accedat. Hydrops, colicam hanc ſubſequens, plerumque lethalis eſt; duplex eſſe ſolet, vel tympanitis, vel aſcites, interdum ex vtroque complicatus. Priori, quae crebrius occurrit, aperientibus carminatiuis ſuccurratur; alter rarior, in iis, qui ſpirituoſa amant, vt plurimum lethalis, hydragogis lenioribus tractetur, minime emeticis et draſticis; proſunt etiam diuretica aperientia, v. c. ſucci cerefolii, fumariae, parietariae, tandem tonica. Mania, interdum occurrens, tonicis et neruinis cephalicis curetur, ac imminuta memoriae facultas eadem requirit auxilia. Qui ſaepe hac colica afflicti fuerunt, conuulſiones epilepticas patiuntur, quas ſubſequitur epilepſia, plerumque non curanda et haereditaria.

Sect. IV. *Curatio prophylactica.* Haec vel praecaueat regreſſum morbi, vel eius impetui proſpiciat. p. 227. Qui colicam hanc iam paſſi ſunt, diu fugiant potum vini pomacei, potius vino bono aqua diluto, aqua pura, infuſo canellae aut coriandri, vtantur. Ne vinum pomaceum noceat, paretur ex fructibus maturis, eique initio fermentationis planta amara admiſceatur; ſaltim non niſi recens bibenum eſt. Ob debilitata viſcera digeſtionis ſit victus leuis, parcus; inprimis iuſcula conueniunt; flatulenta ſemper omittantur; conualeſcentes iuuat aer ruralis, nocet iis pluuioſus et nocturnus: vitentur loca vliginoſa ac ſubterranea; ſaepe mutetur aer conclauium, inprimis culinarum, vbi ſaepe vapores cupri ſoluti abundant; corpus motu exercitetur, praeſertim equitatione; abſit triſtitia, ſuſtineatur hilaritas, ac ſomno magis indulgeatur, quam vigiliis.

p. 238. 3. *Epiſtola* Cl. PLANCHON, *de morte hominis, cuius iam mentio facta eſt menſe Iulio 1763. p. 41.* Hic praeterlapſo anno incidit in febrem tertianam pertinacem, ac neglectis remediis, in conuulſiones, pauloque poſt epilepticus periit, in cuius ſectione inteſtinum ieiunum multis lumbricis viuis repletum et gangraenoſum apparuit.

p. 243. 4. *Obſeruatio* Cl. VAUNIER, *de colica pictorum.* Femina, tapetes ſericeos texens, colica habituali per duos menſes laborauit, quae, ſumto iuſculo tenui per octo dies, aucta eſt, ac poſt vſum antiſpaſmodicorum vlterius increuit, attamen poſt emeticum crebrius adhibitum, vna cum purgantibus crebrioribus, bolis narcoticis, ptiſanis ſudoriferis et ſemicupiis plantarum aromaticarum, plane ceſſauit.

p. 246. 5. *Epiſtola* Cl. MARTIN ad Cl. ROUX, *ſiſtens hiſtoriam polypi vteri.* Femina, 45 annorum, tumorem habuit per quinque annos, e vagina propendentem, pyriformem, pedunculo molli, quem annulus circularis circumdabat, totus vero tumor in vaginam reponi poterat. Poſt annum accidit, vt pedunculus ab annulo conſtringeretur, et tumor gangraena afficeretur. Ligato itaque pedunculo, abſcidit Cl. Auctor tumorem, et vaginam detergentibus iniectis tractauit, nihilominus tamen poſtea a reſorpta ſanie abſceſſus externae partis femoris dextri oriebatur. Subſtantia tumoris ex plurimis ſtratis membranarum conſtabat, quae ſubſtantiam adipoſam continebant, et fibris ligamentoſis cohaerebant; haec maſſa cordiformis quatuor libras aequauit. Hinc patet: 1. nonnullos polypos vteri, vti vterum inuerſum, reponi poſſe; 2. citius ligari debere; 3. non ſtatim ad inuerſionem vteri concludendum eſſe, etiamſi collum vteri vix a polypo diſtingui poſſit.

p. 251. 6. *Obſeruatio* Cl. BAURIENNE, *de vulnere contuſo, quod in ſphacelum ſcroti tranſiit.* Lanio, 45 annorum,

norum, a boue duabus contusionibus laesus est, ab ossis pubis dextri parte inferiore vsque ad perinaeum, et ad superiorem partem internam femoris sinistri. Post quatuor dies accessit febris vehemens, alui obstructio pertinax, et gangraena scroti, cuius partes corruptas abscidit Cl. Auctor, vna cum testiculo dextro, ac sinistrum plane denudauit, qui tandem rite tractatus sponte nouis integumentis obtectus est, et aeger intra duos menses conualuit.

7. Cl. TERLIER *obseruatio herniae cruralis cum gangraena.* Vicenaria in quarto grauiditatis mense, post insignem dolorem, in plica femoris sinistri percepit tumorem, quem secuta est colica, ac vomitu foeces reiiciebantur. Septimo die tumor incisus ostendit, intestinum exulceratum quidem reductum esse, sed peritonaeo adhaerere, nec annulum hac ex caussa dilatari posse. Ad euacuandam materiam in abdomine effusam, vulneri iniecit vinum calidum, ac decocta vulneraria cum aqua calcis, quae cum pure in apto situ corporis e vulnere rursus effluebant. Primo mense foeces partim e vulnere, partim ex ano emanabant, sed sensim vulnus coaluit, ac aegra restituta postea iusto tempore peperit. p. 256.

8. Cl. BOURGEOIS *obseruatio de agno monstroso.* Habuit quatuor aures, duas in situ naturali, duas sibi adhaerentes in medio ossis occipitis sitas, quarum ductus cartilaginei os penetrabant. Collum erat duplex arcte coniunctum, spina dorsi duplex ab occipite vsque ad caudas, costae duplici sterno adhaerebant, trunci duplices vsque ad vmbilicum inter se cohaerebant, reliqua vtriusque pars ab altero separata erat; extremitates aderant quatuor superiores, totidemque inferiores. Aperto abdomine conspiciebantur duae venae vmbilicales, in duplex hepar insertae, reliqua viscera duplicia erant, excepto ventriculo et canali intestinorum, qui in duo inte- p. 264.

ſtina recta finiebatur; genitalia duplicia; leuato dupli-
ci ſterno, ſub quolibet viſum eſt cor, pulmones ac
thymus; cerebrum et cerebellum non receſſit a ſtatu
naturali, praeter ſpinalem medullam, quae diuiſa
per duo foramina occipitis in duplicem ſpinam dor-
ſi deſcendit.

Menſe Aprili.

p. 335. 3. *Obſeruatio* Cl. CONNELL *de morbo conuulſiuo.* Vir 27 ann.. vlcere cruris afflictus, et ob vitae genus ſemper pedibus inſiſtere coactus, ſubito tactus eſt tetano cum alui obſtructione, veſicae conſtrictione, motu conuulſiuo maxillae inferioris, deglutitione difficili, doloribus nephriticis. Cum omnia remedia parum efficerent, ad ſoluendum tetanum, id tandem praeſtarunt ſanguiſugae, hypochondriis applicatae, ac balnea continuata vna cum purgantibus mitioribus aegrum intra 27 dies ſanum reddiderunt.

p. 342. 4. *Obſeruatio* Cl. HAZON, *de bono effectu chinae chinae in variolis gangraenoſis.* Infans quinquennis, variolis confluentibus laborans, ac 16 die a purgante nimis agitatus, die 18 a medico accerſito inueniebatur debillimus, cum conuulſionibus faciei, et variolis gangraenoſis, adhibito vero infuſo vinoſo cort. Peruv. et veſicatoriis, conuulſiones ceſſarunt, cruſtae ſecedebant, et latus dextrum paralyticum paulo poſt reſtitutum eſt.

p. 346. 5. *Epiſtola* Cl. FABRE, *ſiſtens obſeruationem de amauroſi, a colica producta, et emetico ſublata.* Quadragenarius poſt colicam vehementem mox coecus factus eſt, cui Cl. Auctor praeſcripſit 4 gr. tart. emet. altero die potionem laxantem, tertio 4 gr. tart. emet. eandemque doſin per 9 dies, poſtea ptiſanam ſudoriferam, et ad oculos applicauit vaporem ſpir. vini et caffeae, quibus remediis aeger poſt 20 dies plane viſum recuperauit.

6. Cl.

6. Cl. SAULQUIN *obseruatio peculiaris, de puella elingui, quae loquitur, cantat, cet.* Huic, 14 annorum, tertio aetatis anno, cum vix verba exprimere poterat, a variolis malignis lingua gangraena destructa est, sed sensim didicit maxime necessaria petere, et nunc distincte loquitur atque cantat, quamuis parua portio linguae ei relicta sit. Cum vero basi linguae relictae adhaereant musculi externi, et nisus loquendi horum actionem faciliorem reddiderit: facultas loquendi hinc euidentior fit. Varia eiusmodi exempla ex variis auctoribus hic afferuntur. p. 348.

7. *Obseruatio* Cl. LOTTINGER, *de hernia incarcerata gangraenosa, vi naturae curata.* Octogenariam hoc malo affectam clysmatibus tractauit, sed paulo post tumor inguinalis inflammatus se aperuit, vt anus artificialis oriretur. Aegra vulneri nihil, praeter emollientia, applicauit, idque tandem sponte coaluit. p. 352.

8. Cl. LEAUTAUD *obseruatio de contusionibus maxime dolorosis, quibus iuuenis in abdomine laesus est.* In rixa vnus alterum per crebros ictus in abdomen in terram proiecit. Febris vehemens, dolores, hepatis tumor, abdominisque tensio nullis remediis cedebant, post tres tandem hebdomadas Cl. Auctor diluentia, aperientia lenia, et semicupia prospero cum effectu adhibuit, et aeger, eiecto per aluum copioso sanguine putrido et vermibus, conualuit. p. 355.

Mense Maio.

3. *Obseruationes* Cl. POSTEL DE FRANCIERE, *de catalepsi.* Est affectio cerebri acutissima, quae subito aegrum loquela, motu et sensu priuat, oculis fixis apertis, effluit saliua viscida ex ore, et finitur plerumque apoplexia vel caro lethali, quod tribus obseruationibus confirmatur. 1. Quadragenarius, repressa scabie sicca inueterata, incidit in catalepsin, p. 407.

et

et ſenſum quidem, poſt emeticum et venaeſectio-nem, ad leue tempus recepit, ſed poſtea apoplexia periit. 2. Alius, eadem aetate, curis confectus, in catalepſi iisdem remediis vſus eſt, ſed breui tempore poſt apoplexia mortuus eſt. 3. Alius 22. ann valde defatigatus, eodem morbo correptus eſt, cui Cl. Auctor venas extremitatum et iugulares crebrius ſecuit, eumque, poſt vſum clyſmatum, purgantium ac diluentium, plane ſanauit.

p. 430. 5. Cl. DARLUC *obſeruationes de hydrope peritonaei.* Quadragenaria per 4 annos hydrope laborans, tandem paracenteſi a quindecim menſuris ſeri fuſci, ſpiſſi, turbidi, liberata eſt, ſed poſtea diaetae erroribus in priorem morbum rurſus incidit, vbi, abdomine acu pertuſo, corpus durum ſeri effluxum retardabat, et ex altero latere acu pertuſo parum ſeri turbidi, nigri, emanabat, ac aegra paulo poſt periit, in cuius abdomine diſſecto ſub muſculis transuerſis apparuit ſaccus liuidus, ſpiſſus, carnoſus, ab vmbilico ad oſſa pubis deſcendens, cuius membrana ſuperior erat mollis, ſanioſa, inferior ſpiſſior, multisque glandulis ſcirrhoſis obſita, fundus aliquot menſuris ſaniei repletus. A ſuprema parte ſiniſtra huius ſacci pendebat tumor ſteatomatoſus, decem librarum pondere, qui vicinas partes maxime compreſſerat, et epiploon ſiſtere videbatur, vti ſaccus ipſum peritonaeum. Ouaria maxime tumida et ſcirrhoſa, inteſtina valde conſtricta, hepar iuſto maius, ac hydatidibus refertum erat.

p. 445. 6. *Obſeruatio* Cl. CONSOLIN, *de vermibus cucurbitaceis.* Vir, 45 annorum, poſt leuem diarrhoeam et eiectionem vermium cucurbitaceorum, ſubito incidit in motus epilepticos, ſed ſumto purgante amaro et granis 20. merc. dulc. eademque eius doſi per 10 dies continuata, plurimos eiusmodi vermes aluo eiecit atque conualuit. Hinc patet,

hos

hos vermes non ſemper praeſentiam taeniae indica-
re, ac mercurio dulci et reliquis anthelminticis ce-
dere.

8. *Obſeruatio* Cl. DE GLATIGNY, *de ſarcoma-* p. 453.
*te tenui virginis, quod ab inferiori parte dextra regio-
nis pubis ad genu vsque dependebat.* Haec 35 anno-
rum acum intrudit in regionem pubis, vnde enata
eſt excreſcentia carnoſa pedis vnius longitudine, quin-
que linearum latitudine, piſtillo ſimilis, et ex pluri-
bus quaſi filis membranaceis ſpiraliter contorta,
quam Cl. Auctor filo ſericeo ligauit, ac ſine haemor-
rhagia ſecuit.

Menſe Iunio.

2. Cl. LARROUTURE *obſeruatio de cancro naſi,* p. 502.
*complicato cum tuberculis ſcirrhoſis ac vlceribus pulmo-
num, extracto cicutae, ad* STOERKII *methodum prae-
parato, curato.* Virgo 24 ann. laborauit cancro naſi
aperto; effluxu ſaniei a medicaſtro repreſſo, incidit in
febrem, ac tuſſim phthiſicam, cui Cl. Auctor dedit pil-
lulas cicutae, quarum doſis, bis ſingulo die adhibita, et
ſenſim a grano vno vsque ad 12 gr. adaucta, febrim
et tuſſim auxit, atque, cum aegra ſponte cicutae vſum
per 14 dies omiſiſſet, omnia in peius mutabantur,
donec tandem Cl. Auctor cicutae doſin ad ʒß au-
ctam bis ſingulo die praeſcripſit, qua ſenſim can-
crum hunc plane curauit.

3. Cl. PLANCHON *obſeruatio, de colica pertina-* p. 510.
ci, purgantibus ſublata. Tricenaria colica laborabat
et alui obſtructione pertinaci, praegreſſa eius tardi-
tate per 6 hebdomadas. Manna quidem et oleum
amygd. dulc. cum rhabarbaro aluum ſoluebant, et
colicam mitigabant, ſed vomitu reiecta ab aegra vl-
terius non ſumebantur. Auctis poſtea ſymptoma-
tibus, ei propinauit ſex grana kermes miner. in oleo
amygd. dulc. et ſyrupo altheae, quo aluus aperta
eſt,

eſt, ac repetitis potionibus purgantibus aegra ſenſim conualuit.

p. 551. 6. Cl. ICART *obſeruatio de tumore ſcirrhoſo, molis inſignis, exſtirpato.* Quinquagenarius per octodecim annos geſſit tumorem, pondere 42½ librarum, qui vertebris colli adhaerens, ſuper ſcapulas expanſus, ad nates vsque deſcendebat; inferius erat rotundus, craſſus, non dolens, nec niſi pondere moleſtus, colore cutis naturali, maculis nigris, cicatricibus variolarum ſimilibus, obſitus. In eius exſtirpatione ſex librae circiter ſanguinis e duabus arteriis magnis effundebantur, ac vulnus poſtea breui tempore coaluit.

p. 553. 7. Cl. VOLAIRE *obſeruatio, de globo plumbeo, per duos annos in ſubſtantia cerebri militis, ſine vllo ſymptomate, relicto, tandem eius mortem excitante.* Ab ictu ſclopeti vulneratus eſt aeger ad partem ſuperiorem oſſis temporum dextri, vnde chirurgi vndecim fragmenta oſſea intra 40 dies extraxerunt, donec conualuit. Poſt duos vero annos hic ſubito ex vehementiſſimo dolore capitis mortuus eſt, in cuius ſectione apparuit, dimidiam partem globi plumbei ipſi ſubſtantiae cerebri inhaeſiſſe.

p. 554. 8. *Obſeruatio* Cl. MUTEAU DE ROQVEMONT *de duobus tumoribus et vlcere ſcrophuloſo, ope pillularum cicutae curatis.* Parotides et glandulae maxillares pueri ſexennis erant ſcirrhoſae, atque vlcus ad articulum brachii dextri deprehendebatur, cui per ſex menſes exhibuit pillulas cicutae, ad drachmam ſemis vsque ſingulo die ſenſim in doſi adſcendens; praeterea applicauit cataplaſma cicutae, ac omni duodecimo die aegrum purgauit octo granis *paſtae alexiteriae de Rotrou*, quibus tandem remediis puer plane eſt reſtitutus.

XII. AN-

XII.

ANTONII GOUAN, Doct. Med. Monspel. Reg. Societ. Scient. Socii etc. Flora Monspeliaca, sistens plantas no. 1850. ad sua genera relatas, et hybrida methodo digestas; adiectis nominibus specificis, triuialibusque, synonymis selectis, habitationibus plurium in agro Monspeliensi nuper detectarum, et earum, quae in vsus medicos veniunt nominibus pharmaceuticis, virtutibusque pharmaceuticis. Lugduni, sumptibus Bened. Duplain 1765. 8vo. Alph. 1. pl. 12. tab. aen. 3.

Qui alio tempore a nobis excitatus laudatusque fuit Cl. GOUAN, denuo commemorari nunc debet. Licet enim hortus Monspeliensis *) ab eodem editus indigenas quoque plantas contineat, easdem tamen et alio ordine dispositas, et multis modis illustratas, numeroque auctas, in hoc volumine accepimus, hinc etiam de eodem quaedam nunc annotare, non iniucundum fore existimamus. Et de ordine quidem, secundum quem Cl. Auctor hasce disposuit plantas, quaedam primo moneamus. Hybridam dixit methodum, estque eadem partim Riuiniana, partim Linnaeana, et in multis cum ea conuenit, quam Cl. LUDWIGIUS condidit, in nonnullis autem ab huius dispositione recedit. Classes itaque ex Riuiniano systemate, ordines vero a Linnaeanis classibus desumsit, cum, vt ipse monuit, facilius in flore detegantur petalorum numerus, proportio, insertio, aequalitas, quam sexuum affectiones; et sic ex numero et regularitate petalorum duodecim con-

*) Eius recensio legitur in Comment. Vol. XI. Part. I. p. 154.

conſtruxit claſſes, quas ſequuntur flores compoſit ex corollulis regularibus, irregularibus, et ex vtris que; agmen tandem claudunt apetalae, vbi etian nonnulli nudi flores, vt *Ruppia*, *Hippuris*, occu runt, tandemque cryptanthemae. Et ſic ſeptem decim claſſibus tota coercetur methodus, in qua a diuerſorum florum ſexum nullibi reſpexit, vbiqu imperfectos miſcuit cum perfectis, et *Iuglandem* e g. *Poterium*, *Momordicam*, *Bryoniam*, ad monope talas, *Cannabim*, et *Humulum* ad apetalas reduxit in compoſitis ſyngeneſiae LINNAEI genera mod retinuit, eorumque ordines eadem methodo ſecun dum polygamiam aequalem et ſ. p. diſpoſuit, aggre gatosque vt *Scabioſam*, *Dipſacum*, ad ſimplices aman dauit. Porro quoque cum certi inter calycem e corollam limites nondum inuenti ſint, calycem ſae pius pro corolla aſſumſit, easdemque plantas, v *Polygonum*, *Theſium*, ad petaloideas retulit. Mult quoque cum ſint genera, quorum ſpecies corolla di uerſa inſtruantur, aut ſtaminum numero, vel ſexu discrepent, eas vbique a ſe inuicem ſeparauit, immo plantas monoecias et dioecias, vbi in maſculo e foemineo flore aliquid, ratione corollae, animad uertitur discrimen, in diuerſis claſſibus repetiit, ge nusque idem et ſpeciem bis nominauit, vt in loco, quem ſibi quilibet flos vindicabat. Quo haec clarius adpareant, nonnulla excitemus exempla. *Scabioſae* aliae ad regulares, aliae ad irregulares monopetalas, *Crucianellae* ad monopetalas tetrandrias, digynias, maritima vero ad pentandrias, monogynias, *Conuallaria bifolia* ad tetrandrias, reliquae ad hexandrias, *Gentianae* quaedam ad monopetalas tetrandrias, monogynias, aliae ad digynias, *Polygoni* aliae ſpecies ad monopetalas pentandrias, digynias, aliae ad hexandrias digynias, aliaeque ad octandrias trigynias amandantur; ſic etiam in tetrapetalis regulari-

bus

bus diandriis *Lepidii, Sisymbrii, Lythri* ſpecies recenſentur. *Xanthium* et *Naias* mas in monopetalis, femina in apetalis, *Buxus* mas in dipetalis, femina in tripetalis collocantur; immo vbi flores in vna planta variant, eadem in duplici loco recenſetur, ſic *Adoxa* inter monopetalas octandrias, item et inter decandrias occurrit. Monemus porro, vmbelliferas partim ad regulares, partim ad irregulares pentapetalas, *Orchides* omnes ad pentapetalas irregulares, *Euphorbium* et *Polygalam* ad tetrapetalas irregulares, et Gramina pleraque ad dipetalas irregulares, attamen *Alopecurum* ad monopetalas irregulares, *Anthoxanthum* vero ad dipetalas regulares, Cl. Auctorem reduxiſſe, et ſic vbique leges methodi artificialis ſtricte obſeruaſſe. Cur vero *Ficaria* polypetala cum *Ranunculis* pentapetalis coniunctim propoſita?

Licet autem Cl. Auctor in ſyſtemate claſſibusque a LINNAEO multum receſſerit, in ordinibus tamen ſaepiſſime, in generibus vero et ſpeciebus vbique eundem preſſe ſecutus eſt. Ita antheras et ſtylos numerando, monandria, monogynia et ſ. p. dixit, in monopetalis regularibus, poſt decandrias, monadelphiae, monoeciae, dioeciae, in irregularibus, poſt pentandrias didynamiae, diadelphiae, vbi et *Fumariae*, et *Trifolii* ſpecies occurrunt, dein et gynandriae character, contra vegetationis regulas aſſumtus, et in tetrapetalis regularibus, poſt polyandrias, tetradynamiae, etiam in pentapetalis, gynandriae ſeorſim collocantur. Generum characteres, in Syſtemate Naturae LINNAEI traditos, compendioſos, ſaepe vt nobis videtur, inſufficientes, immutatos plerumque repetiit, aliquando eosdem locupletauit, vbique vero illos notis ſecundariis auxit, ſolis graminibus exceptis, vbi ſolummodo efflorescentiam, nullas vero alias notas addidit, monuitque ipſe: aſſignent alii notam ſecundariam eſſen-

 tialem,

tialem, qua differunt inter se plantae, gramina di-
ctae; sic quoque nomina triuialia et specifica ple-
rumque retinuit, in varietatibus constituendis eius-
dem vestigia pressit, earumque, quae in vsus medi-
cos veniunt, virtutes vtplurimum ex eodem repe-
tiit, immo vbi ipse Cl. Auctor qualitates nouas no-
tauit, a LINNAEO primum inuentas, nouas quas-
medicas voces retinuit. Dabimus et aliqua huiu-
rei exempla. *Gallio vero* antidysenterica, antiepi-
leptica, *Asperulae odoratae* diluens et antiexanthe-
matica; *Cynoglossae* antiphtiriaca et adstringens
Borragini expectorans, antipleuritica, *Conuoluul-*
aruensi resoluens et subanodina, *Lysimachiae Nummu-*
lariae antileucorrhoica, *Vincae* sophisticans, *Solan-*
nigro antiproctalgica, *Gratiolae* mochlica, *Eupatori-*
Cannabino antihydrocelica, *Iuglandi* anticolicalis
Menthae gentili sterilitans, *Bursae pastoris* antidiar-
rhoica, antihaematurica, antihemorragica, vino re-
soluens, et aquae vitae vinique spiritui eadem e-
fortior virtus attribuitur. *Scorodoniae* quoque effi-
cacia *Scordii*, et *Thalictri flaui* radici, si dosis detu-
tripla, virtus *Rhei* adscribitur et s. p.

Hac ratione Cl. Auctor plantas, a MAGNOLI-
olim memoratas, fere plurimas recensuit, paucissi-
mis, quae obscurae maxime sunt, omissis et ad cal-
cem separatim adnotatis; auxit vero Floram multi-
ab antecessoribus in agro Monspeliensi praeteruisis
quarum etiam habitationes sollicite adnotauit, in
aliis autem loci natalis nullam mentionem fecit
Plures quoque exoticas, cicures, et veluti indigena-
factas commemorauit, immo species quoque anima-
lium, a MAGNOLIO ad regnum vegetabile relatas
in ipsa quidem recensione omisit, in appendice ta-
men, quo omnia Magnoliana exhiberet, additis sy-
nonymis Linnaeanis adduxit. Nomina autem ver-
nacula, quoniam vaga et indeterminata sunt, vbi

qu-

que sepoſuit, in indice vero peculiari, adiectis nomine latino numeroque ſpeciei cuiuslibet, eadem adnotauit. Et praeter hunc quinque alios indices adpoſuit, quorum 1) nomina generica et ſpecifica, 2) ſynonyma, 3) triuialia, 4) pharmaceutica, 5) denique gallica continet.

His in genere de Flora praemiſſis, quasdam addamus obſeruationes, quo Cl. Auctoris merita in rem herbariam eo clarius pateant. *Ilex aquifolium*, variat foliis integerrimis, apice tantum ſpinoſis. p. 17.
Primula officinalis et Auricula, calycibus et corollis octofidis octandris, *Atropa Belladonna* floribus ſexfidis dodecandris ludunt. p. 23.
In *Vaccinio* et *Erica* ſtamina receptaculo, p. 31.
in *Daphne* et *Stellera* tubo corollae affixa ſunt. p. 43.
Hyoſcyamus niger humanam aliquando attingit altitudinem, foliaque gerit radicalia lanceolota, laciniata. p. 76.
Cari et *Apii* vmbellae vniuerſales, foliolo inuolucriformi ſaepius donantur. p. 224.
Berberis dumetorum filamenta habet ad tactum ſenſibilia; p. 312.
in *Colchico* ſecundo anno radiculae, folia, et ſcapus prodeunt ex oppoſito bulbi latere, et ſic quotannis a dextro ad ſiniſtrum, et vice verſa ſedem mutant. p. 313.
Carlina lanata vbique, etiam dum floret, lanata, incipiente autem fructificatione, ita ſenſim eandem exuit, vt perfecta fructificatione tota ſit glabra. p. 331.
In *Theligono*, maris et foeminae ſitum accurate conſiderans, feminam non ab oppoſito ſibi mare, ſed a ſuperiori foecundari poſſe notauit. p. 414.
Geniſtam purgantem falſo ab Auctoribus inter ſpinoſas ſpecies relatam fuiſſe monuit, rami enim et exſiccati nullo modo pungunt, nec vllibi adparet aculeus, et folia in eadem quotannis decidunt, licet prodeant tunc demum, quando fructificat. p. 474.
Haec ſufficiant, alias eiusmodi interſperſas obſeruationes ſpecierumque nonnullarum deſcriptiones omittamus. Icones additae ſunt: *Stellera paſſerina*, *Iberis ſaxatilis*, et *Heliotropium ſupinum*.

 XIII.

XIII.

Obſervations on the Nature, Cauſes and Cure of thoſe Diſorders, which have been commonly called nervous, hypochondriac or hyſteric, to which are prefixed ſome Remarks on the Sympathy of the Nerves. By ROBERT WHYTT M. D. F. R. S. Phyſ. to his Maj. Pref. of the R. Coll. of Phyſ. and Prof. of Med. in the Univ. of Edinburgh. Edinburgh printed for I. Balfour, and T. Becket and P. du Hondt, London 1765. 8. 1 Alph. pl. 10

i. e.

Obſeruationes de natura, cauſſa et curation[e] morborum, qui vulgo neruoſi, hypochondriaci et hyſterici dicuntur, quibus praemiſſae ſunt quaedam de conſenſu neruorum adnotationes. Auctore ROBERTO WHYTT *)

Qui haud ita pridem e viuis deceſſit Celeberrimu[s] huius operis Auctor, eiusdem publicatione non ſolum per illud ipſum egregiae ſuae doctrinae et experientiae luculentum exhibuit teſtimonium, ſed e[t] de omnibus, qui artem ſalutarem colunt et faciunt optime meritus eſt. Agit vero hoc libro de iis po[tiſ]tiſſimum adfectionibus, quae ex inſigni quadam debi[li]litat[e]

*) Prodiit etiam germanice ſub titulo: *Beobachtunge[n] über die Natur, Urſachen und Heilung der Krankhe[i]ten, die man gemeiniglich Nerven-hypochondriſche un[d] hyſteriſche Zufälle nennet, mit einigen vorausgeſezte[n] Anmerkungen über die Sympathie der Nerven, durch* RO-BERT WHYTT, *aus dem engliſchen nach der 2ten ver-beſſerten Ausgabe überſezt. Leipzig*, 1766. 8. *mai.*

litate aut praeternaturali ſenſibilitate ſyſtematis neruoſi oriuntur. Atque cum earum plurimae originem ducant ex illa ſympathia, quae inter omnes fere corporis humani partes neruorum ope exiſtit, quasdam de hoc conſenſu obſeruationes praemiſit, quibus tractationem de cauſſis horum morborum, atque tandem methodum iis medendi adnectit. Ita vero in hoc opere verſatur, vt omnia multis notabilibus morborum hiſtoriis illuſtret, atque ea tantum remedia commendet, quorum vtilitatem ipſe in praxi ſua expertus eſt.

Exponit in capite primo *de ſtructura, vſu et conſenſu neruorum in vniuerſum*, atque multis argumentis et obſeruationibus probat, ſympathiam quandam tum inter omnes corporis humani partes in vniuerſum, tum in ſpecie arctiorem quandam inter varia organa et viſcera eſſe. Omnis vero haec ſympathia vnice fit neruorum ope, cum ſentiendi facultatem requirat; exempla enim conſenſus profecti ex continuatione membranarum, aut analogia fabricae diuerſarum partium etc. quae a variis etiam Auctoribus adducuntur, vel a neruis oriuntur, vel conſenſus nomen haud merentur. Concedit vero Cl. WHYTT, rationem, qua partes inter ſe per neruos conſentiant, difficile explicari poſſe. Confugiunt quidem phyſiologi ad varios illos plexus aut ganglia, quibus nerui in ſuo a cerebro ad partes corporis humani progreſſu inter ſe iunguntur. Attamen vera coniunctio inter ipſa filamenta medullaria haud demonſtrari poteſt, partesque, quarum nerui minime inter ſe cohaerent, tamen inter ſe conſentiunt, tandemque ramo nerui cuiusdam maioris laeſo, non omnes partes, quae ab eodem trunco neruos ſuos habent, conuelluntur. Sedem itaque omnis conſenſus Cl. WHYTT in cerebro et medulla ſpinali eſſe contendit, atque putat, oriri eum excitata peculiari

p. 1.

liari quadam ſenſatione in encephalo et medulla ſpinali. Tribuit quoque multum in explicatione effectuum, quos animi commotiones in corpore noſtro producunt, oſcillatorio vaſorum minimorum motui, negat vero, laqueos nerueos, qui vaſa
p. 71. circumdant, vim habere ea ipſa conſtringendi. Variae ſpecies conſenſus explicandae ſunt per conatum illum atque niſum, quem natura ad corporis conſeruationem impendit, aliae ex ſola vicinitate partium, aut compreſſione neruorum, vel inaequali distributione ſanguinis oriuntur. Maxima tandem pars eorum exemplorum, quae vix vllo modo explicari poſſunt, oritur ex vniuerſali corporis harmonia. Haec enim efficit, vt pars prae caeteris debilior, quacunque alia corporis parte irritata, ſimul in conſenſum trahatur, cum reliquae haud adeo imbecilles irritationi fortiter reſiſtant. Sic v. c. foemina ex luxatione pedis rigiditatem quoque et dolorem in omni reliquo corpore experiebatur, et puella, quoties pedes eius extendebantur, toties quoque moleſta afficiebatur tuſſi, quae tam diu durabat, quamdiu pes in hoc ſitu eſſet.

p. 85. Secundo capite Cl. Auctor in genere *de morbis neruorum et hypochondriaco vel hyſterico malo* disputat, quorum morborum proxima cauſſa ſedet vel in membranis, vel in medullari neruorum parte. Atque licet hae cauſſae ob exilitatem partium affectarum ſenſus noſtros fugiant, effectibus tamen ſe oſtendunt, cum per eas in omni affectione neruoſa vel ſentiendi vel mouendi facultas morboſe mutetur. Sentiendi vis vel nimis intenditur, vel obtunditur, vel corrumpitur, vel tandem plane tollitur. Facultas mouendi exceſſu non nocet, ſed tantum, ſi vel deeſt, vel debilitata eſt, morbi cauſſa fit.
p. 93. Cum in omni morbo nerui quoque ob vniuerſalem partium omnium conſenſum aliquantum afficiantur,

difficile

difficile esse videtur, signum verum pathognomonicum neruosorum morborum eruere; interim tamen eae potissimum adfectiones *neruosae* (*nervous*) dici debent, quae propter sensibilitatem nimiam, aut aliam morbosam mutationem systematis neruosi oriuntur ex caussis per se tam leuibus, vt neruis integris tam vehementes effectus nullo modo producant. Sic, exempli loco, odontalgia, si per se consideratur, non ad neruosos morbos pertinet. Quodsi vero in homine, qui odontalgia laborat, ob nimiam systematis neruosi debilitatem nerui distenduntur, tunc hae conuulsiones ad neruorum morbos omnino referendae sunt. In vniuersum autem hisce morbis adnumerandae sunt eae adfectiones, quas spasmos, aut symptomata hypochondriaca vel hysterica dixerunt. Aegros hisce morbis obnoxios Cl. WHYTT in tres classes diuidit, quarum prima eos continet, in quibus totum systema neruosum debilitate laborat, vt a leuissima caussa irritentur; altera hystericos, tertia hypochondriacos. Attamen hystericum et hypochondriacum malum, si accuratius considerantur, minime a se inuicem differunt, cum caussa, ex qua proficiscuntur, non, vti multi assumunt, in utero vel primis viis tantum lateat, sed in genere haec mala oriantur ex praeternaturali quadam systematis neruosi constitutione. p. 96.

Tertium caput de *caussis praedisponentibus morborum neruosorum* inscribitur, quarum prima est debilitas (*delicacy*) aut nimia sensibilitas totius systematis neruosi in vniuersum, altera praeternaturalis sensibilitas aut facultas sentiendi corrupta vel alio modo laesa in parte quadam. Ex diuersa sensibilitate variorum corporum explicari potest ea differentia, quae ratione celeritatis pulsus in variis corporibus, quae de reliquo perfecte sana sunt, occurrit. In nonnullis Cl. WHYTT 40 tantum pulsus p. 111.

intra minutum primum, in aliis centum et viginti
p. 126. numerauit. Explicantur quoque ex hac ipſa re
varia alia phaenomena, vt diuerſa actio medicamen-
torum etc. atque admirandae illae mutationes, quas
idioſyncraſia producit. Inprimis autem oriuntur
neruoſi morbi, ſi nerui canalis primarum viarum
debilitati vel alio modo adfecti ſunt, cum non tan-
tum in abdomine varia exinde ſymptomata morboſa
producantur, ſed totum quoque ſyſtema neruoſum
ita debilitetur, vt exinde per leuiſſimas cauſſas mouea-
tur. Haec aliaque Cl. Auctor hic egregie explicat.
In hydrophobia nerui oeſophagi et ventriculi ita mu-
tantur, vt, ſine vlla partium inflammatione praegreſ-
ſa, eundem acquirant irritabilitatis gradum, quem
in naturali ſtatu nerui tracheae poſſident.
p. 143. Praediſponentes vero cauſſae hactenus recenſi-
tae, ſi ſolae adeſſent, vix vnquam neruoſa ſympto-
mata producerent, niſi plures quoque accederent
cauſſae occaſionales, quas Cl. Auctor in capite ſequen-
te fuſius examinat. Harum aliae vniuerſales ſunt, e
in omni humorum maſſa latent, aliae particulare
p. 162. in parte tantum aliqua ſedent. Prima ex vniuerſa-
libus eſt materia quaedam morboſa in ſanguine ge-
nita, cuius licet parua tantum copia adſit, tamen ſ
ea per colatoria conſueta haud educitur, neruos ir-
ritando vel vaſa obſtruendo multa mala producit
Hoc Cl. Auctor inprimis exemplo materiae arthri-
ticae declarat, quae in corpore circumerrans mir
mala producit. Quamdiu enim cum ſanguine lent
per vaſa circulatur, nullum dolorem excitat, quod
vero vel ad articulos, vel ad muſculoſam partem fig-
tur, tunc acrimonia ſua neruos irritat, et dolore
rheumaticos atque podagricos producit, aut ſi a
viſcera, quae acute ſentiunt, vel arctiore ſympathi
cum reliquo corpore coniuncta ſunt, fertur, hypo-
chondriacum, hyſtericum aliaque neruoſa mala ef-
ficit

ficit. Symptomata vero exinde orta non ſolum pro parte affecta differunt, ſed etiam pro vario gradu ſenſibilitatis ſyſtematis neruoſi in vniuerſum. Hinc robuſta corpora regulares podagricos inſultus, quae minus robuſta ſunt, irregulares acceſſus podagrae et rheumatiſmos experiuntur, atque foeminae tandem virique, quorum corpora valde ſenſilia et debilia ſunt, rariſſime vera podagra laborant, cum in iis arthritica materia vel haud perficiatur, vel ob virium vitalium imbecillitatem ad extremitates non perferri poſſit, ſed in corpore circumerrans, vel ex extremitatibus ad alias partes retrogrediens, multa producat ſymptomata, quae Cl. Auctor hic eleganter deſcripſit atque enarrauit. Neque mala, quae p. 175.
oriuntur ex altera cauſſa occaſionali vniuerſali, ſcilicet ex ſuppreſſione euacuationis cuiusdam conſuetae, vt ſunt catamenia vel haemorrhoides, minora ſunt iis, quae a materia morbifica proficiſcuntur. Catamenia enim, ſi ſuppreſſa ſunt, vel ob conſenſum vteri cum reliquis partibus, maxime cum ventriculo, vel ob plethoram ex ſuppreſſione natam, vel ideo tandem nocent, quia materia quaedam in corpore ſimul retinetur, quae neruis inimica eſt et ſymptomatibus anſam praebet. Cl. enim Auctor ex haemorrhagiis, quae, catameniorum fluxu ſuppreſſo, in aliis corporis partibus oriuntur, atque parco vſu venaeſectionis in illis, concludit, eas minime oriri ex plenitudine ſanguinis vniuerſali, ſed ex acrimonia quadam in corpore vna cum menſtruo ſanguine retenta. Putat enim hanc materiam acrem irritare poſſe partis cuiusdam minora vaſa ita, vt oſcillatorio motu in iis vltra modum aucto ſanguis ex dilatatis orificiis minimarum arteriolarum profluat. Tertia tandem cauſſa occaſionalis vniuerſalis eſt p. 183.
inanitio vaſorum, aut defectus globulorum cruoris in ſanguine. Quodſi enim in vaſis non tantum ſan-

 guinis

guinis adeſt, quantum ad actiones corporis perficiendas requiritur, non modo circulatio fluidorum in vniuerſum, ſed et diſtributio fluidi neruei quam maxime turbatur, variaque neruoſa mala producuntur.

p. 188. In capite quinto *particulares cauſſae occaſionales* horum morborum recenſentur. Cl. Auctor harum ſex enumerat, quarum tres priores, flatulentiae, viſcidum, et vermes, in primis viis ſedent. Quartam ſiſtunt alimenta, vel quantitate vel qualitate ſua corpori noxia. Quintam ſcirrhi aliaeque obſtructiones viſcerum abdominalium, et vltimam tandem vehementes animi commotiones. Ea ſymptomata, quae oriuntur a flatibus in ventriculo vel in inteſtinis contentis, differunt ſaepe in eodem corpore diuerſis temporibus, pro diuerſo ſtatu et varia ſenſibilitate ſyſtematis neruoſi in vniuerſum. Sic v. c. in arthritide retrogreſſa flatulentiae maiorem moleſtiam creant, quam aliis temporibus, cum inteſtinorum diſtenſio non ſola cauſſa ſit moleſtiae per flatus excitatae, quod, praeter alia, tympanitidis quoque exemplum probat, in qua ſaepe aegri nullis neruoſis ſymptomatibus vexantur, licet inteſtina ma-
p. 201. xime ab aere diſtendantur. Scirrhoſae aliaeque obſtructiones viſcerum abdominalium turbant circulationem ſanguinis per abdomen, moleſtam ſenſationem in neruis producunt, digeſtionem ciborum, bilis chylique ſecretionem turbant, hincque hypochondriacis et hyſtericis ſymptomatibus occaſionem praebent. Vti, eiusmodi obſtructionibus obortis, aegri tandem haud raro melancholici vel maniaci fiunt, ita e contrario illi ipſi morbi ſaepe obſtructionum harum cauſſa ſunt, vt itaque eiusmodi mala, in diſſectione cadauerum melancholicorum inuenta, non ſemper pro cauſſa, ſed etiam pro effectu eiusmodi aut aliarum affectionum neruoſarum habenda ſint. Materia nigra, quam aegri, qui ſcirrho in ven-

triculo

triculo laborant, haud raro vomitu reiiciunt, oritur ex ſanguine, qui ſenſim ſenſimque ex vaſis ventriculi ſcirrhoſis redditis et exulceratis exſudauit, atque in ventriculo per aliquod tempus retentus in eiusmodi paruulos grumos abiit. Quodſi vero maior ſanguinis copia ex vaſis eiusmodi disruptis egreditur, tunc verus vomitus cruentus fit, quem haud raro emetica acriora in eiusmodi aegris intempeſtiue adhibita producunt. Quam mirabilia mala oriantur p. 218.
ex animi commotione, illuſtratur hiſtoria morbi in inſula *Zetland* quaſi endemii, quem incolae *inſultus conuulſiuos* (*conuulſiue fits*) vocare ſolent; ſub morbi huius acceſſu cor aegrorum vehementer palpitat, illi vero mox in terram cadunt, extremitatibus conuulſis atque articulis nonnunquam ita rigeſcentibus, vt nullo modo flecti poſſint. Reſpirant aegri difficulter, et durante paroxyſmo terribiles clamores edunt. Nonnunquam, ſed rarius, paroxyſmus per horam durat, in aliis vt plurimum intra quartam partem horae finitur. Hoc morbo rariſſime foeminae laborant, ſed virgines tantum et puellae, quae decimum vel duodecimum annum ſuperarunt. Proſtant tamen exempla quoque puerorum et duorum iuuenum, qui ſimiles acceſſus paſſi ſunt. Quod ſi in templo vel in alio loco, vbi multi homines congregati ſunt, aegra quaedam conuellitur, tunc ſtatim reliquae omnes, quae antea hoc morbo laborarunt, aut aliae, quae eum nondum expertae ſunt, ſi in aegram intentae ſunt, vel tantum clamores eiusdem audiunt, morbo per imaginationem ad eas traducto, ſimili ratione proſtratae conuelluntur, vt ſaepe ex hac ipſa re maximae turbae in publicis concionibus exoriantur. Interim aegrae, hiſce inſultibus obnoxiae, de reliquo optima gaudent ſanitate, et robuſtae ſunt.

Sequi-

p. 224. Sequitur capite sexto *recensio symptomatum ner*-*uosorum* maxime notabilium. 1) Est inconsue-tus sensus frigoris et caloris sibi inuicem celerite succedentis, perceptus in variis corporis partibus quae, si exterius tanguntur, prae reliquis non calent Excitatur autem fallax haec sensatio caloris, a motu oscillatorio vasorum minimorum aucto, per materi-am quandam irritantem, vasis hisce inhaerentem Horror vero in vniuersum, et praecipue in febribu absoluitur spastica contractione vasorum minimorum ex irritatione neruorum a stimulo febrili orta. 2

p. 229. Dolores in variis partibus, saepe subito ex vno loco in alterum migrantes. Sunt ii rheumaticis similes atque excitantur vel a stimulo acrimoniae, quae vasis minoribus inhaeret, vel a spasmo, qui ex consensu

p. 231. partis dolentis cum neruis ventriculi oritur. 3) Li-pothymiae et conuulsiones hystericae. Oriuntur vel ex irritatione primarum viarum, vel ex animi ad-fectu, vel ex suppressione catameniorum, quae non-nunquam apoplexiam funestam cum spasmodica glot-tidis constrictione producit. 4) Catalepsis et teta-

p. 235. nus. 5) Flatulentiae. Oriuntur eae non solum ex laxitate intestinorum, sed etiam ex morbosa consti-tutione neruorum canalis primarum viarum. Ca-nes, in quibus nerui octaui paris ligati sunt, vehemen-tissimis borborygmis afficiuntur. Saepius neruis in-testinorum, in sanitatem restitutis, aer, qui flatuum caussa erat, nullis flatibus e corpore emissis subigi-tur iterum et resorbetur, qualia exempla in tympa-

p. 240. nitide laborantibus Cl. WHYTT obseruauit. 6) Fa-mes praeternaturalis, in qua nerui ventriculi ita mu-tati sunt, vt semper eam sensationem excitent, quam famem dicimus, licet caussae, quae in statu naturali famem excitant, haud adsint. Simile quid fit in

p. 246. chloroticis et grauidis, pica vel malacia orta. 7) Vo-mitus niger, de cuius materia supra iam diximus, vbi

de

de ſcirrhis ventriculi egimus. Attamen non ſcirrhoſae tantum obſtructiones, ſed et ſpaſmodicae conſtrictiones vaſorum minimorum ventriculi, et menſtruorum ſuppreſſio vomitum hunc excitant. 8) Excretio ſubitanea magnae copiae vrinae pallidioris. Motus humorum in vaſis ſecretoriis vrinae augetur quidem, ſed eodem tempore vaſa quoque ſpaſmodice conſtringuntur, ita vt tenuiſſima tantum pars humorum tranſeat. Haud raro in iis, qui per vehementem morbum debilitati ſunt, quando nocturno tempore in lecto iacent, inſignis copia vrinae profluit, qui fluxus interdiu, aut quando e lecto ſurgunt, ceſſat, et a Cl. Auctore vrina hectica ſeu colliquatiua vocatur. 9) Atrophia neruoſa. Ita vocat conſumtionem, in qua nulla excretio praeternaturaliter aucta eſt, et nulla febris adeſt. Ea ſaepe oritur, ſi nerui ventriculi et inteſtinorum morboſe adfecti ſunt, ob conſenſum, qui eſt inter ventriculum et reliquas partes omnes. Aluus vt plurimum in hac atrophiae ſpecie obſtructa eſt, nonnunquam flatuum ſigna adſunt. Pulſus debilis eſt, vt plurimum tardus, raro celer. Si febris accedit et vrina colliquatiua, aegri citius pereunt. In aliis obſtructiones tandem in pulmonibus formantur, et vera phthiſis pulmonalis accedit. Alii ſubito ſine vlla euidenti cauſſa conualeſcunt, alii tardius. 10) Aſthma neruoſum ſiue ſpaſmodicum verum ea ſpecies aſthmatis dici meretur, in qua nulla obſtructio in vaſis pulmonalibus adeſt, ſed vbi morboſa contractione ramorum aſperae arteriae aeris ingreſſus tantum impeditur. Cum caſus eiusmodi aegrorum, qui hoc morbo ex ſola nimia ſenſibilitate neruorum pulmonalium laborant, rariores ſint, hiſtoriam puellae ſeptem annorum Cl. WHYTT ſubnectit, in qua periodici aſthmatis inſultus, ſubito accedentes ſubitoque iterum aegram relinquentes, ex hac ſola cauſſa deduci poterant.

p. 246.
p. 253.
p. 260.

11) Tuſ-

11) Tuſſis neruoſa ea eſt, quae ex ſola ſympathia aſperae arteriae cum alia parte, cuius nerui morboſe affecti ſunt, oritur. Atque eiusmodi tuſſi afficiebatur puella octo annorum, cuius morbi hiſtoria et experimentorum in hac aegra inſtitutorum ſumma fuſius hic enarratur. Cum vero ea nimis longa ſit, ſequentia tantum hic adnotaſſe ſufficiat: 1) aegram hanc correptam fuiſſe illico tuſſi conuulſiua, quoties ea in lecto ita erecta ſedebat, vt pedes a lecto terram verſus penderent, aut alio modo flexi eſſent. 2) Sub hoc ſitu celeritatem pulſus in ea valde fuiſſe auctam, aegramque ſimul dolorem ſupra cartilaginem xyphoideam ſenſiſſe. 3) Quando caput humilius reliquo corpore iaceret, tuſſim et dolorem vehementiores factos eſſe. 4) Aquam calidam admotam pedibus aut manibus aegrae tuſſim ſuſtuliſſe, quicunque etiam corporis ſitus fuerit, vti contra frigida iisdem corporis partibus applicata, quocunque corporis ſitu, eam reuocaret. Ex his Cl. Auctor concludit, ſummam in hac aegra fuiſſe neruorum pulmonalium ſenſibilitatem, eosque arcta harmonia connexos fuiſſe cum ligamentis pedum, ita vt his ligamentis diſtentis, ſtatim nerui per conſenſum vehementer irritarentur, tuſſimque producerent. Concludit porro, aquam calidam, ſi extremitatibus neruorum adplicatur, communicare vniuerſo ſyſtemati neruoſo certum inſenſibilitatis gradum, quem excitare non potuerat calor ſiccus aut fomentationes, vti e contrario frigida producebat irritationem nulla arte compeſcendam. Multa et varia in hac aegra remedia adhibebantur, ex quibus tandem extractum cicutae plurimum vſum praeſtitit. 12) Palpitatio cordis. 13) Inſignis diuerſitas pulſuum in eodem corpore, diuerſis temporibus, ratione celeritatis, fortitudinis et plenitudinis. Praemittit Cl. WHYTT explicationem cauſſarum, quae pulſum fortem vel debilem, durum

durum vel mollem, celerem vel tardum reddere poſ-
ſunt, et per obſeruationes probat, has pulſus quali-
tates in aegris hypochondriacis et hyſtericis diuer-
ſis temporibus maxime quoque differre. Vna ea-
demque cauſſa in variis corporibus haud raro oppo-
ſitos effectus producit. Sic v. c. dolor vehemens
in vna aegra pulſum celeriorem reddidit, in altera
eum retardauit. Vtraque tamen aegra per ſimilia
medicamenta in ſanitatem reſtituebatur. 14) Ce- p. 300.
phalalgiae periodicae. 15) Vertigo. 16) Viſus ob- p. 308.
ſcuratio, cuius nulla manifeſta cauſſa in oculis de-
tegi poteſt. 17) Melancholia et mania. 18) In- p. 315.
cubus. Huius ſymptomatis originem fuſius Cl. Au-
ctor examinat, atque probat, oriri eum non a ſan-
guinis in capite ſtagnatione, ſed cauſſam eius ex mor-
boſo ſtatu neruorum ventriculi proficiſci, licet mi-
nime negandum ſit, malum hoc per plethoram poſ-
ſe augeri. In fine tandem huius capitis declaratur,
quomodo ex neruoſis morbis, hypochondriaco et hy-
ſterico malo, phthiſis tandem pulmonalis vel alia ma-
la oriri poſſint.

In capite tandem ſeptimo Cl. Auctor ad *cura-* p. 329.
tionem neruoſorum morborum accedit. In ea vero
tum ad praedisponentes, tum ad occaſionales cauſ-
ſas reſpiciendum eſt. Praedisponentem debilitatem
tollunt amara; ex quibus Noſter potiſſimum cen-
taurio minore, radice gentianae et corticibus auran-
tiorum vtitur; cortex Peruuianus, quem in mor-
bis hypochondriacis non in puluere adhibet, ſed
tincturam eius, cui radicem gentianae et cort. au-
rantiorum addit, vehementer extollit, et pulueri
corticis praefert; martialia porro; balnea ex aqua
frigida et ex aqua marina; equitatio et nauigatio.
Vini vſus ſaluberrimus eſt in eiusmodi morbis, vt
infantibus corticis Peruuiani loco pauxillum vini ru-
bri porrigi poſſit. Infuſum herbae theae neruis
inimicum

inimicum eſt, atque abuſus eius inter praecipuas cauſſas neruoſorum morborum, quorum numerus adeo nunc augetur, referri debet. Inter palliatiua remedia opium primum locum obtinet, cui, ſi aluum obſtru-ctam reddit, extractum hyoſcyami Noſter ſubſtituit. Camphorae princeps vſus eſt in deliriis febrium acutarum. Caſtorei vires antiſpaſmodicae longe minores ſunt, quam vulgo putatur, cum in iis tantum ſymptomatibus neruoſis vtile ſit, quae a flatibus oriuntur. Moſchum Cl. Auctor frequenter adhibet, minus calidus eſt, quam caſtoreum, et opio ſubſtitui poteſt. Praecipue laudatur in ſubſultu tendinum, aſthmate ſpaſmodico, tuſſi conuulſiua aliisque eiusmodi affectibus ſpaſmodicis. Aſſa foetida pariter multum extollitur. Vſum eiusmodi palliatiuorum, per longum tempus continuatum, tandem radicalem curam efficere poſſe, variis exemplis declaratur.

p. 379. Ad arthriticam materiam ſubigendam, praeter diaetam, tinctura corticis cum amaris ſupra deſcripta plurimum valet. Amara quoque in vniuerſum, ſi podagrica materia ventriculum infeſtat, vtiliſſima ſunt. In arthritide in vniuerſum Cl. Auctor diaetae lacteae parum tribuit. Aqua calcis radicalem curam quidem haud facit, interim tamen generationem materiae podagricae impedit, et inſultus podagricos leniores reddit. Ei commode addi poteſt ſapo. Quodſi verus ſcorbutus cum malo hypochondriaco coniunctus eſt, curatio difficulter ſuccedit, interim tamen in eiusmodi aegris amara remedia reliquis omnibus palmam praeripiunt. Si miliaris eruptio retropulſa neruoſa ſymptomata producit, praeter alia fo-

p. 393. mentationes quoque et pediluuia optima ſunt. Menſtruorum fluxus ſuppreſſus in iis, quae languidum habent pulſum, electricitatis ope nonnunquam reſtituitur. In haemorrhagia vteri chronica cortex Peruuianus minus vtilis eſt. Commendat vero Cl.

WHYTT

hytt potiſſimum ſerum lactis aluminoſum et de-
ɔctum corticum aurantiorum. Si in haemorrha-
a poſt abortum ſpaſmi adſunt, ſanguinis fluxus per
ɔiata tollitur. Aqua calcis viſcidum primarum via- p. 407.
m egregie reſoluit, et in eiusmodi morbis vtiliſſi-
um eſt remedium. Ex anthelminticis laudatur
ɔtiſſimum Spigelia et ſapo. Aqua calcis nullam
ıthelminticam vim habet. Diaetam lacteam et ve- p. 413.
ɛtabilem atque abſtinentiam ab omni potu fermen-
to minime impedire ortum morborum neruoſo-
m, demonſtratur exemplo pauperum in Scotia,
i, licet a carnibus et fermentatis omnibus abſtine-
t, tamen hypochondriaco et hyſterico malo val-
ſubiecti ſunt. Nam in vniuerſum vegetabilis
ıeta, quamuis in eiusmodi morbis vtilis ſit, qui ex
ctu lautiore et iurulento oriuntur, tamen magis
tulentiis aliisque ſymptomatibus anſam praebet,
ıam cibus ex vegetabili et animali victu compoſitus.
tumoribus reſoluendis ſubcutaneis frictionis et fo- p. 420.
ɛntationum vſus valde commendatur. Interne
Auctor tartarum ſolubilem et ſal polychreſtum,
c non pillulas mercuriales laxantes et mercurium
ɔlimatum corroſiuum exhibet. In glandulis colli
mefactis cortex peruuianus multum etiam tunc
odeſt, quando febris ſimul adeſt, attamen purgan-
m quoque vſus interponi debet. Si eiusmodi
ındulae ſub cute iacent, frictio cum vnguento mer-
riali, vel emplaſtri mercurialis adplicatio, ſaepe vti-
imae ſunt. Remediis vero, quae glandularum tu- p. 427.
ɔres pertinaciores reſoluunt, omnino etiam ad-
merari debet ſapo, cuius vnciam ſemis vel vnam
Auctor cum egregio fructu aliquoties exhibuit,
et confirmatos ſcirrhos reſoluere haud poſſit. At-
e in vniuerſum ſapo mercurialibus remediis prae-
rendus eſt, cum ſcirrhoſos tumores non irritet,
humores nimium reſoluat, vti mercurialia faci-

 unt,

unt, sed potius vi sua detergente vasa a viscido e
obstruente liberet. Extractum cicutae Cl. WHYTT
aliquoties sine fructu adhibuit, scirrhum tamen mam
mae et glandulam colli induratam eo dissoluit.

p. 439. Caput octauum *de curatione nonnullorum sympto
matum neruosorum agit. Primum de conuulsionibu
et spasmis disputatur, in quorum cura opium mul
tum praestat. Suspicatur etiam Cl. Auctor, in hy
drophobia opii vsum, si illud in magna dosi atqu
in clysmate adhibeatur, summum fore, atque re
medium Cl. NUGENT contra hydrophobiam, quo
ex cinnabari, moscho et opio componitur, vim suan
a solo opio habere. In febribus, vbi deliria et cor
uulsiones aderant, fomenta ex herbis emollientibu
decoctis, pedibus applicata, Cl. Auctori in sua pra
magnam opem tulerunt, maioremque adhuc vtilit
tem pediluuia, ita vt Cl. WHYTT fateatur, se ped
luuiorum ope plures aegros febribus acutis cum d
lirio laborantes, quam per vllum aliud remedium se
p. 452. uasse. Egregius quoque eorum vsus est in conuu
sionibus, quae ante eruptionem variolarum, aut sub
nem morbi, si variolae malignae sunt, accedunt. In d
loribus rheumaticis scarifationes et cucurbitulas s
cas multum extollit. Motus conuulsiui saepe excit
p. 470. to vehementiore animi affectu consopiuntur.
Lipothymiae hystericae cum conuulsionibus.
p. 474. his quoque pediluuiorum vsus summus est. 3) D
lores et spasmi in ventriculo. In his opiata n
medicamentis per os sumtis admiscet, sed clysma
bus addit. Laudat quoque iulapium ex mosch
p. 477. 4) Digestio laesa, vomitus et dolores in ventricul
Si hoc symptoma post pastum ob nimiam sensibili
tem neruorum ventriculi oritur, laudanum hora a
te pastum sumtum omnem opem fert. 5) Coli
hysterica aut flatulenta. Si vomitus simul adsu
mixtura RIVERII in ipso actu efferuescentiae h

ſta, laudanum clyſmati admiſtum etc. commendantur. Cum vero numerus reliquarum obſeruationum nimis magnus ſit, quam qui totus poſſit huc transferri, lectoresque poſſint ſatis ex iis, quae recitauimus, cognoſcere, quae ſit huius libri praeſtantia, reliqua ſymptomata nominaſſe tantum ſatis ſit. Sunt vero ea. 6) Flatulentiae. 7) Aſthma neruoſum ſeu ſpaſmodicum. 8) Palpitatio cordis. 9) Copioſa excretio vrinae pallidae. 10) Cephalalgia periodica et tandem 11) Melancholia.

XIV.

Voyage a la Martinique contenant diverſes Obſervations ſur la Phyſique, l'Hiſtoire naturelle, l' Agriculture, les Moeurs et les Uſages de cette Isle, faites en 1751 et dans les aneés ſuivantes. Lû a l'Academie Royale des Sciences de Paris en 1761. a Paris 1763. chez I. B. Bauche. 4. 1 Alph. 17 pl. c. tab. geogr. 1.

i. e.

Deſcriptio itineris in inſulam *Martinique*, quae continet varias obſeruationes, pertinentes ad doctrinam phyſicam, hiſtoriam naturalem, agriculturam, mores et conſuetudines incolarum huius inſulae, factas a. 1751 et annis ſequentibus. Praelecta in conuentu Acad. Reg. Scientiarum Pariſinae a. 1761.

Continentur in hoc libro, vti ex dedicatione ei praefixa patet, obſeruationes Cl. THIBAULT DE CHANVALON, qui licet in America natus eſſet, tamen varia in Galliam itinera ſuscepit, atque ab

Acad. Regia inter eos receptus eſt, quibuscum ill
commercium litterarum habet. Collectae vero ſun
hae obſeruationes intra quinque vel ſex annos al
anno 1751, atque a Cl. DE CHANVALON nunc e
diario ſuo excerptae, in ordinem quendam ſyſtema
ticum hic diſpoſitae inueniuntur. Quae ſi probata
ab eruditis fuerint, id excitationi ſibi fore confirmat
edendarum etiam aliarum de vegetabilibus et ani
malibus huius inſulae obſeruationum.

p. 1. Prima huius libri pars comprehendit generale
quasdam obſeruationes ex diario Cl. Auctoris colle
p. 12. ctas. Montes huius inſulae non nimis alti ſunt, at
que veſtigia reperiuntur, nonnullos ex iis quondam
igniuomos fuiſſe. Terra enim circa hos monte
pumicibus tegitur, quae tamen res non impedit, quo
minus aliquod frugalitatis genus retinuerit. In omni
bus fere montibus petrefacta inueniuntur. Lice
in vniuerſum maxima varietas ſoli huius inſulae ſit
tamen fere vbique ſaccharum vel coffea colitur. Fo-
dinae metallicae nullae in hac inſula ſunt, neque
alius metalli, quam ferri, quaedam minerae reperiun-
tur, ad quas quoque referenda eſt arena nigra, quae
littora inſulae tegit, quam magnes attrahit. Aqua
ex fontibus haurienda ita rara eſt, vt incolis neceſſi-
tas impoſita ſit ſollicite colligendae atque aſſeruan-
dae aquae pluuialis.

p. 81. Poſtquam Cl. Auctor quaedam de vegetabilibus
in vniuerſum diſputauit, ad regni animalis conſide-
rationem ſtatim tranſit, primumque incolarum hu-
ius inſulae, qui Europaei, Nigritae et Caraibae ſunt,
mores deſcribit, atque deinde de morbis, quibus illi
adfliguntur, diſſerit. Quamquam inflammatoriae et
bilioſae febres vehementiſſimae ſunt, maximamque
ſtragem inter incolas ſaepe faciunt, tamen multi
quoque morbi ſunt, qui in Europa longe frequen-
tius, quam in inſulis hiſce occurrunt, quorſum inpri-
mis

mis podagra, calculus, apoplexia, pleuritis, asthma, morbi hypochondriaci et hysterici pertinent. Mulieres rarissime, si vnquam, inflammatorio morbo laborant, periodicus quoque sanguinis fluxus in iis parcus est; atque in foeminis, quae ex Europa in Americam transierunt, sensim sensimque imminuitur. Nigritae, inprimis ii, qui ex Guinea nuper allati fuerunt, laborant cachexiae quadam specie, quam *mal d'estomac* incolae vocare solent, atque eruptione cutanea praeterea affliguntur, quam *pianes* dicunt. Hanc eruptionem multi putant symptoma venerei morbi esse, quod tamen Noster negat. Omnes enim Nigritae semel in vita sua hoc morbo laborant, neque Europaei, licet cum foeminis nigritis coiuerint, eum experiuntur, multaeque foeminae infantes eruptione hac afflictos lacte suo nutriunt, et tamen ab ea liberae manent. Magna autem puerorum pars perit tetano, inprimis illa specie, in qua maxilla spastice contrahitur.

Secundam huius libri partem constituunt obser- p. 135.
uationes meteorologicae, quae eo maiore attentione dignae sunt, quo rariores illae in hac orbis terrarum parte antea institutae fuerunt. Thermometra spi p. 335.
ritu vini repleta in hac regione minorem vel plane (6)
nullum vsum habent, simul enim ac calor paullulum intenditur, illa a regulari motu vehementer recedunt. Liquor enim subito adscendit, fermentatitio quasi in motu constitutus: quod si vero calor iterum imminuitur, tunc non descendit, sed difficulter in spatium, quod antea occupauerat, contrahitur. In Gal- p. 135.
lia maximus caloris gradus circa horam tertiam po- (7)
meridianam obseruari solet, in insula Martinique vero circa horam vndecimam. In hac quoque regione calor per noctem non minuitur, sed thermometrum eundem caloris gradum, quem sub initium noctis habuerat, etiam matutino tempore ostendit.

Maximus caloris gradus, quem Cl. Auctor obseruauit, ad gradum $47\frac{1}{2}$ supra punctum congelationis adscendit, cui enormi calori Nigritae tamen per totum
p. 135. diem expositi sunt. Notatu digna porro est obser-
(20) uatio Cl. Auctoris, de motu periodico barometri in regionibus calidioribus, quem post Cl. GOUDIN obseruauit. In insula Martinique quotidie barometrum matutino tempore adscendit, et versus meridiem descendere iterum incipit, versus vesperam iterum adscendit, ita vt circa mediam noctem summum altitudinis gradum iterum habeat, a quo tempore rursus descendit, vsque ad illud tempus, vbi sol oritur. Simile fere phaenomenon Cl. ADANSON Senegali et Cl. BOUGUER in America meridionali obseruarunt. Suspicatur autem Noster, periodicum hunc et quotidianum barometri motum relationem quandam habere ad acus magneticae declinationem, quam Cl. CANTON obseruauit *), et forte etiam ad
p. 135. maris fluxum et refluxum. Electricitatis vim sub
(37) aequatore maxime debilem esse, Noster quoque suis obseruationibus confirmat.

p. 136. In tertia libri huius parte diarium obseruationum meteorologicarum ab initio mensis iulii vsque ad finem anni 1751 continetur. Adnotauit vero Cl. Auctor quotidie aliquoties mutationes barometri, thermometri in vmbra et sole positi, quantitatem pluuiae, tempestatum ventorumque varietatem, et declinationem acus magneticae. Consignauit porro, quales singulis mensibus aues, pisces, insecta, plantaeque florentes sint et obuiae, ita vt diarium sic dispositum exempli et normae loco esse possit, ad quam alia diaria similia confici queant.

XV. Trai-

*) vid. Philos. Transact. 1759. p. 398.

XV.

Traité des maladies les plus fréquentes à Surinam et des remedes les plus propres à les guerir. Suivi d'une Dissertation sur le fameux Crapaud de Surinam, nommé *Pipa*, et sur sa Génération en particulier, par PHILIPPE FERMIN Doct. en Med. a Maestricht, chez Jacques Lecquens, 1764. 8. pl. 11. tab. aen. 3.

i. e.

Tractatus de morbis maxime frequentibus in regione Surinamensi, remediisque ad eos sanandos aptis. Adnexa est dissertatio de busone illo notissimo Surinamensi, Pipa dicto, eiusque generatione in specie. Auctore PHIL. FERMIN Doct. Med.

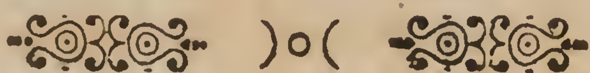
Cl. Auctor, qui per plures annos Surinami artem medicam exercuit, redux nunc in Europam, suas de morbis, in hac Belgarum colonia maxime obuiis, obseruationes publicare constituit. Quae quidem res eo magis necessaria ipsi visa est, quo remotiores sunt istius terrae medici ab accuratiore scientia et iusta his morbis medendi methodo. Insignis calor et humiditas huius regionis et tempestatum varietates, nec non incolarum viuendi ratio, grauissimos ibidem morbos, inprimis eo tempore, quod siccum ab incolis dicitur, producere solent. Remedia pharmaceutica ex Europa allata ob calorem mox vires suas ex parte amittunt; ita vt semper maiori dosi opus sit, et medicus magnam curam impendere debeat, ne medicamentis corruptis in praxi sua vtatur. Ephemera febris, in seruis nigritis tantum occur- p. 1. p. 19.

occurrit, atque, licet vehementiſſimis ſymptomati-
bus ſtipata ſit, facile venaeſectionis et euacuantis ope
p. 21. curatur. In ſynocho non putri Cl. Auctor vomi-
torio, venaeſectione, clyſmatibus et antiphlogiſtica
p. 26. methodo vtitur. Peruerſa eſt medendi ratio, quam
medici Surinamenſes in curatione febris ardentis,
quae cauſus quoque dicitur, adhibent, dum venae-
ſectionem reformidant, et calefacientia remedia prae-
bent, cum tamen antiphlogiſtica potius methodo
p. 34. opus ſit. Miramur tamen, Cl. Auctorem terrea et
bezoardica vt praeſeruatoria contra febrem mali-
gnam commendare, in quarum praeterea curatione
cortex Peruuianus egregios ei effectus praeſtitit.
p. 50. Vehementiſſimus eſt morbus, quem incolae *Beillac*
dicunt, qui ad colicas neruoſas et conuulſiuas refer-
ri meretur, magnamque cum colica pictonum ana-
logiam habet. In eo vomitus adſunt, febris, ven-
tris intumeſcentia doloresque enormes, qui vel in
conuulſiones funeſtas, vel in paralyſin tranſeunt. In-
ter cauſſas iſtius morbi inprimis referenda ſunt diae-
tae vitia, abuſus ſpirituoſorum, venus nimia et per-
ſpiratio ſuppreſſa. Curationem huius morbi medi-
ci Surinamenſes euacuantibus vehementioribus ag-
grediuntur, quibus vel praecipitant aegros, vel para-
lyſin excitant. Feliciori tamen cum ſucceſſu Cl.
Auctor venaeſectionem, clyſmata, antiſpaſmodica
p. 80. lenioraque purgantia adhibuit. Paralyſis poſt co-
licam illam relicta, ſi medicus in initio accedit, ro-
p. 90. borantibus et neruinis curari poteſt. Tetanus, quem
Nigritae ſaepius poſt vehementiorem animi ex ira
commotionem experiuntur, vt plurimum lethalis
eſt. Vnicum tamen aegrum Noſter clyſmatum,
p. 98. veſicatoriorum et euacuantium, ope ſeruauit. Foe-
minae in his terris vt plurimum inordinato fluxu
menſium laborant. Infantes pluribus et vehemen-
tioribus morbis obnoxii ſunt, quorum tamen maxi-

ma

na pars ex vermibus oritur, qui in hac terra ob vi-
ctus rationem aliasque caussas frequentissimi sunt
n infantibus. Herpetis species est, quam incolae p. 109.
Ring-worm dicunt, quae se potissimum circa geni-
alia ostendit. Vbi illa reprimitur, alii vehementissi-
mi morbi oriuntur. Quodsi vero ii, qui hoc morbo
aborant, in Europam transierint, statim ab eo libe-
rantur; si in Indiam iterum reuertuntur, idem ma-
um semper solet redire. Ad eius sanationem Cl.
FERMIN resoluentia decocta et mercurialia adhibet.
Difficillime quoque sanatur alius morbus, quo serui p. 117.
nigritae laborant, quem incolae *Yaws* dicunt. In eo
maculae et vlcera cutanea oriuntur, neque raro, in-
primis si morbus non perfecte curatus fuerit, ossa
cariosa fiunt. Per longum tempus Cl. Auctor de-
cocta dedit, et ita plurimos sanitati restituit. Ele- p. 126.
phantiasis, quam incolae *Boisi* dicunt, etiam inter Ni-
gritas communis est, neque vnquam curari potest.

Dissertatio de bufone *Pipa* a Cl. FERMIN ad p. 131.
Academiam Berolinensem transmissa est. Difficilli-
me sunt obseruationes cum hoc bufone instituendae,
qui in syluis solum et paludibus habitat, tantumque
in sicciore anni tempore aquae superficiem petit.
Describit vero Cl. Auctor inprimis cellulas, quae in
dorso matris sunt, in quibus oua continentur, ex
quibus animalcula prodeunt. Harum cellularum
Cl. Auctor ad 220 in vno animale numerauit. Par-
tes genitales in mare adeo paruae sunt, vt difficul-
ter conspici possint *).

*) Conferri potissimum de bufonis huius generatione meretur diss. Cel. CAMPER in Actis Harlemens. T. VI. P. I. p. 266. vid. Comment. hor. Vol. XII. p. 270 sq.

XVI.

LUDOVICI ROUPPE, Med. Doct. de morbis nauigantium liber vnus. Accedit obseruatio de effectu extracti cicutae Stoerkiano in cancro. Lugd. Bat. apud Theod. Haak 1764. 8. 1 Alph.

In satis exiguo scriptorum, qui de morbis nauigantium exposuerunt, numero, tamen, quod negari vix potest, plurimi deprehenduntur, qui, cum nunquam itinera in mari ipsi fecissent, talem proposuerunt medendi methodum, qualis, ob plura in nauibus haud vitanda incommoda, plane adhiberi nequit. Non inutilem itaque laborem suscepit praesentis operis Auctor, dum post experientiam multorum annorum, per quos medicinam inter milites nautasque fecit, suas hac in re factas obseruationes publicauit. Differit autem inprimis de iis morbis ipsorumque caussis, quibus nautae et milites in nauibus bellicis, Belgicis praecipue, subiecti sunt. Hinc in prolegomenis structuram harum nauium, praesidium, nautas, eorum vitae rationem, alimenta etc. describit; ipsam vero tractationem in quatuor partes diuidit, quarum prima de morbis agit, quibus nautae Belgici in patria, prius quam nauis ex portu egrediatur, subiecti sunt: secunda, de morbis, quibus nautae in mari affliguntur: tertia, de morbis, qui inter nautas in portibus peregrinis grassari solent: quarta tandem Cl. ROUPPE quaedam consilia de praeseruatione sanitatis nautarum in vniuersum proponit.

p. 29. Inter morbos, qui nautas in portu adhuc constitutos afficere solent, praecipuum locum tenet febris inflammatoria, aut inflammatorii alii morbi, qui in parte tantum aliqua consistunt. Ex his maxime,

ob

ob viuendi rationem, quam nautae in portu tenent, occurrunt inflammatio pleurae et pulmonum. In omnibus cadaueribus eorum, qui ex inflammatione pulmonum perierant, Cl. ROUPPE pulmones gangraena correptos obseruauit, inprimis in eo latere, vbi pleura simul quoque affecta erat. Infelicissimum exitum praenuntiat, si aegri initio morbi leuiter delirant, ex lectis surgunt, et sedere cupiunt. In homine post breuissimum pectoris morbum mortuo, qui nunquam antea de vllo pectoris dolore conquestus erat, pulsum vero intermittentem habebat, Cl. Auctor pulmones integros, sed a multo pure, in quo pericardium natabat, quasi ad dorsum repressos inuenit. Ipsum vero pericardium interius magnam purulentae materiae copiam continebat, et in interna sua superficie, vti cor in externa, exesum erat, multisque pustulis obsessum. In corde praeterea ipso varia quoque concrementa ossea reperiebantur. In peripneumonia notha Cl. Auctor, post vnam al- p. 40.
teramue venaesectionem, statim aegro purgans exhibet, deinde vero attenuantibus vtitur. Nonnunquam graues pectoris contusiones, quae frequenter in nautis accidunt, vera sequitur pectoris inflammatio, omnia peripneumoniae symptomata exhibens, quae similem quoque curationem requirit. Secundum caput de febribus catarrhalibus, et tumo- p. 47.
ribus glandularum circa collum, tertium vero de epilepsia tradit.

In altera parte, quae de morbis, qui in mari vel p. 57.
inter nauigandum obseruantur, inscribitur, primum Noster exponit de morbis, qui oriuntur, quando nauis ex frigidiore in calidiorem regionem transit. Vt plurimum nautarum sanitas tunc optime se habet, ita vt ii, qui aegri exierant ex Hollandia in mare Hispanicum, superato freto Hispanico et calore sensim aucto, conualeant. Hoc Cl. Auctor per obserua- p. 67.
tiones

tiones cum thermometro inſtitutas ita confirmat, vt doceat, fere ſemper numeri aegrotorum paucitatem relationem quandam ad caloris augmentum habere, cuius quidem rei ratio poſita eſſe videtur in origine plurimorum, quibus nautae afficiuntur, morborum ex frigore et perſpiratione ſuppreſſa. Confert quoque aliquid puritas nauis et corporum nautarum, ad quam in regione calidiore melius, quam in frigidiore attendi poteſt. Praeterea nautae minus in mare libero, quam in portu quocunque aegrotant, vt, quo remotior nauis a terra ſit, eo melius nautae quoque valeant. Salubritas vero aeris, quo mare tegitur, pendet ex parte ab exhalatione ſuperficiei maris, quae minor eſt terrae exhalatione. Inſulae enim ſemper nubibus ob copioſos vapores, quos terra emittit, teguntur, ita vt nautae, qui eas adire cupiunt, ex aere illarum ſitum cognoſcant. Licet autem in vniuerſum numerus aegrotorum ſatis paruus in mari eſſe ſoleat, ſunt tamen cauſſae plurimae, quae vel vniuerſam claſſem morbis afficere poſſunt, vel praeſidium vnius nauis prae caeteris aggrediuntur. Eiusmodi vero morborum cauſſa vel in ſtructura nauis, vel in alimentis, vel in contagio in nauem introducto, ſita eſt. A prioribus hactenus recenſitis morbis
p. 86. diuerſi ſunt ii morbi, quibus nautae ex aere calido in frigidiorem prouecti ſolent ſuccumbere. Frequenter enim tunc occurrunt rheumatiſmi, ſcorbu-
p. 212. tus atque diarrhoeae et dyſenteriae a refrigerio, in quarum curatione maxima caloris exterioris vis eſſe ſolet.

p. 90. Inter cauſſas, quae ad ſcorbutum, de quo Cl. Auctor pluribus exponit, diſponunt, inprimis attendenda eſt cacochymia atrabilaria. Plurimum deinde conferunt alimenta farinacea, quae ſanguinem viſcoſum reddunt et incraſſant. Piſces ſiccati non multum ad ſcorbuti geneſin faciunt. In

vniuer-

vniuerſum autem nautae Belgici, non aeque vehementer ac Angli, ſcorbuto ſubiecti ſunt, cum a ſalſis carnibus abſtineant, et copioſius hordeo et pane veſcantur. Nocent quoque pinguia, inprimis ſi rancida fuerint. Pendet tamen ſcorbutus non a ſolo nauigantium victu, ſed etiam a defectu exercitationis corporis, perſpiratione ſuppreſſa, aere frigido, atque animi adfectionibus ingratis, inprimis metu, riſtitia et terrore. Nautae, qui ſtragula ſua et veſtimenta ſeruant et non vendunt, atque praeterea corous exercent, melius valent, quam ii, qui fere nudi obambulant, atque ſi labor deeſt, tempus dormienlo conſumunt. Hinc remiges et pueri, qui corpus nouent, a ſcorbuto fere ſemper liberi manent; miites contra in nauibus, plus, quam nautae, hoc morbo laborant. Deinde quoque illa omnia ſcorbuto enerando occaſionem praebere poſſunt, quae digeſtionem impediunt. Nocet hinc abuſus herbae icotianae, cuius ſtimulus fauces irritando ſaliuae ffluxum allicit, atque potus ſpirituoſus, licet varii uctores ſpirituoſa ob antiſepticam, quam habent, vim ontra ſcorbutum commendent. Ex omnibus vero auſſis defectus tandem vegetabilium recentium maima eſſe videtur, cum eorum vſu iterum conceſſo reui poſt aegroti conualeant. Primum ſcorbuti p. 129.
ignum eſt laſſitudo inſolita corporis, accedit porro netus, luridus faciei color, abdominis intumeſcenia. Facies turgida fit, artusque dolent, qui dolores paullo poſt in articulis, inprimis circa genua fiuntur, quae exinde intumeſcunt et rigida fiunt. ulſus fere ſemper tardus eſt et languet, poſt mom vero corporis inaequalis fit. Appetitus ad fiem vsque vitae bonus eſſe ſolet. Si febris in initio ccedit, morbum ſoluit, in progreſſu nunquam oberuatur, aut ſi in ſcorbuto iam confirmato pulſus ebrilis fit, mors ex inſtanti ſequitur. Cutis in ini-

tio

tio morbi tuberculis paruis obſeſſa eſt, quae in apice punctum flauum habent. Deinde ſenſim ſubſident et in maculas rubras mutantur, quae fuſcum tandem colorem adquirunt. Occurrunt tales maculae inprimis circa genua. Cuticula ſaepe deſquamatur in iis locis, maculaeque euaneſcunt, ſed paullo poſt, noua cuticula generata, nouae quoque maculae in ea apparent. In morbo confirmato maculae plane disparent, cutisque, ſi hydrops tandem accedit, perfecte glabra fit. Gingiuae in ſcorbuticis intumeſcunt, facileque ſanguinem ſtillant, cuius grumi putredine in ore deliqueſcentes foetidiſſimum odorem ſpargunt. Praeterea dentes excidunt, et vlcera in gingiuis oriuntur, atque in phlegmaticis, maxime in iis, qui herba nicotiana vtuntur, ſaliua maxima in copia effluit. Accedunt tandem oſſium vehementes dolores, ſique cuticula ſcalpendo abraditur, ſatis magna oriuntur vlcera, quae nullam curationem, niſi morbo ipſo prius curato, admittunt. Vulnera et vlcera iam ſanata recrudeſcunt, et callus, quo oſſium fracturae conglutinatae erant, iterum ſoluitur. Haud raro tandem homines ex improuiſo moriuntur.

P. 144. Scorbuticorum ſanguis e vena emiſſus in vniuerſum craſſus et ſpiſſus eſt, tandemque nigerrimus atramento ſimilis fit, atque in vaſe collectus in ſuperficie virideſcentem oſtendit pelliculam. In cadaueribus ſcorbuticorum, a Cl. ROUPPE diſſectis, pulmones vt plurimum indurati erant, vaſa ſanguifera nigerrimo ſanguine turgeſcebant, dexterque cordis ventriculus ſanguine coagulato diſtendebatur. In iis, qui hydropici tandem obierant, pleraque viſcera abdominalia corrupta, et glandulae meſenterii obſtructae erant. In articulo genu Cl. Auctor ſaepe aquam collectam, ipſumque os carie affectum inuenit. Quod tandem ad cauſſam ſcorbuti proximam attinet, notandum eſt, Cl. ROUPPE putare, illum non oriri ex ſangui-

ſanguine putredine reſoluto, ſed ex cruore craſſo,
ſpiſſo et glutinoſo, qui tamen vltimo in liquamen
putridum abit, quod morbi effectus eſt. Scorbuti-
ci nunquam, niſi in tertio ſtadio, vbi humores iam
reſoluti ſunt, ſudant. Maculae, in cute obſeruan-
dae, non, vti petechiae, a reſolutione humorum,
ſed a ſtagnatione ſanguinis in vaſis minoribus oriun-
tur. Saliuae affluxus in os pendet ex ſtimulo her-
bae nicotianae, et ex obſtructione glandularum alia-
rum in abdomine, quae alias quoque ſalíualem hu-
morem ſecernunt. Plenaria ſcorbuti curatio vix p. 182.
vnquam in naui obtinetur. Si fieri poteſt, aegri vi-
ctus ex carnibus, oleribus et aliis vegetabilibus, con-
ſtet. Porro cura habenda eſt, ne aegris veſtimenta
et ſtragula neceſſaria deficiant, cum dimidia aegro-
torum pars in nauibus ob hunc defectum aegrotet.
Tandem moderata exercitatio maxime neceſſaria eſt.
De reliquo ſymptomatibus occurrendum, qua in re,
inprimis in vulneribus et vlceribus ſanandis, vires
corticis Peruuiani egregiae ſunt, licet contra ipſum
morbum parum valeat.

Pars tertia de morbis in portibus exponit, in qua p. 220.
Cl. Auctor de febribus intermittentibus, ſynocho
non putri, et febre critica ſiue ſynocho putri diſpu-
tat, cuius vltimi morbi vehementem epidemiam in
portu Neapolitano Cl. ROUPPE in naui Belgica
Delfft expertus eſt, quae tamen non maligna erat, p. 243.
cum ex 400 aegris vix 15 perirent. Agit por- p. 282.
ro de morbis, qui in portibus regionum calidarum
aeſtate vel autumno obſeruantur, v. c. de vena me-
dinenſi, quae contagioſa eſt, de febre aeſtiua bilio-
ſa, tandemque de febribus putridis colliquatiuis ex-
anthematicis, cholera et dyſenteria, quas Noſter a.
1760. in portu *Curacao* graſſantes obſeruauit.

In parte tandem quarta, quae breuiſſima eſt, re- p. 314.
gulas quasdam de modo conſeruandae ſanitatis nau-
tarum

tarum tradit, quae ad viuendi rationem eorum in
p. 327. nauibus ſpectant. Adnexa eſt obſeruatio de effectu extracti *cicutae* in cancro. Vocatus enim eſt Cl. Auctor ad aegrum nobilem in inſula Melitenſi, qui ſcirrho glandulae maxillaris laborans, poſt ſaliuationem intempeſtiue adhibitam cancro affectus eſt. Adhibuit Cl. Auctor extractum cicutae, ſecundum STOERCKII methodum paratum, felici cum ſucceſſu, cum vero herba poſt aliquot menſes deficeret, morbo iterum recrudeſcente aeger tandem obiit.

XVII.

Noui Commentarii Academiae Scientiarum Imperialis Petropolitanae. Tom. IX. pro annis 1762 et 1763. Petropoli typis Academiae ſcientiarum, 1764. 4. 3 Alph. 2 pl. tab. aen. XI.

Pauciores articuli ex hoc volumine ad nos propius pertinent. Continentur vero in phyſico-mathematica ſectione ſequentes diſſertationes.

p. 215. 1. L. EULER *de motu vibratorio fili flexilis, corpusculis quotcunque onuſti.* Problema hoc Cel. Auctor ita exponit, vt id accommodet ſolutioni generali problematis de chordis vibrantibus.

p. 246. 2. Eiusd. *de motu chordarum inaequaliter craſſarum.* Exponit inprimis de diuerſis ſonis, qui ab eiusmodi chordis producuntur.

p. 305. 3. I. E. ZEIHER *thermometri metallici deſcriptio.* Praemiſſa eſt deſcriptio thermometri metallici, quod Ill. Comes DE LOESER, Saxoniae Mareſchallus haereditarius, in ſuo theſauro machinarum phyſicarum ſeruauit. Huic addit noſter thermometri alius metallici deſcriptionem, quod ipſe in eum potiſſimum finem excogitauit, vt partim puncta duo conſtantia

in

n eodem determinare, partim caloris gradus mercu-ii ebullientis gradum longe ſuperantes. nec non fri-gus, quo mercurius coit, metiri queamus. LOESE-I thermometrum conſtat e quatuor priſmatibus ex ſtanno conflatis, quod metallum ad obſeruationes meteorologicas aptiſſimum eſt, cum prae reliquis omnibus maximam mutationem patiatur. Eius ve-o in locum, cum facile liqueſcat, Cl. ZEIHER ad uum thermometrum argentum elegit, quod ratione mutationis, quam a calore et frigore patitur, proxime d ſtannum accedit. Ipſa quoque ſtructura Zei-eriani thermometri longe alia eſt, quam Loeſe-iani.

4. Eiusd. *Emendatio thermometrorum punctis onſtantibus gaudentium.* Notum eſt, tubulo vitreo hermometri diffracto, ſcalae dimenſionem, quae in metallica tabula delineata eſt, inutilem fieri, cum graduum in ſcala exſculptorum magnitudo pendeat ratione, quam tubi amplitudo habet ad bulbi capa-itatem. Excogitauit itaque Cl. Auctor contra hoc ncommodum aliquod remedium, et tubo thermome-ri vitreo, loco bulbi vitrei, adaptauit capſulam fer-eam, cuius cauum cochleae ope pro lubitu augeri el coarctari poteſt. p. 314.

5. *Emendatio microſcopii ſolaris*, Auctore F. V. T. AEPINO. EULERUM et LIEBERKÜHNIUM ecutus ita ſolare microſcopium emendare tentauit, t eius ope etiam opaca corpora repraeſentari poſ-int. p. 316.

6. Eiusd. *Diſſ. de experimento quodam magneti-o, cum additamentis.* Experimentum Cl. DU FAY, quo filum ferreum magnetica virtute impraegnatur, lum quodam interuallo remotum ſuper ambos po-os traducitur, Cl. Auctor cum illa theoria conſen-ire oſtendit, quam de vi magnetica et electrica ali-i propoſuit. p. 326. p. 340.

p. 352. 7. L. EULER *cogitationes de aggeribus conſtruendis.*

In ſectione phyſica continentur:

p. 381. 1. *Ad obſeruationes et experimenta de mercurio,* ex manuſcriptis HERMANNI BOERHAAVE *Supplementum I.* recenſente CAROLO FRID. KRUSE. Notum eſt, magnum BOERHAAVIUM egregia ſua circa mercurium experimenta ſocietati Londinenſi et Pariſienſi exhibuiſſe, quae potiſſimum declararunt, hydrargyri naturam prorſus immutabilem eſſe. Cl. KRUSE ex manuſcriptis Boerhaauianis, quae a ſocero ſuo HERMANNO KAAU BOERHAAVE accepit, quaedam ſupplementa ad priora experimenta hic communicat. Recenſet primo breuiter ſummam diſſertationum a BOERHAAVIO Academiis dictis traditarum, et deinde experimenta verbis ipſius auctoris enarrat. Spectant ad deſtillationem mercurii. Vncias 32 deſtillauit 511 vicibus, et licet ſollicite caueretur, tamen in ſingula deſtillatione perierunt $5\frac{1}{8}$ grana, ita vt in 511 deſtillationibus perierint mercurii vnc. Vß. In fundo retortae vero erant genitae vnc. iiß praecipitati rubri ſcintillantis. Hoc praecipitatum, addito pauco mercurio 511 vicibus deſtillato, iterum ſummo igne e retorta luto obducta deſtillauit, et exierunt vnciae duae mercurii reuificati, in fundo vero retortae remanſerunt gr. 18 pulueris rubri, vt drachmae tres ac grana 42 perierint. Has vncias duas mercurii ex praecipitato reuificati miſcuit mercurii 511 vicibus deſtillati vnciis 32 et $\frac{1}{2}$, totamque maſſam 448 deſtillationibus ſubiecit. Tunc habuit mercurii 1009 per ſe deſtillati vnc. 17 et praecipitati vnc. 1 et dr. $1\frac{1}{2}$. Vnciam vnam huius praecipitati ex retorta loricata igne aperto iterum deſtillauit, obtinuit mercurii puri dr. 7. gr. 8. in fundo ſupererant pulueris rubri gr. 15: perie-

erierunt ergo gr. 38. Tandem mercurium 1009 per ſe deſtillatum ponderauit ope bilancis, et reperit ondus eius ad aquam, vt $13\frac{59}{100}$ ad 1. Mercurius reeneratus ex praecipitato mercurii 1009 per ſe deillati erat ad aquam, vt $13\frac{65}{100}$ ad 1.

2. *Obſeruationes meteorologicae, potiſſimum baro-* p. 392.
netricae et thermometricae a. 1757, cum conſectariis inde eductis. Auctore I. A. BRAUN.

3. *Obſeruationum meteorologicarum a. 1758 Pe-* p. 400.
roburgi factarum potiora momenta, cum animaduer-onibus et conſectariis. Auct. eod.

4. *Continuatio deſcriptionis piſcium rariorum e* p. 420.
uſeo Petropolitano exceptorum. Auctore I. T. KOELEUTER. De inſtituto Cl. Auctoris iam eo temore expoſuimus, quo de initio huius deſcriptionis, uae in Vol. VIII. Nov. Comm. exſtat, ad Lectores etulimus *). Ex piſcibus vero in hac deſcriptione elineatis primus eſt: *Cyprinus pinna caudae horiontali ſubtrifida: dorſuali faſtigata paruúla.* Conueit plurimum cum *Cyprino* Chinenſium *aurato*, arenteum tamen colorem obtinet. Adduntur quoue a Cl. KOELREUTERO aliqua ad deſcriptionem *Cyprini aurati* ab Ill. LINNAEO traditam. 2) *Goio pinna ventrali ſubrotunda, acetabuliformi, e duobus edunculis octoque radiis valde ramoſis compoſita.* Oſtendit vero Noſter, ſpeciem hanc differre a *Gobioe nigro*, quem Angli *Sea Gudgeon* dicunt, quem ONDELETIUS et WILLOUGHBEIUS deſcripſeunt. 3) *Gobio pinna dorſali vnica, longa; pectoalibus latiſſimis, acetabulum planiuſculum includentibus.* Eſt *Piſcis Smyrnenſis ad muſtelas accedens*, Catal. Muſ. Petrop. n. 90. Accedit quidem ſimilitudine pinnaum pectoralium et acetabuli forma ac ſitu ad *Cyclopterum*, *Lump* Anglis dictum, ſed differt tamen ab o corporis forma, cutis laeuitate et dorſuali anique

*) vid. Comment. hor. Vol. XI. p. 590.

pinna, quare Cl. KOELREUTER maluit eum ad *Gobionis* genus referre. 4) *Sparus duabus vtrinque maculis notatus; primo pinnarum ventralium radio longissimo astaci antennam referente.* 5) *Labrus valde oblongus, taeniis tribus candidis diuersae longitudinis insignitus; cauda integra.* 6) *Scomber dorsi anique pinna continua, aculeis ad vtriusque initium accessoriis.* An *Gasterosteus ductor* LINNAEI?

XVIII.

Locupletissimi rerum naturalium thesauri accurata descriptio, et iconibus artificiosissimis expressio, per vniuersam physices historiam. Opus, cui in hoc rerum genere nullum par exstitit. Ex toto terrarum orbe collegit, digessit, descripsit, et depingendum curauit ALBERTUS SEBA, Etzela Oostfrisius, Acad. Caes. Leopold. Carol. Nat. Curios. Coll. Xenocrates dictus; Societ. Reg. Angl. et Instit. Bonon. Sodal. Tomus IV. Amstelaedami apud Arksteum et Merkum et P. Schouten. 1765. in folio, 2 Alph. 21½ pl. tab. aen. 108.

Satisfactum igitur est exspectationi eruditorum, praestantissimo hoc opere ad finem feliciter perducto. Cuius quidem operis historiam tradidimus eo loco, vbi de prioribus voluminibus disseruimus *). Editorem huius tomi ferunt esse Cl. VOSMANN, Inspectorem thesauri splendidissimi historiae naturalis, a Serenissimo Principe Arausionensi collecti et Hagae Comitum asseruati. Continet is *exossia animalia* et *mineralia*. Dolendum est, locupletissimum hunc insectorum apparatum, a Cl. SEBA, ex omnibus

*) vid. Comment. hor. Vol. X. P. I. p. 48 seq.

bus orbis terrarum locis, summo studio quondam petitum collectumque, post fata eius, incuria suorum periisse, neque cum reliqua collectione rerum naturalium publica venditione esse distractum. Vnde factum est, vt descriptiones tabulis aeneis adiectae non ad viuum, sed ad figuras tantum aeri incisas confici potuerint, in quibus tamen figuris negari non potest, quin aliquibus saltem in locis peccatum sit, maxime in nonnullorum insectorum pedibus. Habet tamen haec operis pars id maxime praecipui, in quo Cl. Editor laudem editorum superiorum superauit, vt primo insectorum descriptioni Linnaeana nomina, cuiuis fere historiae naturalis cultori cognita, addiderit, speciesque numerosissimas, nondum antehac cognitas, quae in hoc opere occurrunt, quibusque LINNAEI systema caret, asterisco apposito distinxerit; deinde vt hunc tomum ornauerit indice generali in vniuersum opus, qui non nuda nomina refert, sed in quo passim rerum descriptiones in compendium redactae nominibus adiunctae sunt.

In tabula autem voluminis huius prima, et in sequentibus vsque ad tabulam sexagesimam quartam, exhibentur *papiliones* numerosissimi et speciosissimi, ex Europae regionibus non modo, sed etiam ex vtraque India, potissimum ex occidentali, collecti. Eorum multis adiectae sunt erucae et chrysalides suae. Atque cum plurimae ex istis speciebus ignotae antea fuerint, non dubitamus profecto, quin descriptiones istae illis potissimum, qui huius partis historiae naturalis curiosi sunt, gratissimae et iucundissimae sint futurae.

Sequuntur libellularum, gryllorum cicadarumque species numerosissimae, inter quas plurimae sunt rarissimae ex Lanternariis aliisque exoticis speciebus. Occupant autem tabulam LXV ad tabulam LXXXVI. Tunc coleoptera, tandemque cimices, araneae, alia-

que omiſſa agmen claudunt. Tabula XCVIII. Veſpetum a veſpis Surinamenſibus *Marribous* ab incolis dictis exſtructum, ramuloque arbuſculae cuiusdam, quae dioſcoreae ſpecies aut meniſpermi eſſe videtur, affixum delineatur.

A tabula centeſima ad finem vsque mineralia delineantur. Fatendum tamen eſt, praeter ſpecioſiſſima auri argentique natiui fragmenta, pauca occurrere, quae huius partis hiſtoriae naturalis cultoribus vtilia eſſe poſſint. Tabula centeſima no. 13 delineatur gleba aurichalci natiui, e matrice ſua ramuli more progerminans, ex noua Granada delata, de qua tamen monendum eſt, genuinam eam non eſſe, ſed factitiam, quod eo confidentius affirmamus, cum nobis contigerit hanc ipſam glebam propius inſpicere et examinare. No. 22 eiusdem tabulae eſt gleba argentifera foliacea Africana, quae ex bracteis conſtat quarzo incluſis, cui ſemper ectypa bracteolae imago impreſſa eſt. Tabula CI. no. 9 aes natiuum Siamenſe exhibetur, ab incolis *Gans* dictum, ex quo patet, metallum *gans* dictum non eſſe compoſitum quoddam, vti RUMPHIUS credidit, ſed cuprum ita dici. Tabula CIV. n. C. Aetites delineatur, cui cornu Ammonis accreuit. Tab. CVII. n. 31. Cornu ceruini petrificati fruſtulum in Germania effoſſum pingitur.

XIX.

XIX.

HENRICI IOHANNIS NEPOMUCENI CRANTZ, S. C. A. Maieſtat. Conſiliarii, Inſtituti Medici et Mater. medicae Vindob. Profeſſ. Publ. Ord. Acad. Imp. Nat. Curioſ. et Societ. Bot. Florent. Sodal. Materiae medicae et chirurgicae, iuxta ſyſtema naturae digeſtae, editio ſecunda, correcta et aucta. Impenſis Ioan. Paul. Kraus, Bibliopolae Viennenſis, 1765. 8. Tom. I. pl. 14. Tom. II. pl. 15. Tom. III. pl. 14½.

Cum ſciremus, nouam Cl. CRANTZIUM parare editionem, quo tempore prima primum in manus noſtras veniſſet, eo lubentius relatio a nobis dilata eſt. Neque id malo conſilio. Repentina enim primae editionis huius libri diſtractio effecit, vt noua mox eaque auctior atque correctior prodiret, quae ita ſine dubio probabitur eruditis, vt iudicium de eo reſpondeat labori, quem in colligendis tum aliorum tum etiam propriis obſeruationibus Cl. Auctor adhibuit.

Tomus primus *cardiaca* continet, quae in *nutrientia*, *neruea* et *ſtimulantia* diuiduntur. Agit itaque primo *de cerealibus*, *leguminibus*, *oleribus*, *radicibus*, *fructibus*, et *animalibus eorumque productis*, *lacte* ſcilicet et *butyro*, tandemque *de potu eiusque variis generibus*. Ex auibus et piſcibus in Auſtria maxime vulgares deſcribuntur. Ad *cardiaca* vero *neruea*, *vis electrica*, *animalium terraeque exhalationes vegetabiliumque* grati *vapores* referuntur. *Cardiaca ſtimulantia* in *ſtimulantia* ſimul *nutrientia*, in *ſtimulantia excitantia ſubtilia*, *excitantia fixiora acria*, *gummi-reſinas*, *reſinas* et *bitumina*, *odores* nonnullarum ſubſtantia-

rum v. c. camphorae et moſchi *ſingulares*, *balſamaque liquida* et *artificialia* diſtribuuntur.

Secundus tomus comprehendit *emollientia*, *adſtringentia*, *attenuantia*, ſcilicet *abſterſiua*, *alcaleſcentia antiſcorbutica*, *incidentia ſalina* et *attenuantia ex animalibus*, porro *inſpiſſantia*, *plaſtica nimirum*, *coagulantia*, *antacida* et *abſorbentia*, *acrimoniae alcalinae*, *muriaticae* et *oleoſae billioſae putridae contraria*, tandemque *euacuantium* omnia genera et *anodyna*.

In tertio tomo de *antidotis* et *venenis* disputatur. Agit itaque primo de antidotis generalioribus, vt aceto, aqua, melle, oleo, opio et ſapone. Ad venena deinde progreditur, acriora ſtupefacientia, foſſilia acida, alcalina draſtica, mechanica, exſiccantia, heteroclita venena animalium et venena ſpecie halitus perimentia ſingulari ſtudio proponit, et in ſingulis quoque, quantum fieri potuit, antidota addidit.

Remedia tandem, quae in materia medica chirurgica occurrunt, cum omnia fere iam in prioribus explicata ſint, breuiter tantum indicantur, et diuiſa ſunt in repercutientia, relaxantia, reſoluentia, cauſtica et deplentia chirurgica, venaeſectione ſcilicet, fonticulis, etc.

Ita vero Cl. CRANTZIUS vbique in ipſa tractatione ſingulorum remediorum verſatur, vt praemiſſis, quae de ſingula claſſe in vniuerſum notanda ſunt, nomen cuiuslibet ſimplicis officinale et ſyſtematicum adducat, germanicumque, gallicum, anglicum et italicum addat. Inde remedium deſcribit, proprietates vſumque medicum, et tandem praeparata ex eo et doſin exponit. Cognoſcent vero Lectores in ipſius libri lectione, a Cl. Auctore non modo optimas obſeruationes ex omnium populorum ſcriptis ſumma cura collectas eſſe, ſed non deeſſe quoque ad commendationem eiusdem maiorem nouas egregiasque obſeruationes, quae artis peritis Cl. CRAN-

TZII

zii studium iucundissimum et acceptissimum effi-
ere possint. Liceat nobis nunc speciminis loco
uasdam obseruationes adducere. *Chaerophyllum* in T. I.
ancrosis tentare suadet, cum nullum in experi- p. 22.
iento periculum sit, affirmatque, puerperas, iuscu-
s ex solo chaerophyllo nutritas, nullo alio medica-
iento indigere. De *cicutaria Pannonica* CLUSII p. 34.
Noster monet, extractum eius pro cicutae extracto
epius Viennae datum fuisse, atque conqueritur, sic
epe medicamenti cuiusdam laudes pharmacopoeo-
um ignorantia atque negligentia imminui. Folia p. 46.
iglandis, si tumoribus oedematosis applicantur, eos
iscutiunt, vti saepius Cl. Auctor vidit. *Lac* supra p. 95.
alicis fungum emulgere, calensque bibere phthisicis
uadet. Historiam *vis electricae*, quatenus ea in di- p. 111.
ersis morbis vt remedium adhibita fuit, eleganter
ic exponit, eiusque vsum plane reiicit, docetque,
egrum per eam Viennae occisum fuisse. *Betonicae* p. 123.
ires adeo a veteribus laudatae debiles tamen sunt.
Ambram in tetano commendat. *Camphora* exanthe-
nata Viennae produxit, eademque gummi tragacan-
ha subacta in nosocomio nationis hispanicae Vien-
ensi maniacis, non aequali tamen in omnibus cum
uccessu datur. Aqua *resinae abietinae*, methodo a
Cl. LANGHANS praescripta, parata, si in phthisi-
is adhibetur, nimium exsiccat, et sputa supprimit,
ninori licet dosi data.

Experimenta cum *vua vrsi*, in nosocomio practi- T. II.
o Viennensi instituta, nunc non amplius spei, quam p. 31.
i, qui in eo nosocomio aegrorum curam habent,
er priora experimenta de huius plantae virtute in
calculosis conceperant, respondet. Cataplasma ex p. 73.
ebuli foliis pleuritico lateri vesicatorii loco impone-
re, Noster suadet. *Polygala vulgaris* in infuso et p. 180.
decocto non sine successu in nosocomiis Viennensi-
bus in phthisi data fuit. De virtutibus *aethiopi mi-* p. 203.

nerali adſcriptis dubitat, eundemque, cum in aqua no
p. 210. ſolubilis ſit, cinnabari inertiorem eſſe putat. Pulue
rem ſeminum geniſtae, drachmae ſemis doſi, ad ca
culum valere obſeruauit, bis terue de die cum len
plantae decocto datum.

T. III. In omni caſu haemorrhagiarum vteri grauid
p. 18. opium Cl. CRANTZ in initio ſtatim dare ſuadet, do
nec haemorrhagiae cauſſa, ſaepe medico non cogni
ta, pateat, ſique illud fieri nequeat, medicament
tamen, opii vi perſpecta, inſiſtendum eſt. Non ta
men opio nimium fidendum eſt, ſi haemorrhagi
vteri ante partum accedit, neque tunc chirurgic
p. 32. aliaque auxilia negligenda ſunt. Foemina pauc
grana *auripigmenti* ad debellandam febrim aſſumens
conuulſionibus per triginta annos tentata fuit. *Ar*
p. 39. *nicae* in paralyſi virtutem multis experimentis Cl
COLLIN in aegrotis noſocomii Pazmanniani, cuius
p. 58. curam ille habet, inſtitutis probauit. Cl. VOGEL
qui in materia medica *cicutam aquaticam* GESNE
p. 98. RI pro *officinali* ſpecie adſumſit, Cel. CRANTZ re-
prehendit. Viennenſes pharmacopoei *tincturam an-*
timonii HUXHAMI cum vino Toccauienſi parare ſo-
lent. Huius vero tincturae ita praeparatae guttae
ſex, ſcopo alterante datae, ſatis efficaces iam effe-
ctus edunt. In vinis itaque differentiae cauſſa eſſe
p. 111. videtur. *Cereolos* Cl. GOULARD reliquis praepara-
tionibus Noſter praefert.

Tacemus multas alias obſeruationes, in quibus omnibus colligendis ſingulare profecto ſtudium Noſter adhibuit. Attamen ſi libere licuerit dicere, quid diligentius a Cl. CRANTZ curatum optemus, eſſet hoc, vt in commemorandis auctoribus non ſola nomina, ſed ipſa quoque ſcripta locaque addidiſſet, in quo non tironum modo in cognoſcendis, ſed et peritiorum in euoluendis iisdem ſtudio, melius profecto conſuluiſſet.

XX.

XX.

Museum S. R. M. LUDOVICAE VLRICAE Regin. Goth. Suec. Vandal. etc. in quo animalia rariora, exotica, inprimis insecta et conchylia describuntur et determinantur, prodromi instar editum a CAROLO V. LINNE' Equit. aur.

et

Museum S. R. M. ADOLPHI FRIDERICI Regis Suec. Goth. Vandal. etc. in quo animalia rariora inprimis et exotica: aues, amphibia, pisces describuntur. Tomi secundi prodromus. Holmiae impensis Laur. Salvii, 1764. 8. 2 Alph. 6 pl.

Suecia, praeter splendidissimum Regium, etiam alio Serenissimae Principis Reginae museo rerum naturalium superbit, quod *Drottingholm* in palatio regio seruatur. Continet illud animalia, quae sicca seruari possunt, inprimis insecta et conchylia, lithophyta, mineralia et nonnullas plantas. Huius musei in iustum ordinem digerendi cura ante plures annos Ill. LINNAEO mandabatur, qui, cum ad finem perduxisset opus, accuratamque illius regiae collectionis descriptionem elaborasset, videretque spem, quam fecerat Serenissima Princeps, publicandae atque in lucem emittendae illius descriptionis, ob plura impedimenta protrahi; petiit ab Eadem, vt ipsi liceret quendam quasi istius maioris operis prodromum edere. Annuit Regina precibus, ipsa in hoc auctrix muneris gratissimi, quod hic proponimus Lectoribus conspiciendum *).

Selegit

*) Ex lepidopteris praecipue musei huius Cl. CAROLUS CLERCK 122 species insigni arte pictas edidit,

Selegit autem Ill. LINNAEUS inſecta, inprimis exotica et rariora, quorum 4-500 ſpecies hic ea ratione deſcribit, qua in aliis ſimilibus operibus iam vſus eſt. Inter illa plurima noua ſunt, quorum tamen catalogum hic dare ſuperfluum foret, cum illa ſine dubio in noua ſyſtematis naturae editione, quae iam publicatur, inueniantur. Teſtaceorum collectio eximia eſt, pauca tamen noua inter illa occurrunt, licet 434 ſpecies hic enarrentur. Molluſcorum ordinem genus echini et aſteriae tantum conſtituunt.

Prodromo muſei Reginae LUDOVICAE VLRICAE Cl. Editor prodromum ſecundi tomi muſei Regis ADOLPHI FRIDERICI ſubiunxit, de cuius muſei primo volumine, quod a. 1754 in folio prodiit, iam alio tempore ad lectores noſtros retulimus *). Cum vero ex eo tempore muſeum hoc pluribus animalibus auctum fuerit, aliquorum ex iis catalogum Ill. LINNAEUS hic publicauit. Operis vero maioris continuationem multis figuris aeneis ornatam, et vberioribus deſcriptionibus inſtructam nos aliquando ſperare iubet. Deſcribuntur vero 8 quadrupeda, 34 aues, 34. amphibia et 80 piſces, ex quibus animalibus varia quoque antea incognita fuerunt.

XXI.

dit, in *iconibus variorum inſectorum*, quod opus Holmiae 1764 prodiit.

*) vid. Comment. noſtr. Vol. VI. pag. 144.

XXI.

De catarrho, et de dyſenteria Londinenſi epidemicis vtrisque a. 1762 libellus, auctore GEORGIO BAKER Colleg. Reg. Med. Lond. et Coll. Reg. Cantabr. Socio, et Reg. Societ. Sodali. Londini apud I. Whiſton et B. White, 1764. 4. pl. 7. tab. aen. 2.

Primam egregiae huius diſſertationis partem conſtituit tractatio de *catarrho* illo epidemico, qui a. 1762 primum Londini, deinde in tota Anglia obſeruatus eſt, et eodem fere tempore maximam Europae partem infeſtauit. Iter tamen et curſus huius morbi incertus fuit, licet certum ſit, eum in Britannia plane incognitum fuiſſe, prius quam Londini innoteſceret. Poſt aeſtatem a. 1761 ſiccam et calidam, autumnum hiememque pluuioſum geluque moderatum, vernali tempore ſucceſſit tempeſtas valde procelloſa, quam ſubito iterum excepit calor ſatis vehemens. Non omnino tamen Cl. BAKER concedere vult, illum morbum a tempeſtate originem duxiſſe, atque plura de aeris conſtitutione proferre ſuperfluum eſſe putat, cum in vniuerſum morborum epidemicorum origines ad ventos mutabiles referre, aut naturam eorum ad barometrum exigere impoſſibile ſit, hiſtoriaque propagationis huius epidemiae oſtendat, non ſolam aeris temperiem cauſſam eius exſtitiſſe. Prima vero huius morbi initia ſe ſub initium menſis Aprilis a. 1762. oſtenderunt, ex quo tempore ille Londini tam celeriter increuit, vt duarum hebdomadarum ſpatio pauci reperirentur, quos ille nulla ex parte affeciſſet. Licet autem omnes homines, cuiuscunque aetatis, temperamenti aut ordinis ii eſſent, inuaderet, tamen in primis eos male afficiebat, qui aetate erant profectiores, obeſos porro, p. 1.

ro, mulieres, quibus catamenia haud profluebant, et tandem seruos.

In vniuersum in hoc morbo horror et calor se inuicem excipiebant, aderat languor et anxietas, dolor circa frontem et tempora, tussicula continua, et sternutatio frequens. Oculi inflammati erant et madentes, atque ardoris sensatio per vniuersum asperae arteriae et nonnunquam per oesophagi quoque iter percipiebatur. In nonnullis angina quoque accedebat, difficultas spirandi et dolores rheumatici vagi. Febris in aliis valida, in aliis contra mitissima erat. Lingua vt plurimum albissimo obducebatur muco. Saepissime sudores copiosi morbum soluebant, atque vrina, quae in initio biliosa erat, sub finem lateritium ostendebat sedimentum. Nonnunquam natura vomitus biliosi ope, aut deiectionibus biliosis, aegros liberabat. Londini funerum solitus numerus hac epidemia non multum auctus fuit. Noruici tamen plures ex ea obierunt. Vtplurimum hic morbus intra quartum diem medelae cessit, multa pituita per os reiecta. Alii tarde admodum in sanitatem restituti sunt, tussi et febre remanente, atque nonnullos phthisis pulmonalis tandem absumpsit. In nonnullis aegris, qui vehementiore agitabantur febre, miliaria se ostenderunt. Magis periclitabantur ii, in quibus peripneumonia aut angina accedebat, atque inprimis ex iis, quibus quotidiani labores sub dio erant peragendi, multi mortui sunt. In multis solo regimine et perspirationis lenioris sustentatione opus erat. Nonnunquam morbus hic venaesectionem requirebat, atque in vniuersum detracto sanguine clysmatum maximus vsus fuit, et leuiorum laxantium, quae in illo morbo plus, quam alia quaecunque auxilia, profuerunt. Diaphoretica contra validiora nocuerunt. Non alienum erat, tussim variis remediis lenientibus, et ipsis anodynis nonnunquam sedare,

are, quodsi vero dolores pectoris aut capitis vel
espirandi difficultas aderant, tunc vesicatoria egre-
ios effectus praestabant. Illa inprimis post cucur-
itularum applicationem lateri dolenti imposita, hunc
olorem et tussim mirum in modum leuarunt. In
ebre lenta subsequente cortex Peruuianus egregium
mnino vsum praestabat.

Hanc tractationem excipit dissertatio de *dysen-* p. 18.
eria, qui morbus Londinenses sub exitu mensis Iulii
762 inuasit, cum in hac vrbe nouus fere aut sal-
em nuperis annis inauditus esset. Ille vero toto
re autumni tempore grassabatur, atque magnam
primis inter pauperiores, pueros, et quibus infir-
ior valetudo erat, stragem edebat. Communia
uic morbo symptomata Cl. Auctor primum descri-
t. Primis diebus huic morbo occurrendum erat,
um neglectus longe difficilior curari poterat. Pe-
culum imminebat illis, quorum extremitates, post
agnam sanguinis sinceri iacturam, frigescebant, et
uibus abdomen tumidum tensumque erat. Qui-
inque fructus aestiuos vel autumnales maiore co-
a sumserant, ii vel a dysenteria plane liberi erant,
el leuiter tantum aegrotabant. Venaesectio omni-
o in initio, maxime si aliqua inflammationis signa
erant, vtilissima erat, neque ea omni morbi tempo-
, si vires adhuc validae erant, in dolore vehemen-
ore aut febre nimis aucta negligenda erat. Vomi-
ria fere semper cum felici successu adhibebantur.
x emeticorum autem numero maxime commen-
ndus est tartarus emeticus, magna aquae copia di-
tus. Vomitum ab eo excitatum vt plurimum in-
quitur sudor copiosus maxime proficuus. Ipeca-
anham minus Cl. BAKER laudat, cum tartarus
meticus plus praestet, diaphoresin quoque faciat et
uum soluat. Post vomitorium purgans potio ex
nna, manna, tamarindis propinanda est, etc. ex
cuius

cuius vſu, ſi morbus non leuatur, et deiectiones na-
turales fiunt, ſtatim ad ſalis amari cathartici uſum
p. 28. transeundum eſt. Rhabarbari vſum ſub initio mor-
bi Noſter plane reiicit, cum ſaepe vel leuiſſimum
tantum vel nullum plane effectum habeat, haud ra-
ro tardius et cum augmento torminum operetur, at-
que tandem adſtringendi virtute, qua pollet, noceat.
Clyſmata in multis profuerunt, in aliis, ob irritatio-
nem inde ortam, morbum exacerbarunt. Inter re-
media, quae muci naturalis vice fungi poſſunt, et
vt plurimum morbo declinante dari ſolent, Cl. BA-
KER inprimis laudat lac bubulum, cum recenti
adipe coctum, cui amyli portio addi poteſt. Hoc
enim medicamentum, coquinaria arte paratum, gu-
ſtui non inſuaue eſt, neque ventriculo, licet copioſe
ingeratur, nocet. Opium in initio ſollicite vitan-
dum eſt. Dyſenteria enim opio tractata haud raro
in epilepſiam, rheumatiſmum et pleuritidem trans-
iit, ſemperque per eius vſum morbus protrahitur.
Hinc opiata tantum concedenda ſunt in eo caſu, vbi
periculum adeſt, ne aeger vigiliis enectus, ex defe-
ctu virium pereat. Superata vero vi morbi, et alui
excretionibus naturaliter iterum ſuccedentibus, lau-
dani SYDENHAMI vſus plenariam curationem ab-
ſoluit. Cataplaſmata emollientia et fomenta No-
ſter cum fructu aegrotorum abdomini adplicauit,
immo aegrum per ſeptem dies iam dyſenteria laboran-
tem in balneum immiſit, eo cum ſucceſſu, vt dolor
omnis conquieſceret, aluus naturali modo ſoluere-
tur, et aeger in ſanitatem reſtitueretur. Victu aeger
vtatur tenui, leuiſſimo, emolliente. Carnium vſus
nocet, neque primis diebus iuſcula concedenda ſunt.
Plurimum vero praeſtat ſeri lactis vſus et omnium
ciborum, qui ex lacte parari ſolent. Aeris puritatis
ratio maxime habenda eſt. Cum conualeſcentes ob
debilitatem inteſtinorum ex leuiſſimo diaetae vitio

faci-

acile in hunc morbum recidere ſoleant, diaeta paul-
o curatius ordinanda eſt. Proficit quoque iis mul-
um vſus decocti ligni Campechenſis. Cortex Pe-
uuianus contra, ſi inteſtina nondum confirmata ſunt,
ihil iuuat, ſed opportune datus, reſtaurationem
gregie adiuuat. Addit Cl. BAKER hiſtoriam ſectio- p. 38.
is dyſenterici a Cl. GUIL. HEWSON factae. In
oc cadauere rectum, colon, coecum et inteſtini
ei pars, nigrum habebant colorem, qui vero non
x ſphacelo oriebatur, ſed ex muco aterrimo, ſan-
uini coagulato et putreſcenti ſimili, quo interna ſu-
erficies obducta erat. Obſeſſa vero ea erat ſub
oc muco puſtulis, variolis maxime ſimilibus, hinc inde
on aequali ratione diſperſis. Ex his digito preſſis
aullulum cruenti cuiusdam liquoris exſudabat. In-
rius vero ea tubercula ſolida erant, tunicis cellulo-
et villoſa adeo inter ſe confuſis et per inflamma-
onem condenſatis, vt Cl. HEWSON definire non
deret, vtrum ea tubercula orta eſſent a tela cel-
loſa, an ex tunica villoſa hoc modo concreta?

Adiectae ſunt praeterea Cl. CHARLTON WOL- p. 42.
ASTON ad Cl. BAKER litterae, in quibus ea de-
ribuntur, quae Cl. WOLLASTON in duobus dyſen-
ricis diſſectis obſeruauit. In primo cadauere te-
ia parum affecta erant, coecum aere diſtentum,
lon vero contractum, atque eodem modo, vti re-
um, muco ſanguineo interius obducebatur, ſub
o ſimilia tubercula aderant. Viſa vero illa ſunt
. WOLLASTON, conſtare ex tuberculis plurimis
ruulis, in eminentiam vnam fungoſam coeuntibus.
er illa tubercula villoſa ſana ſupererat. In colo
aeter illa tubercula quoque maculae paruae hinc
de inter tubercula erant, rotundae et nigrae, pe-
chiis, quae nonnunquam inter puſtulas varioloſas
ſeruantur, ſimillimae. Bilis veſicula in hoc aegro
rgida erat, bile flaueſcente dulci repleta. In alte-

ro aegro, cuius cadauer Cl. Auctor examinauit, inteſtina craſſa ſphacelo maxime corrupta et perforata erant, attamen in hoc quoque tubercula aderant deſcripta, maculae vero deficiebant. Bilis naturalis erat. In tabula aenea prima Cl. WOLLASTON portionem inteſtini recti cum tuberculis, quae obſeruauit, in poſteriore vero particulam coli cum maculis nigris inter tubercula delineari curauit.

XXII.

Acidularum Sulzbacenſium hiſtoria et analyſis Disput. med. Praeſide CHRISTIANO HAUS-MANN, *Colmarienſi*. d. 24 Mart. 1764. *Ar-gentorati, typis Ioh. Henr. Heitzii*, 4. pl. 4½.

Acidularum *Sulzbacenſium* examen Cl. HAUSMAN in ſe ſuscipit. Itaque fontis hiſtoriam, patriar et ſitum, naturam atque indolem partium, hunc la ticem conſtituentium, et fontis vires atque vſur
p. 2. conſiderat. Scatent hae acidulae in valle quadam i *Alſatia* ſuperiore prope oppidulum, cui nome *Sulzbach*, quod tribus leucis a *Colmaria* diſtat. Pr pria pericula Cl. Auctorem perſuaſerunt, tribus d ſtinctis ſcaturiginibus laticem hunc e terra proſilir Quum nullae in illa regione ſint fodinae, nulliu que generis foſſae: nihil de montium adiacentiu eorumque viſcerum interiorum contentis minera bus determinare Cl. Auctor audet. De hoc tame certus eſt, in diſtantia aliquot centum paſſuum ſcaturigine ſtratum reperiri lithanthracum.

p. 9. Procedit poſt hiſtoricam disquiſitionem Cl. A ctor ad *laticis chemicam indolem*. Aquarum mine lium compoſitionem omnino pro temporis, quo e aminantur, ratione differre, recte monet Cl. Auct Aliam enim habent eiusmodi aquae, dum ſub ter

pr

procurrunt et prosiliunt: aliam si aeri et calori per tempus exponuntur. Sub vtraque igitur conditione aquas examinauit. Primaria, ad quae aquarum mineralium scrutatores attendere solent, sunt earum odor, sapor, gradus caloris vel frigoris, pondus, quod ad aquam habent destillatam, mutatio, quam admistione aliorum corporum, praesertim liquorum, qui reagentia chemicis audiunt, subeunt. Haec omnia rite ac ordine determinat, et acidulis aquas *Sulzbacenses* esse adscribendas denique concludit Cl. Auctor. Transit ad producta, quae euaporatio et p. 14.
destillatio harum aquarum exhibuere. Ex vtraque plane simillimam accepit, et quidem ex 7 libris massam 64 granorum, albam foliaceam, euidenter salinam. Recensitis periculis, quae cum ipsis acidulis p. 16.
fecit, corollaria, quae exinde deduci possunt, adnectit. Ex quibus patet, aquam fontis *Sulzbacensis*, nulla mutatione mutatam, constare: 1) e copioso elemento aqueo: 2) multo aere: 3) vero, quamuis parco, vitriolo: 4) alcali minerali: 5) terra selenitica: 6) terra calcarea: 7) terra vitrescente: 8) an et bituminosa substantia? Aqueum elementum per se patet, copiosum autem aerem Cl. Auctor ex displosis vasis demonstrat, si nimis cito claudantur. Vocabulum spiritus aetherei non admittit, quem eo, quo vulgo sumitur sensu, ad non entia pertinere recte contendit. Subtile tamen acidum vitriolicum vna cum aere egrediente abripi non negat, vnde etiam saporem vinosum acidularum explicandum esse censet. Vitriolum autem neminem sub sua forma adhuc exhibuisse perhibet. Contra modum enim, quem Cl. SPRINGSFELD *) proposuisset, vitriolum ex aquis mineralibus producendi, nonnulla non

 sine

*) In itinere medico ad thermas Aquisgranenses et fontes Spadanos, p. 71.

ſine ratione monuiſſet Cl. SEIPIUS *). Et quamuis ipſe credat Cl. Auctor, vitriolum ſenſibus exhiberi non poſſe, quia pars alcalina admiſta ſolutionem metalli in acidis impediret: ineſſe tamen acidulis, licet parua quantitate, ideo affirmat, quod ipſae duae, quae vitriolum conſtituant, ſubſtantiae, ferrum nempe et acidum vitrioli, euidenter in latice adſint. Ferrum enim ex intenſiore colore probat, quem infuſum gallarum admiſtione laticis acquirit; acidi vitriolici autem praeſentiam ſupra iam demonſtrauit; quare de vitriolo vero non dubitandum eſſe aſſerit. Aſt Cl. Auctor oblitus eſt, Cel. quondam SEIPIUM eodem, quem ipſe excitat, loco ſimul monuiſſe: non concludendum eſſe a partibus conſtitutiuis vitrioli in acidulis ad praeſentiam vitrioli: a poſſe enim ad eſſe, vti logici dicunt, non valere conſequentiam. Nam multa adeſſe in aquis mineralibus impedimenta, quae obſtarent, quo minus exiſteret vitriolum. *Verum* igitur vitriolum dici nunquam poteſt, quod ne immaturum quidem aut imperfe-
p. 19. ctum nominari meretur. Praeter ea ineſt quoque latici alcali minerale. Hoc manifeſtant reagentia, et maſſa poſt euaporationem reſidua. Materia vero, quae poſt elixiuationem ſalis remanet, ad terras pertinet. Rigoroſo autem examine chemico detexit Cl. Auctor, duplicis terram eſſe ſpeciei, *calcareae* et *vitreſcentis:* calcaream vero rurſus diuidi in *calcaream ſtricte ſic dictam*, ſeu *abſorbentem*, et in *ſeleniticam*, cui acidi vitriolici portio intime iungitur. Omnes has ſpecies experientiis, ex chemia ſumtis, probat. Aliquid bituminoſi denique latici inhaerere, certo quidem non aſſerit, ſuſpicatur tamen ex experimento, quo argentum, ex ſua cum acido nitri facta ſolutione, affuſo latice, deiectum, *praecipitatum* dicerent chemici, ſine addito inflammabili iterum reducitur,

*) *Beſchreibung der Pyrmonter Waſſer.* p. 236.

itur. Nunc rationem reddere ſtudet, cur alcali p. 22.
ninerale et acidum vitriolicum ſine mutua actione
 latice ſeparata maneant, quod partim copioſo aeri,
ui nullus ſub terra exitus patet, partim pinguiori
cidi vitriolici indoli, ad mentem Cel. SEIPII ad-
ribit. Aliter res euenit, quando aeri externo et
lori liber acceſſus permittitur, tunc prior compo-
io laticis deſtruitur; aer incluſus libere exit; al-
li et acidum in ſe mutuo agunt; ſal neuter, ſali
irabili GLAVBERI ſimilis, inde generatur; terra
artialis deiicitur; et q. ſ. r. His praemiſſis accura-
us definit rationem, ſub qua memoratae partes
mponentes latici inſunt: ex his apparet, ſalem al-
linum et terram calcaream ceteris praeualere.

Pergit ad fontis vires et vſus. Quum hic fons p. 27.
 ſalem, qui per Cl. Auctoris experientias fere to-
s alcalinus eſt, a plurimis hactenus notis acidulis
 diſtinguat: etiam a ſale lixiuioſo praecipuae vires
ſpectandae ſunt. Nunc morbos recenſet, qui hiſce
idulis ſanandi veniunt, quos inter primarii ſunt,
i a ſaburra acida, in primis viis nidulante, ortum
cunt. In genere autem recte monet, rariſſimos
e caſus, in quibus, prouti ab omnium acidularum,
 quoque ab harum vſu plane eſſet deſiſtendum:
icquid etiam alii auctores in contrarium profe-
it. Minime enim ſe rationem comprehendere
ſſe ait, quomodo remedium, quod lento paſſu,
 cum ſucceſſu temporis humoris acrimoniam cor-
it, vaſorum tonum reſtituit, mucum incidit, et
ſtructiones reſerit, nocere poſſit. Omnia tantum
 redire exiſtimat, vt cura cum acidulis inſtituenda
ne dirigatur. In quo illi plane aſſentimur. Re-
 etiam taxat illos, qui, dum cum ſpiritu aethereo
lere ſibi placent, ab incluſo et copioſo aere ſibi
ltum vtilitatis promittunt: quum debilibus ma-
 noxius eſſe queat.

p. 32. Breuiter tandem modum praefcribit acidulis rite, tam interne, quam externe, vtendi. Generaliora quidem tantummodo exhibet praecepta, rationi autem et experientiae confentanea. Inter alia miratur dari medicos, qui fructus horaeos, tanquam fumme noxios, omnibus, qui aquis mineralibus vtuntur, fine omni prohibent difcrimine, quum vfum acidularum fub certis conditionibus magis promoueant. Idem iudicat de potu Caffé, quem nonnulli medici, quum eo nihil pernicioſius fingant, omnibus aquarum mineralium potatoribus fine exceptione vlla interdicunt. Paucis etiam externum harum aquarum vfum attingit.

XXIII.

Diff. inaug. Cyftotomia lateralis moreauiana noua eademque receptis longe praeftantior, quia omnino tutior. Praef. GEO. FRID SIGWART Chirurg. et Anat. P. P. O. Auctore et Refpondente CAROLO LUDOV FRID. BREYER Med. Aul. Wirtemberg. Tubingae, 1764. 4. 4. pl. tab. aen. 1

Cl. Auctor hac differtatione methodum, qua Cl MOREAU Nofocomii publici, quod *l'Hotel d Dieu* dicunt, Chirurgus primarius, Parifiis feliciffimo cum fucceffu fectionem lateralem inftituere fo let, a Cl. Inuentore communicatam Cl. BREYER c hic defcribit. Praemittit breuem methodorum l
p. 21. thotomiae hiftoriam et diiudicationem. Cl. MO REAU fcalpello vtitur ancipiti, cuius acies tres po lices longa eft, latitudo in parte a cufpide remotior vix fex linearum, cuiusque maxima craffities in me dio eft. Ipfe catheterem finiftra manu continet, mi nifter, a dextra aegri parte pofitus, fcrotum eleuat

Cathe

Catheteris ſulco explorato, Chirurgus ſcalpellum, faſciola vsque ad partem cuſpidi proximam obuolutum, in modum calami ſcriptorii dextra apprehendit, et obliquam ſectionem, duos pollices cum ſemiſſe vt plurimum longam, a media perinaei parte ad iſchii ſiniſtram protuberantiam deſcendentem facit, qua cutem, nec non exteriorem telae celluloſae partem diuidit. Tunc catheteris ſulcum rurſus explorat, vt ſcalpellum in membranoſam partem vltra bulbum infigat. Manu ſiniſtra motum ita dirigit, vt catheteris manubrium antrorſum vergat, dum dextra ſcalpello armata ſulcatam catheteris partem percurrit, donec veſicae collum attigiſſe videtur. His peractis eleuat parumper manubrium ſcalpelli, atque eius cuſpidem e catheteris extremo dimouet, et lithotomum paulatim retrahendo lateralem et ſiniſtram ſecat proſtatae partem. Tunc dextra ſcalpelli cuſpidem in catheteris ſulcum reponit, manumque deprimendo exteriorem textus celluloſi ſectionem vti in vulgari methodo laterali perficit. Maximam huic methodo praerogatiuam tribuendam eſſe, patet ex ſucceſſu operationum Cl. MOREAU et eorum, qui ſectionem calculi ſecundum methodum eius inſtituunt. Nunquam enim vel fere nunquam haemorrhagia, adeo ſaepe alias funeſta, operationem ſequitur. Dum enim Chirurgus peracta colli veſicae ſectione cuſpidem in catheteris ſulcum reducit, vaſa arterioſa ex pudenda media prouenientia, quae angulum muſculorum erectorum et acceleratorum traiiciunt et ad vrethrae bulbum producuntur, non laedit. Id quod Cl. MOREAU ſectionibus cadauerum, in quibus vaſa materia ceracea antea impleuit, auditoribus probare ſolet. Accedit alterum commodum, quod ſcilicet in hac methodo operator ipſe, non miniſter, catheterem dirigat. Differt haec operatio a Cheſeldeniana in eo, quod in CHESELDENII

methodo ſectio vnam modo pyramidem, in noſtra vero duas quaſi formet, quarum apices concurrunt, quod per figuram a Cl. BREYERO libello ſuo adiectam magis adhuc illuſtratur.

XXIV.

Opuſcula Phyſiologico-Pathologica, diſſertationes tres exhibentia. 1) De affectionibus infantiae ac pueritiae. 2) De affectionibus ſenectutis. 3) De viſionis ſenſorio. Auctore ANTONIO FRACASSINI Medico Veronenſi, Academiae Bononienſis atque Coniecturantium Mutinenſis Socio. Veronae, ex typographia Marci Moroni, 1763. 4. Alph. 1. pl. 1½.

Quo aliquam huius tractatus ideam lectores noſtri habeant, paucis ſummam trium diſſertationum in eodem contentarum indicabimus. Morbos infantiae ac pueritiae diuidit Cl. Auctor in naturales, et ob habitum corporis neceſſario euenientes, et praeternaturales, prioresque denuo conſiderat, quatenus vel in corpore, vel in animo ſeſe manifeſtant. Vniuerſi infantilis corporis laxiorem habitum, fibrarumque maiorem flexibilitatem, facilioremque mobilitatem, nec non humorum tenuitatem, affectionibus quibusdam huic aetati propriis oriundis opportunitatem ſuppeditare, pluribus exemplis comprobat, ſicuti etiam ab eadem naturali corporis conſtitutione varios animi affectus produci, hilaritatis, delectationis in rebus inanibus, curſus, ſaltus, frequentioris riſus et fletus exemplo demonſtrat. In recenſendis vero, et vlterius explicandis morbis, qui ab eiusmodi peculiari infantum habitu oriuntur, ordinem ſequitur, ex ipſo ſitu partium corporis deſumtum,

m, ita, vt a capitis affectibus incipiens, ad pecto-s et abdominis morbos progrediatur, et vltimo riolas, huic praecipue aetati proprias, adiiciat. In gulis aetiologiam, quatenus ex naturali infantilis rporis constitutione explicari potest, curiosius dis-uirit, et in quolibet medendi methodum indicat. c v. c. aphtharum caussas perscrutans, eas tum in xiori solidorum fabrica, heterogeneas in sanguine rticulas producente, tum in lacte materno, saeus vitiato, quaerit, et inde infantes ab iis facile cor-i posse contendit, curationem partim per vniuer-ia remedia, viscidum resoluentia et euacuantia, rtim per specialiora, loco affecto applicanda, tem-rantia, mundificantia, et roborantia, absolui pos-adfirmat.

Senes sua peculiaria habere incommoda, ipsam-e senectutem, licet quoque optima videatur, sem-r tamen morbum esse, et ab ineuitabili mortis ac-ssu tandem excipi, simili ratione ex habitu cor-ris, quatenus siccus est, et in omnibus partibus aior durities et nimis compacta natura inueni-tur, comprobare Noster annititur. Inde actio-s naturales aeque ac animales suum vigorem ma-s magisque amittere, et corpus ad eas subeundas par fieri, exemplo hebetudinis sensuum, et mo-s muscularis minori agilitate, aliisque functioni-s laesis declarat. Morbos huic aetati solennes, a naturali constitutione oriundos, iterum propo-: secundum ordinem situmque partium, quate-s vel in capite, vel thorace, vel infimo ventre hae-nt, quibus vltimo loco rheumaticos dolores atque rbutum adiicit. Praecipui dicto ordine enume-ti affectus sunt vertigo, apoplexia, vigiliae, ca-racta, tussis, asthma, colica, stranguria etc. qui nnes senes propterea eo facilius inuadunt, quia cor-ra eorum prae reliquis sicca sunt, vel et solida nimis

rigida, minus conuenientem humorum elaboratio-nem efficiunt, vnde lentor humorum, variaeque ob-ſtructiones producuntur.

In tertia diſſertatione, de viſionis ſenſorio expo-nente, varias auctorum ſententias circa partem ocu-li, in qua praecipue viſus exercetur, disquirit, mo-dumque huius ſenſationis ſecundum diuerſorum opiniones illuſtrat, et radios lucis in choroidea et retina oſcillatorium quendam motum producere, qui pro diuerſi obiectorum magnitudine, figura, et colore, variat, et inde vario modo ad ſenſorium com-mune deferri, vbi animum obiecta percipere, et a ſe inuicem diſtinguere, demonſtrat.

XXV.

Tractatus de ſcorbuto IOANNIS A' BONA, Veronenſis. Veronae, apud Petrum Anto-nium Berno, 1761. 4. Alph. 1. pl. 8.

Scorbuti quidem naturam, eius cauſas atque cu-rationes maximopere iam deſcripſit ac illuſtrauit Cl. LIND *), vt nemo accuratius et ſtudioſius hac de re agere potuiſſet; cum vero multa in hoc tra-ctatu contineantur, quae indicari merentur: mini-me huius recenſionem eſſe praetermittendam puta-uimus. Diuiditur autem in tres libros, quorum Imus, decem complectens capita, explicat ſcorbuti ſymptomata, diagnoſin, differentias, prognoſin et cauſſas, ab aere, cibo, potu, quiete et otio, ac animi pathematibus pendentes; IIdus, in duodecim capita diſtributus, conſiderat eius eſſentiam, natu-ram acrimoniarum variarum, quibus excitatur, eius ſymptomata, ſedem, originem, morbos praediſpo-nentes

*) Cuius mentionem fecimus in Commentar. hor. Vol. IV. p. 238 ſqq.

entes eiusque contagium; Illtius, ex octo capitibus constans, therapiam scorbuti docet, cautelas practicas indicat, et modum, quo variae acrimoniae curentur, demonstrat. Nos tantum hinc illinc nonnulla excerpemus.

Lib. I. Symptomata scorbuti sunt maculae cutis, quae in vlcuscula mutantur, accedit interdum icterus niger, hydrops, scabies, elephantiasis, tumores varii, inter quos Cl. Auctor peculiarem vidit tumorem, oui gallinacei magnitudine, e cute cum spiritu et sibilo subito exeuntem, abscessus, gangraena, sudor foetidus, ossium fragilitas. In scorbuto pestilentiali gignitur caries, dolores osteocopi, anasarca. Morbi, qui singulas partes afficiunt, sunt dolor capitis, somnus continuus, aut vigilia pertinax, delirium, vertigo, lippitudo, tinnitus aurium, gingiuarum dolor, contractio maxillarum, aphthae oris, parulis et epulis, cancer labiorum, tumor linguae βατραχόν dictus, paralysis brachiorum, difficultas respirandi, saepe lethalis, hydrops pectoris, vomitus conuulsiuus, dysuria, ascitis, vlcera glandis vel vaginae, cet. Gingiuarum vitium, oris foetor, maculae cutis, dolor extremitatum et vacillatio crurum, cet. scorbuti suspicionem excitant, quam caussae, pulsus, vrina et symptomata confirmant. Pulsus est paruus, debilis, inaequalis; vrina varia, crassa, innatante pituita vel pellicula; dolores sunt vagi, noctu grauiores, cum leui paralysi coniuncti; hydrops plerumque difficultatem spirandi sequitur. Secundum BOERHAAVIUM Cl. Auctor quatuor scorbuti species statuit, salso-muriaticam, acido-austeram, rancido-oleosam, alcalino-foetentem. Ad caussas scorbuti aer humidus, calidus referendus est, quippe qui perspirationem impedit, et solida relaxat. Aer humidus maritimus idem praestat, cum in mare e plantis, piscibus, aliisue anima-

p. 13.
p. 23.
p. 36.
p. 51.

animalibus putreſcentibus putridae exhalationes gi
gnantur; in locis paluſtribus, carceribus et noſo
comiis ex eadem cauſſa ſcorbutus producitur. Fri
gus, cum cogat humores et perſpirationem immi
p. 57, nuat, multum ad ſcorbutum confert. Nimius vſu
carnium piſciumque fumo exſiccatorum et ſale con
ditorum, oleum oliuarum, butyrum frixum, ca
ſeus, ſcorbutum gignunt. Abſtinentiam a vegeta
bilibus recentibus et merum vſum carnium eſſe ſcor
buti cauſſam, vti alii ſtatuunt, negat Cl. Auctor, ac
potius leguminibus, ſeminibus farinoſis ſiccis, pul-
tibus et placentis hanc tribuit. Etenim nautae, qui
carnibus ſalitis, caſeo, leguminibusque nutriuntur,
ſcorbuto laborant, minime vero ii, qui carnes re-
centes, v. c. ſues, oues, gallinas, ſecum ducunt.
Eadem ex cauſſa ſcorbutus in vrbibus obſeſſis graſ-
p. 69. ſari ſolet. Vſus aquae, in nauigatione ſub coelo ca-
lidiore corruptae, nautas in ſcorbutum iniicit; idem
praeſtat aqua maritima vel paluſtris, vinum non ſa-
tis fermentatum, acidum, cereuiſiae craſſae, cet.

p. 79. *Liber IIndus.* Scorbutum cum BOERHAAVIO
appellat cachexiam, vbi ſanguis ex craſſitie vnius
partis, et alterius acri tenuitate laedit, cum ſolida-
rum partium debilitate; vis enim omnium cauſarum
in eo redit, vt ſanguini craſſitiem et acritatem in-
ferat. Craſſities poſita eſt in ſanguinis parte fibro-
ſa, ſiue ex tenuiſſimis ſanguinis filamentis concre-
ſcit, vel ex ipſius globulis arcte coniunctis, et ori-
tur, ſi chylus iuſto craſſior in languidis vaſis non
ſatis elaboratur. Sed diſtinguenda eſt haec craſſities
a craſſitie phlogiſtica, quae pendet a validis corpo-
ris viribus et expedito humorum motu, quo ali-
menta celeriter in corporis naturam mutantur. Bo-
nus enim ſanguis e rotundis, leuibus, denſis con-
ſtat particulis, quibus ineſt niſus cohaeſionis, qui
modum excedens phlogiſticam craſſitiem profert; e
con-

ontrario craſſities in ſcorbuto obuia fit e particulis ſperis et angulofis, quae pluribus contactibus adaerentes, ſenſimque copioſe in ſanguine collectae, lum craſſum reddunt. Sanguinis autem pars teuis, aquoſa et glutinoſis particulis mixta, abundat crimonia, qua ſenſim tenuior fit, ac lympha tenuis imis reſoluitur. Differt vero craſſities in variis corbuti ſpeciebus, et maior eſt in rancido et acido, uam in muriatico et alcalino, atque quo magis inreſcit acrimonia, eo magis imminuitur craſſities. ebilitatem ſolidorum deducit Cl. Auctor ex laeſa utritione, ſiue ex deficiente tenacitate humoris, uo fibrillae tenuiſſimae inter ſe glutinantur. Acri- p. 88.
ıonia ſcorbutica ſalina muriatica oritur ex abuſu ſas communis; attamen ſal e combuſtis vegetabilius paratum et immodice ſumtum minime produeret ſcorbutum muriaticum, cum maxime differat ſale marino, particulis cubicis compoſito, quae on mutatae in ipſo ſanguine, ac inprimis in vrina utrefacta, conſpiciuntur. Ex craſſitie humorum, p. 127.
orum acrimonia, et ſolidorum debilitate omnia corbuti ſymptomata oriuntur. Craſſities enim ruoris et ſeri obſtructiones vaſorum producit, quae viſceribus factae morbum regium, hydropem, ebrem, in minimis vaſis haerentes atrophiam, inıltus apoplecticos, anxietates, cet. excitant, ſed morbi progreſſu ſoluuntur humores et acerrimi unt. Ex acrimonia augetur irritabilitas vaſorum, orumque obſtructio, vnde dolor, torpor, neruoum reſolutio proficiſcitur; hoc autem irritamenım vel in vaſculis omnem humorum progreſſum npedit, vel hos impellit, vt maiori cum vi haec anſeant, tandemque vaſa ipſa diſſoluit. Haec veo acrimonia vel nunquam, vel rariſſime, agit in ommunem neruorum originem, ſed plerumque in ngulos neruos, ſaepiſſime in ganglia neruorum.

Solido-

Solidorum debilitas humores crudos reddit, et ac
craſſitiem procliues, hinc ab aucto humorum pro
greſſu facile ſoluuntur vaſa, et effuſiones fiunt, vt
ſugillationes et gingiuarum laeſiones demonſtrant
p. 137. Scorbutus in omnibus ſolidis ac fluidis partibus cor
poris humani haeret, non in ſingulari aliqua parte
v. c. liene, hepate, pancreate, vti plurimi putarunt
qui viſcera cadauerum ſcorbuticorum corrupta pr
eius ſede habuerunt.

p. 187. *Liber IIItius.* Therapia generalis ſcorbuti eiu
cauſſis inprimis opponatur. Aer ſit purus, ſeruetu
munditíes, fugiantur loca paludoſa; loca minus ſa
lubria emendentur combuſtione iuniperi, ſuccini, ſu
fimigiis aceti; motus muſcularis exerceatur ambu
latione; debilioribus conuenit frictio; victus ſit te
nuis, leuis, modicus; potus optimus eſt aqua pura
interdum vinum auſterum, tenue, dilutum; animu
ſit tranquillus, hilaris; vitetur aer nocturnus et hu
p. 193. miditas pedum. Si morbus hic magis inueteratu
eſt, ad tria reſpiciat medicus, vt craſſitiem humoru
attenuet, eorum acrimoniam leniat, et ſolida robore
quae tamen remedia ad diuerſas ſcorbuti ſpecies dir
gantur, quorum explicationem Cl. Auctor vna cu
cautelis practicis neceſſariis hic ſatis ample expoſuit

XXV

XXVI.

VALTH. VAN DOEVEREN Specimen obſeruationum academicarum, ad monſtrorum hiſtoriam, anatomen, pathologiam, et artem obſtetriciam praecipue ſpectantium. Groningae et Lugduni Batauorum apud I. Bolt et S. et I. Luchtmans, 1765. in 4. 1. Alph. 16. pl. tab. aen. 7.

n primo harum obſeruationum capite traditur ana- p. 1.
tome agni bicipitis monſtroſi recens nati, quam l. DOEVEREN ſumma cum cura inſtituit et deſcripſit. Oſtendit autem, monſtrum hoc ad eam ıonſtrorum claſſem pertinere, quae ob fabricam, ab rdine naturae alienam, iam in prima partium delieatione exiſtentem, *primigenia* vocari ſolent. Ca- p. 49.
ite ſecundo tres partus humani monſtroſi deſcribuntur. Primus eſt foetus acephalos, in quo craii galea a ſuperciliis fere vsque ad imam oſſis occiitis partem deerat, atque oſſium defectum imlebat fungoſa aliqua et rubella maſſa, tenui tantum nembrana obducta. Licet vero mater foetus huus ſic deformati negaret, ſibi aliquid conſtare de i aliqua, ſibi grauiditatis tempore illata, aut alia cauſſa, quae foetum, vtero adhuc incluſum, ita laedere potuiſſet, tamen foetus hic omnino ad monſtra *accidentalia* pertinere videtur, quorum origo accidentali alicui cauſſae adſcribenda eſt. Sequitur deſcriptio foetus, in quo aderat labium leporinum duplex, palatum fiſſum naſusque duplex, et tertii cuiusdam monſtri, in quo vtrumque vitium, quo primus et ſecundus foetus laborabant, coniunctum erat. Addit hac occaſione Cl. DOEVEREN varias ex diuerſis ſcriptoribus collectas obſeruationes, de inſigni illa ſimili-

ſimilitudine, quae ſaepe inter varia monſtra interce dit, et oſtendit, naturae in eiusmodi luſibus conſtan
p. 61. tiam ſummam eſſe. Tertio capite deſcribitur e tribus cadaueribus inteſtinorum craſſorum ſitus, naturali maxime recedens, atque demonſtratur, prae ternaturales eiusmodi ſitus plurimos morbos et gra
p. 69. uiſſima ſymptomata producere poſſe. Quartun caput continet hiſtoriam ſingularis cuiusdam morbi quo cor hominis 38 circiter annorum afficiebatur Ille enim in inflammatorium morbum incidebat, cu ius ſedes in pectore erat. Aderat ſimul ſumma cordis palpitatio, atque omnibus artis auxiliis fruſtr adhibitis aeger tandem decimo octauo morbi di vitam cum morte commutabat. Oſtendebat verc ſectio cadaueris, a Cl. Auctore inſtituta, veram in ho aegro inflammationem cordis adfuiſſe, quae non modo in ſuppurationem abierat, ſed et pericardii ca meram purulenta repleuerat aqua. In variis aliis ca daueribus ſimili cruſta purulenta cordis ſuperficiem obductam conſpexit, ſine vlla huius partis inflamma tione aut ſuppuratione praegreſſa, vnde recte con cludit, morbum hunc ad exhalationem purulentam quae vti in variis corporis locis, ita praecipue in tho racis viſceribus apparet, omnino referendum eſſe.
p. 76. Quinto capite, quae in cadauere foeminae paſſione iliaca ſubito exſtinctae Cl. DOEVEREN obſeruauit, ab eo deſcribuntur. Aderat enim in ea mirabilis ali qua incarceratio interna inteſtini ilei, atque haud procul a coeco inteſtino ex inteſtino ileo enata erat ſacciformis quaedam appendix, quae in initio ſuo anguſta erat, mox vero in ampliorem diſtendebatur ſaccum, atque ſine dubio ad diuerticula inteſtinorum, a RVYSCHIO aliisque deſcripta, referenda eſt. Adſcendebat autem a ſine coeco huius appendicis chorda aliqua, ad coecum vsque producta, qua appendix illa et reliqua inteſtini pars ita tendebatur, et

ſurſum

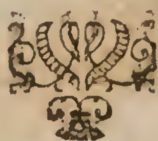
urſum trahebatur, vt incarceratio interna modo de-
cripta inde oriretur, quae in gangraenam tendens
egrae ſubito lethalis fuit. De origine vero diuer-
culi huius Cl. Autor ita ſentit, vt concludat, illud
um a natiuitate adfuiſſe, et cum aliquo proceſſuum
diipoſorum ex coeco prodeuntium concreuiſſe, qui
andem ob continuam tenſionem in ligamenti ſpe-
iem mutatus ſit. Capite ſexto veſicae vrinariae p. 83.
uptura lethalis in grauida deſcribitur. Sine plena-
a vrinae ſuppreſſione veſica immaniter diſtenta
rat, vtero veſicae collum comprimente. Tumo-
em vero illum Cl. Autor, vti candide ipſe fatetur,
ro ipſo vtero habuit, aegramque ſubito exſtin-
tam ex vteri ruptura interiiſſe ſuſpicatus eſt, vera
emum mortis cauſſa per ſectionem cadaueris de-
ecta. Hinc monet, in ſimilibus morbis medicum
edulo reſpicere debere ad vrinae accumulationem,
eque catheteris auxilium negligendum eſſe, quam-
is etiam aliqua vrinae euacuatio magnam huius
nali ſuſpicionem haud moueat. Sequens caput p. 94.
milem fere hiſtoriam continet. Orta vero erat
eſicae diſtentio lotiique ſuppreſſio a renis dextri
onſumtione et hydrope. Addit huic hiſtoriae Cl.
utor nonnullas animaduerſiones de naturali ſitu
oetus humani in vtero et circumuolutione eius,
uam multi verſus finem grauiditatis fieri putant.
tatuit autem naturalem foetus in vtero ſitum talem
ſſe, vt ſi vterus recte poſitus ſit, a primis iam gra-
idatis menſibus, capite ſuo orificio vel ſaltem ſeg-
nento vteri inferiori innitatur, atque ideo vana ſint,
uae de eius circumuolutione ab auctoribus profe-
antur. Saepiſſime vero hic ſitus durante grauidi-
ate ita mutatur, vt modo transuerſus ſit foe-
us, modo hanc, modo oppoſitam corporis par-
em ad orificium poſitam habeat, ſaepius quoque
edes aliaeque partes praecedant. Foetum autem

 per

per totum geſtationis tempus capite ſuo deorſum
pendere, ſuadet capitis magnitudo et ratio ad reli
quum corpus, obſeruationes, quae docent iam poſ
5. vel 6. menſem caput foetus exploranti digito oc
currere, aliaeque obſeruationes variorum auctorum
in cadaueribus grauidarum inſtitutae, tandemque
abortus capite praeuio ſaepe ante ſeptimum men
ſem, iam facti ſaepiſſime vero foetum ab hac po
ſitione, quamdiu viuus et agilis eſt, deflectere, non
leuia iterum dictitant argumenta. Nam primo in
aqua amnios natat, et membra libere mouere foe
tus poteſt; deinde exploratio diuerſo tempore in ea
dem grauida inſtituta diuerſas quoque detegit foe
tus partes, vteri orificio adplicatas, cum ſitus capitis
foetus nequaquam adeo fixus ſit, quin mutationi ma
xime obnoxius: porro abortus adeo diuerſo foe
tuum ſitu ſolent fieri, vt omnino determinatu diffi
cillimum ſit, quaenam in abortubus pars ſaepius
praeuia occurrat. Neque in grauidis diſſectis ſem
per foetus ſitum ſupra indicatum obtinuit, vt cir
cumuolutiones funis vmbilicalis et nodos inde ortos
taceamus, qui ex circumuolutione foetus ſola origi
p. 128. nem ducunt. Caput octauum obſeruationem vteri
in partu rupti, foetusque in abdomen prolapſi con
p. 139. tinet; nonum hiſtoriam partus naturalis a magno
vaginae ſarcomate retardati, quod feliciter ſection
p. 150. Cl. Auctor remouit. Decimum caput deſcribit ex-
tractionem foetus ex matre, periculoſiſſima haemor
rhagia ob placentam praeuiam affecta; vndecimum
p. 163. partum difficilem ex ſitu vteri obliquo. Placenta in
hac foemina in ſaccum peculiarem vteri incluſa
erat, ab inaequali vteri conſtrictione ortum, quod
vitium recentiorum nonnulli placentae incarcera
tionem dicere ſolent. Signum vitae foetus, quod
ex motu eius, a matre ante breue tempus percepto
nonnulli ſumere ſolent, maxime fallax eſſe, haec ob

ſerua

ſeruatio probat. Licet enim mater in hoc caſu aſſeruiſſet, ſe hunc motum pridie adhuc obſeruaſſe, ſumma tamen foetus putredo docebat, eum iam antea demortuum fuiſſe. Caput duodecimum tradit p. 177. hiſtoriam partus agrippini perdifficilis, ob capitis retentionem, factam a dura oſſis ſacri excreſcentia. Ca- p. 184. pite decimo tertio variae obſeruationes oſteologicae continentur. Eae praecipue ad oſſicula Wormiana ſpectant, quarum varietates plures hic deſcriptae et depictae ſunt. Reliqua ad luſus naturae in ſuturis capitis, ſinuum varietates, numerum vertebrarum et coſtarum auctum, coſtas in media ſua parte mobiles ſpectant. Capite decimo quarto varia experi- p. 208. menta, a Noſtro circa irritabilitatem et ſenſibilitatem inſtituta, traduntur. Eorum ſumma eſt, irritabilitatem reuera competere non ſolum partibus, in quibus fibrae muſculares rubrae reperiuntur, ſed et talibus, quae tenuioribus et vix conſpicuis fibris conſtant: duram matrem, tendines, pericranium et pleuram ſentire: animalia non ſemper praebere ſigna ſenſationis, quamuis partes manifeſta ſenſatione praeditae irritentur: vulnera durae matris tendinumque minime eſſe periculoſa, tandemque Cl. Auctorem fuiſſe poſt Cl. ZIMMERMANNVM primum, qui de ſenſibilitate partium experimenta inſtituerit. In vltimo capite additiones nonnullae, ad capita praecedentia referendae, continentur. p. 255.

XXVII.

FOLKERT SNIP, Med. Doct. Dissertatio de Lithotomia siue calculi sectione. Amstelodami, apud I. Schreuder et P. Mortier, 1761. 8. pl. 5.

Breuiter Cl. Auctor diuersas secandi calculum
p. 1. methodos enarrat. Primum caput de calculis in diuersis humani corporis partibus repertis, in vniuersum inscribitur, continetque plures ex diuersis auctoribus collectas obseruationes. Celeberrimum CAMPERVM reperiisse calculum neruo phrenico accretum, et in cadauere pueri quinque annorum gypseam materiam in articulo cubiti et glandulis in-
p. 9. guinalibus, Noster testatur. In secundo capite de calculo vesicae in specie disputatur, diuersaeque auctorum de illius genesi sententiae enarrantur. Ca-
p. 14. pite tertio signa calculi exponuntur, quae omnia fallacia sunt, ne ipsa quidem exploratione, quae per catheterem fit, excepta, qua, vti duae, a Cl. CAMPERO communicatae, obseruationes docent, neque de calculi praesentia, neque de eius figura et magnitudine
p. 25. certum ferri iudicium potest. Quartum caput de
p. 27. calculi sectione in vniuersum, et quintum de apparatu paruo agit. Sexto capite de apparatu magno dis-
p. 38. putatur, et septimo de sectione laterali in genere, in quo methodus fratris IACOBI, RAVII, CHE-
p. 46. SELDENII et LE DRAN enarrantur. In octauo apparatus altus traditur. Monet Cl. Auctor, esse casus, in quibus peritonaei sectio non admodum metuenda sit. Vidit enim Cl. CAMPER virum, cu-
p. 49. ius vesica supra vmbilicum adscendebat. Nono capite methodus fratris COSMI examinatur, atque vt incerta damnatur, cum nunquam incisio exacte manubrio respondeat. Cum enim Cl. Auctor in-

strumen-

ſtrumentum ad ſeptem lineas aperiret, in cadauere glandulam proſtatam non ſolum per medium fiſſam, ſed etiam veſicae partem poſteriorem laeſam eſſe deprehendit. In aliis laeſio nimis parua aut veſiculae ſeminales ſimul quoque laeſae erant. Magis p. 51. ei arridet methodus Cl. LE CAT, de quo capite decimo, atque vndecimo de methodo FOUBERTI, p. 54. exponit, cuius incommoda enarrat, tandemque capite duodecimo methodum THOMAE deſcribit, p. 57. quam FOUBERTIANAE praefert. Sequentia ca- p. 59. pita de impedimentis in operatione et extractione calculi, atque de calculi operatione in foeminis in- p. 61. ſcribuntur, quo loco etiam inſtrumenta, a Cl. LOUIS et FLURANT ad hanc operationem propoſita, breuiter indicantur. Vltimum tantum caput docet, p. 65. quae a Chirurgo, ſi calculus in vrethra haereat, facienda ſint.

XXVIII.

Die natürliche Hiſtorie des Eidervogels, beſchrieben von MORTEN THRANE BRVNNICHE. *Aus den Däniſchen überſezt, mit Kupfern. Copenhagen, bey I. G. Rothen,* 1763. 8. pl. 5. tab. aen. 3.

i. e.

Hiſtoria naturalis anatis molliſſimae, auctore MORTEN THRANE BRVNNICHE. Hafniae.

Cum hoc opuſculum ea lingua, qua primum ſcriptum eſt, ſcilicet Danica, ad noſtras manus non peruenerit, verſionem tantum germanicam hic indicare poſſumus. Traditur vero in illo hiſtoria naturalis

turalis illius *anatis*, quam LINNAEUS *molliſſimam*,
WILLVGHBEVS et RAIUS *anatem Farnenſem*
ſ. S. *Cuthberti*, Germani, *Eidervogel*, aliique ſe-
ptemtrionales populi aequiſonis fere nominibus in-
ſigniunt, cuiusque plumae, quae apud noſtrates *Ei-
derdunen* dicuntur, potiſſimum mercatura Danorum
diuulgantur, ita vt illi ex hoc negotio inſigne lucrum
p. 8. capiant. Nomen *Aeder* vel *Eider* huic aui datum
eſt, ex nutrimenti genere, quo vtitur, cum *Ada* in Is-
p. 17. landica lingua concham ſignificet. His expoſitis
Cl. Auctor ad ſyſtematicum huius anatis nomen pro-
greditur, qua in re Cl. LINNAEVS et Cl. BRIS-
SON inter ſe differunt, cum LINNAEVS illam
ad anates, BRISSON vero ad anſeres referat. At-
que, vt hac de re eo melius lectores iudicare poſſint,
deſcriptionem generis anatum Noſter exhibuit, cui
deſcriptionem anatis molliſſimae ſumma cum cura
elaboratam adiecit, atque ex harum comparatione
docet, auem hanc ad anates omnino referri debere.
p. 23. Explicantur quoque varietates colorum, quae a ſexus
differentia, aetate etc. pendent. Iam ad ipſam hi-
p. 36. ſtoriam naturalem accedit. Iuniores aues menſe
Iunio et Iulio ex ouis excluduntur, incubatione 28
dierum. Foemellae iuniores pauciora oua, quam foe-
mellae aetate iam aliquantum prouectae, ponunt.
Mares ante tertium annum raro coëunt, et pul-
chrum, quo ſplendent, colorem plumarum ante quar-
tum annum nunquam adipiſcuntur. Habitat haec
auis in ſeptemtrionali mare ab inſula Spitzbergen
dicta vsque ad inſulas maris Balthici. Migrationes
non certo anni tempore, ſed pro lubitu et ne-
ceſſitate inſtituit. Per aeſtatem in littore habitat,
per hiemem vero in mari commoratur. Mas
cum vnica foemella tantum ſe conſociat, atque cum
marium numerus foemellarum numerum multum
ſuperet, plures mares de vna foemella inter ſe dimi-
cant.

ant. Nidos exſtruunt in locis, a littore maris pau- p. 48.
ulum remotis, vbi muſci copia eſt, vel iuniperus
opioſe creſcit, materiam vero, ex qua nidos confi-
iunt, praebent illius plumae, quibus pectus anatis
uius tegitur, quas foemina ſibi ipſa extrahit, atque
um gramine et iunco miſcet. Tunc quinque ad
octo vsque oua ponit, illisque incubat, atque ſub
pſa incubatione aliis plumis, ex corpore ſuo decer-
tis, marginem nidi ita cingit, vt plumis fere tota
uis tegatur. Pullis excluſis mas foeminam dere-
inquit, quae cum pullis mare intrat. Si primus ni-
lus aut oua priora deſtruuntur, pauciora oua in
lium nidum ſecunda quoque et tertia vice anas po-
it, et tum? plumis omnibus excerptis foemina
nterdum nuda fere eſt, ita vt mas plumarum de-
ectum ſuis ſupplere debeat. Conchyliis et piſci-
us auis haec veſcitur, atque ad illos capiendos al-
ius ſubmergitur. Plumae, quibus auis haec nidum p. 58.
uum exſtruit, magna cum cura colliguntur, depu-
antur et exſiccantur, quas operationes omnes No-
ter hic fuſius deſcribit. Tabula aenea prima ma-
is, ſecunda foeminae figuram vna cum nido et
ullo ſiſtit. In tertia caput et lingua maris deli-
eantur..

XXIX.

The Botaniſt's and Gardener's new Dictionary, containing the names, claſſes, orders, generic characters and ſpecific diſtinctions of the ſeveral plants cultivated in England, according to the Syſtem of LINNAEVS; directing the culture, deſcribing its ſingular virtues and uſes, and explaining the terms to botany and gardening; in which is alſo compriſed a gardeners calendar, directing the whole practice of gardening. And to which is prefixed an introduction to the LINNAEEN ſyſtem of botany. By JAMES WHEELER, London printed for W. Straham and W. Owen, 1763. 8. 1. Alph. 11. pl.

i. e.

Nouum lexicon botanicorum et hortulanorum, continens nomina, claſſes, ordines et characteres genericos atque ſpecificos variarum plantarum, quae in Anglia coluntur, ſecundum ſyſtema LINNAEI; in quo de cultura et vſu earum diſputatur, et vocabula, quae in botanica atque arte hortulanorum occurrunt, explicantur. Continetur quoque in eo calendarium in vſum hortulanorum, in quo tota ars illorum explicatur, atque praemiſſa eſt introductio in ſyſtema botanicum LINNAEI. Auctore J. WHEELER.

Quamquam, poſt Cl. MILLERI opus, lexicon, in quo hortulanorum labores explicantur, et de

de cultura speciali singularum plantarum exponitur, superfluum videri potest: praesentis tamen libri Auctor, Cl. WHEELER, qui in Glocestriensi Comitatu horticulturam exercet, in eadem re operam suam collocare haud dubitauit. Quodsi tamen verum dicendum est, nihil aliud videmus huic libro inesse, nisi compendium maiorum operum, in quibus de eodem argumento expositum est. Discrimen vero, quod inter hoc et Cl. MILLERI opus intercedit, inprimis in eo versatur, quod Cl. WHEELER, vbique systema Linnaeanum secutus sit, variaque hinc inde, inprimis quae ad explicationem vocabulorum botanicorum attinent, addiderit. Species plantarum, quae in hortis coluntur, nominibus Anglicis indicauit, quae tantum translationem nominum specificorum Cl. LINNAEI, non autem, quibus vulgo appellantur, sistunt. Operi quoque ipsi calendarium hortulanorum insertum est, atque descriptionibus plantarum nonnunquam pauca de vsu medico et oeconomico eorum verba addita sunt. Adiecta quoque est explicatio systematis LINNAEI. Multae tamen plantae in hoc Lexico frustra quaeruntur, ita vt, si verum fatendum sit, nihil nisi minus, quo venditur hoc opus, pretium illud prae Milleriano commendare possit.

XXX.

Noua physico-medica.

Magna nostra Saxonum est felicitas, quod ii, quorum imperio subiecti sumus, non solum perclementer nos habeant, et mitissimo vtantur imperio, sed etiam omnes artes scientiasque, quarum

cultura regna fiunt quam florentiſſima, curae ha beant, et quouis modo amplificare atque inter ſuo potiſſimum ciues diuulgare ſtudeant. Id pluribu quidem conſtat exemplis, ex quibus quorundam no quoque his libris mentionem iniicere meminimus nouo vero nunc confirmare hoc licet teſtimonio Dum enim Sereniſſimus Noſter et Dilectiſſimus Du FRIDERICVS AVGVSTVS, adiunctis ſibi itineris ſo ciis, Seren. matre ANTONIA et Patruo, XAVERIO cuius prudenti regimine Saxonia nunc gubernatur rerum videndarum cognoſcendarumque cauſa i montanum patriae tractum profectus, ipſe metallorum fodinas adibat et cuncta perquirebat, quae a metallorum opificia pertinere videbantur, apparuit multa peragi ritu opificum eorum, qui, cur rem ita agant, neſciunt, ſed coeco tantummodo vel penitu nullo conſilio in operibus maiorum ſequuntur exempla. Inde vero quum fiat, vt operae fere vbique nimis ſtricte recepto ſemel modo adhaereant, ne vnquam theoreticis rationibus ducti, vel forte i nouum operandi modum incidant, vel cogitando inueniant, nec alius modi periculum faciant, hinc nullo inuento laborum et ſumtuum compendio omni ratio metallorum effodiendorum et ex mineris co quendorum, in qua metallicorum ſcientia poſita eſt, nunquam emendetur, facilitetur et fructuoſior euadat: conſilium captum eſt Academiae condendae, quae a metallorum et fodinarum cultura nomen gerat, et cuius duplex ſit ſcopus: alter, vt ii, qui ſe huic rei foueant, et quibus conſtitutum ſit in his opificiis vitam conſumere, phyſicis mathematicisque praeceptis inſtituantur, ne inpoſterum rudes et rerum faciendarum imperiti ad haec opificia accedant, ſed magis ratione, quam ſola experientia vel antiquo et vſitato modo vti diſcant: alter vero, vt ii, qui his in rebus altius nitantur, etiam quos ingenium vel

vel sanguis ad praeclarius vitae genus destinasse videatur, primis saltim imbuantur initiis et harum rerum penitius cognoscendarum in iis excitetur desiderium, cuius explendi in Academias delati vberiorem reperturi sint opportunitatem. Condita est itaque haec Academia *Fribergae*, die 13 mensis nouembris 1765, cui regundae praesunt FRIDERICVS ANTONIVS DE HEINITZ, Consiliarius fisci principalis et rerum metallicarum intimus, et FRIDERICVS GUIL. DE OPPELN, summus metallorum praefectus. Disciplinae tradendae ita sunt distributae, vt vero CHRIST. EHREGOTT GELLERT, summus curator officinarum, in quibus metalla excoquuntur, aucto, quod hactenus quotannis accepit, stipendio ducentis thaleris, chemiam metallurgicam doceat et praecepta theoretica in laboratorio chemico illustret confirmetque experimentis. Quae vero quum plures exigant sumtus, atque, ne ii vel docenti vel discipulis molesti essent, concessum est laboratorium, quod omnibus rebus necessariis exstructissimum publicis sumtibus conseruatur. IOAN. FRIDERIC. GUIL. CHARPENTIER, Professoris titulo ornatus, tradit eas disciplinas, quae ad mathesin puram pertinent, iis vero discipulis, quos cognouerit his in disciplinis multum profecisse, etiam partes matheseos applicatae, mechanicam potissimum, aerometriam, hydrostaticam, et similes est expositurus; alios etiam artem figuras rerum ad optices regulas delineandi docebit, habita simul in omnibus his ea ratione, vt harum disciplinarum vsus in metalli fodinis ostendatur exemplisque illustretur. Annuum ipsi constitutum est praemium trecentorum thalerorum. Deinde magnus iam librorum metallicorum, mathematicorum, chemicorum, mineralogicorum, physicorum, oeconomicorum et eorum, qui ad omnem historiam spectant naturalem, collectus est nume-

numerus. Congesta etiam est magna copia mine-
rarum, tum indigenarum, cum exterarum, in quibu
disponendis duplex seruatur ordo: alter vt eae con-
iungantur, quae ex vno eodemque montano tractu
aut regione aut fodina petitae sunt, vt adeo appara-
tus minerarum singulae fodinae et montis quasi in
compendio appareat: in altero vero ordine magis
ad artificialem et systematicam dispositionem mine-
rae collocantur, vt inde totius minerarum systemati
idea quaedam existat. Spectanda etiam proponun-
tur in hoc museo exempla machinationum ficta
(*Modelle*), quae ad fodinarum et aliarum officinarum
metallicarum culturam pertinent. Bibliothecae huic
et museo praeest HIERON. GOTTFR. LOMMER,
qui non solum statis diebus et horis cuncta haec
ostendit, sed etiam verbosius super his rebus exponit.
Laborum horum in gratiam annuo fruitur stipendio
ducentorum thalerorum. Constitutus etiam est ar-
tifex, apud quem instrumenta et machinas conficere
et diiudicare discant. Commoda igitur nunc facta
est opportunitas, omnes eas res, quae fodinas et
alias metallicorum officinas concernunt, non solum
cito, sed etiam scienter, et ad disciplinarum, quae
huc faciunt, regulas addiscendi, et sicuti omnes ii, qui
vel iam operarum numero vel aliis officiis adscripti
sunt, hoc beneficio gratis adficiuntur, ita aliis indi-
genis, quamuis se Saxonicis fodinarum opificiis ad-
dicere nolint, etiam exteris, licet hoc instituto vti,
ea tamen lege, vt hi accessus veniam quaerant, et
exiguam, quae constituta est et augeri nequit,
mercedem soluant. Si qui vero essent, qui priuatos
inter parietes similem institutionem quaerant, iis de
mercede cum Professoribus est agendum. In me-
moriam huius instituti nummus argenteus vncialis cu-
sus est, cuius facies altera imaginem FRIDERICI
AVGVSTI, Sereniss. Conditoris, auersa vero tres ge-
nio[illegible]

ios exhibet, qui variis opificiis, quae apud fodinas eraguntur, ſunt occupati; cum hac epigraphe:
Zur Ermunterung des Fleiſses
t infra lineam
Freybergiſche Bergakademie, ward geſtiftet den 13. Nov. 1765.

Quanti ſit conſpicillorum vſus aeſtimandus, ii robe ſciunt, quibus hebeſcit oculorum acies, quum on ſolum amiſſae aciei locum teneant, ſed etiam ebeſcentem acuant. Haud indignum itaque ingenuo et phyſicarum rerum perito eſt ſtudium, quod n machinulis his emendandis perficiendisque ponitur. Hoc nomine magnam profecto laudem promereri nobis videtur ille Regiae Academiae Sc. Pariſinae ſocius, qui apud illam mille et ducentas libras gallicas (1200 *livres*) depoſuit ea conditione, vt numerentur ei, qui ex Academiae ſententia omnium ptime propoſitam rem ſit expoſiturus. Scilicet uaeritur, num materia ſit aliqua, ad conſpicilla conicienda apta, quae vel eandem habeat refractionis im, quae in cryſtallo Anglica, aut in ſic dicta *Stras*, leprehenditur. Biſmuthi aut aliorum metallorum alces forte vtilius ad hanc rem adhiberi poſſent et ubſtitui plumbi calci, a qua vitrum lucis radios reringendi vim accipit; 2) quae puriſſima ſit ab omnibus ſtriis, filamentis et aliis maculis, a quibus lux urbatur et gelatinae ſimilis color oriri ſolet, quae habeat ſuauem, in omnibus partibus aequalem et ummam pelluciditatem, quae candida ſit, aut tenuiſſimo ſaltem et per omnem maſſam aequabili coore, nec, quantum fieri poſſit, vllis granulis et bulis intercepta; 3) cuius color nunquam euaneſcat, nec pelluciditas et politura aeris appulſu pereat; 4) quae, praeterea ſumma ſit duritie, vt arte quam politiſſima fieri poſſit, nec, dum fricatur, rimulas

las agat aut ſcabra fiat. Quod ſi inuenta materies non antecelleret cryſtallo Anglicae, praeferetur illi quod eius praeparatio minus exigit laboris, temporis et ſumtuum. Omnes, qui hoc praemium aſſequi cupiunt, rogantur, vt, praeter apte et clare deſcriptum modum has cryſtallos praeparandi, ſimu quaedam earum fragmenta eaque tanta mittant ad Academiam, vt ex iis confici poſſint conſpicilla diametri ſex ſeptemque pollicum. Quibuslibet, literatis aeque ac artificibus, etiam exteris Academiae Sociis ad hoc praemium licet niti. Cuiuslibet quoque arbitrio relictum eſt, in deſcriptione vti lingua quaecunque ipſi libuerit. Qui vero conſcripti fuerint de hac re commentarii ante calendas ianuarias anni 1768 ad perpetuum Academiae Secretarium ſunt mittendi. Tardius qui eos mittat, a iure praemii reportandi eſt excluſus; quod vero qui reporta uerit, poſt feſtum Paſchatos demum Academia eſ declaratura.

Gottingae die 6. menſis decembris anni 1766 quae ibidem floret, Regia Scientiarum Societas celebrauit conuentum, in quo, praeter alias res, de iis quaeſtionibus egit, quas eruditis promiſſo praemio iam diu disquirendas propoſuerat *). Altera eſ phyſica quaeſtio attingebat ortum nouarum ſpecierum vel varietatum plantarum. Quum enim conſtet, ex commixtione vel artificioſa vel fortuita diuerſorum plantarum generum oriri interdum plantas quae ad nullas, hactenus cognitas, ſpecies referri poſſent, poſtulatum erat, vt haec res experimentis confirmaretur et leges eruerentur, quas hae varietates ſequantur. Attamen ne vnum quidem de hac re Societas accepit ſcriptum.

In

*) Comment. h. Vol. XIII. p. 165.

In altera et oeconomica quaeſtione noua exigebatur materies, quae luteo tingat colore aeque constanti, ac ex iſatide et rubia tinctorum optima ſolet fieri. *) Etiam in hanc rem vnus tantum, ita tamen inueſtigauit, vt a Societate praemio dignus cenſeretur. Reſignata ſchedula, quae ſcriptioni adiecta erat, nomen continebat NICOLAI KVLENKAMP, qui *Bremae* olim tinctoriam exercuit artem, et bina iam alio tempore ob ſimiles quaeſtiones a Societate accepit praemia.

Nouam porro quaeſtionem oeconomici argumenti *Eadem* Societas in hunc annum propoſuit, quam vero explanatam et deſcriptam ante menſem Septembrem huius ipſiusque anni expectat. Multum haec conuenit cum ea, quae iam bis et duplicato praemio ab Academia ſcientiarum Diuionenſi propoſita eſt **). Quaeritur nimirum, *num omnino utile ſit, alternis annis in eodem agro diuerſa ſerere genera frumenti, farris ſcilicet, tritici et hordei, quorum cultura et natura ſimiles ſuccos ad incrementum exigunt?*

Ab *Eadem* Societate iam ab initio anni 1766, praeter alios quosdam viros, in ſociorum numerum receptus eſt IOANNES PRINGLE, Med. Doctor et Regis Britanniae Archiater; atque paullo poſt BENIAMIN FRANKLIN, Eq. qui, diu in Americae Penſyluania commoratus, electricis potiſſimum experimentis inter eruditos inclaruit. Praeterea Eadem Societas DANIELEM PETRVM LAYARD, Med. Doctorem et Archiatrum Sereniſſimae Viduae Principis Walliae, inter eos retulit, quibuscum Academia epiſtolarum habet mutuum officium.

Regiae

*) Comment. h. Vol. XII. p. 562.
**) Comment. h. Vol. XIII. p. 161.

Regia *Londinensis* scientiarum Societas quot annis stato die noui praesidis secretariorumque eli gendorum caussa solet conuenire. Plerumque ver euenit, vt pristini nouis tantummodo suffragiis con firmentur. Nuper itaque in conuentu, ipsis calen dis decembris 1766 celebrato, Illustri Comiti D MORTON denuo Praesidis munus, quod post obi tum Illustr. MACCLESFIELD iam sustinuit, tra ditum est. CAROLVS MORTON et MATTH MATY, Doctores Medicinae, Secretarii muneri, qu huc vsque cum laude functi sunt, inposterum manen admoti. GVILIELM BROWNRIGG, Med. Doctor in Portu albo habitans, et HENRICVS CAVEN DISH in gratiam vtilium experimentorum, qua cum Academia communicarunt, quilibet praemi i. e. moneta aurea, est ornatus.

Academia scientiarum *Diuionensis* hactenus so lita est quaestionibus, a se propositis, praemium sta tuere trecentarum pondo Gallicarum (300 *livres*) Hoc vero nunc auctum est insigni munificenti Illustr. Marchionis DU TERRAIL, castrorum e militiae Praefecti et qui *Veriduni* Regii Legati obtine locum, sociisque huius Academiae Exteris et Hono rariis annumeratur. Is enim ex praeclaro amore quo literas et patriam prosequitur, Academiae do no dedit decem millia librarum Gallicarum eo an mo, vt ex earum vsuris singula quotannis praemi centum adiectis pecuniarum libris Gallicis augerer tur. Hinc Cl. MARET, qui Academiae est a epistolis, illius nomine notum fecit: hoc praem augmento eum iam esse fruiturum, qui reportauer praemium, quod disquisitioni remediorum antise pticorum *) est propositum.

Fl

*) Vid. Comment. h. Vol. XIII. p. 163.

Florentiis anno 1766 varii chirurgi et pharma-
poei, vt artes ſuas coniunctis viribus amplifica-
nt, in ſocietatem conuenerunt, et noua inde con-
tuta eſt Academia, quae, quod ſponte ſua ſine ſu-
eriorum imperio aut conſilio orta eſt, nomen ſibi
ſa impoſuit *Academia degli Spontanei.* FRANCISC.
JONSOLAZZO et CLODOALDO FUGAZZO
rincipes illius auctores ſunt et conditores; ſocio-
m vero numerus ita iam auctus eſt, vt nunc trigin-
numerentur. Exteri etiam membrorum ho-
orariorum ſub dignitate in ſocietatem hanc reci-
untur.

Petropolitanae Societatis oeconomicae ortum
o loco *) narrauimus, nunc addendum nobis eſt,
illam noua membra acceſſiſſe. Etenim ei ſe ad-
nxerunt 1) IACOB. STEHLIN, Imperii ſtatus Con-
arius, ſcient. Acad. Imperial. Socius et Secreta-
us perpetuus, 2) F. V. TH. AEPINVS, Collegio-
m Conſiliarius, Sc. Imp. Ac. Socius, 3. 4) EV-
ERI, LEONHARDVS pater, Mathematum, et
BERTVS, filius, Phyſices Profeſſor, 5) FRI-
ERIC. MÜLLER, Collegiorum Conſiliarius, Mo-
uiae nunc viuens.

Praeterea *Petropoli* accepimus, Auguſtiſſi-
am Imperatricem numerum medicorum aulico-
m auxiſſe et hoc munere ornaſſe 1) NORTH
GOR, annuo ſimul promiſſo ſtipendio mille et
ingentorum nummorum Ruſſicorum vncialium.
c quatuordecim ante annos iam munere medici ca-
enſis apud exercitum Ruſſicum eſt functus, quo
vero

*) Comment. h. Vol. XIII. p. 151.

vero poftea fe abdicauit Angliam profectus, vbi tam diu commoratus eft, donec hoc ipfo anno huc accerferetur; 2) PAVLVM GYÖNGYÖSSI *a Petteny*; antea medicum ordinarium cohortis iuuenum nobilium, qui ad militiam naualem inftituuntur; 3) CAROLVM EVLERVM, filium et fratrem EVLERORVM, quos modo nominauimus. Vtrique per an num conftituti funt mille nummi vnciales Ruffici.

Helmftadii nuper munus Profefforis Medicina Ordinarii Viro Cl. GVILIELMO FRIDERIC CAPPEL, Medicinae Doctori, demandatum effe, legimus relatum.

Magna, qua pollet Vir Cl. HERMANNV SCHÜTZE, Archiater Regius, in arte falutari peri tia confifus, Sereniffimus Princeps, ADOLPHVS in fpem regni Suecici genitus, curam fanitatis fua tuendae ei clementiffime tradidit et Archiatrun fuum Ordinarium declarauit.

Vt quouis modo fcientia vegetabilium amplifi caretur, Potentiff. Britanniae Rex, GEORGIVS III mifit IOANNEM BARTRAAM in quasdam Ame ricae prouincias, Philadelphiam et Meridionalen Carolinam, vnde iter in Floridam dirigere, et praeci puas, quae his in terris proueniunt, plantas colliger iuffus eft et defignare.

Haud diu eft, quum *Holmiae* diem fupremur obiit Vir Cl. CAROLVS CLERK, Regiae Scien Societatis Vpfalienfis focius. Singulari inclaruit ftu dio et diligentia, qua aranearum hiftoriam natur: ler

em est perscrutatus, quam variis etiam scriptis lo-
cupletauit *).

Dum haec scribimus, grauissimum nobis infer-
ur vulnus tristissimo nuntio mortis coniunctissimi
nobis amici, FRANCISCI BOISSIER DE SAU-
VAGES, Regii Consiliarii ac Medici, in Vniuersitate
Monspeliensi Medicinae et olim Botanices Profes-
soris Regii, Acadd. Scient. Caesareae Naturae
Curiosorum, Londinensis, Monspeliensis, Vpsa-
iensis, Berolinensis, Florentinae et Instituti Bo-
oniensis Socii, Viri de scientia medica aeque ac
mni naturali meritissimi, qui Monspelii rebus na-
uralibus nuper modo, die vndeuigesimo mens. fe-
ruarii 1767 ereptus est, aetatis annum agens sexa-
esimum primum. Vetusta non solum et officiosa
micitia, quae inter nos culta est, sed etiam merito-
um viri huius excellentia nos impellunt, vt eius
nemoria et a nobis quam sanctissime colatur. Si
aque, quod speramus, vitae huius praecipua mo-
nenta a cognatis acceperimus, statim hunc nostrum
brum eius memoria adornabimus, illamque, etiamsi
oc auxilio non indigeat, ad seram propagare stu-
ebimus posteritatem.

Nec minore moestitia nos afflictos sentimus
bitu viri, meritorum fama clari, IOANNIS
OTTLOB LEHMANN, Russicae Imperatricis a
onsiliis aulicis, Imperialis Academiae Scient. Pe-
opolitanae Membri et Chemiae Professoris, Acad.
erolinensis et Moguntinae Socii. In nouarum re-
m ephemeridibus quam plurimis narratum est,
isero illum et funesto casu, dum vas aliquod che-
icum, quod arsenicum continebat, igne, cui impo-

M 2 situm

*) Comment. h. Vol. IX. p. 535. seqq.

ſtum erat, diſploderetur, vita eſſe priuatum; ex litteris vero, quas Vidua ad amicum miſit, cognouimus, eum febri bilioſa obiiſſe die vigeſimo menſis februarii.

Operis ornithologici, quod *Florentiis* adornari coepit, et quod alibi *) indicauimus, ita iam primi Voluminis maxima pars edita eſt, vt tabularum octoginta quatuor acceperimus, reliquas ad hoc volumen primum pertinentes, erunt autem earum centum et viginti, cum hiſtoria nunc etiam abſolutas eſſe ſperamus, cum ipſis calendis martii huius anni totum volumen prodire debuerit. In iis, quas ad manus habemus, tabulis potiſſimum eminent aquilae octo, vultures ſeptem, accipitres et falcones triginta nouem, lanii decem et ſeptem, manucodiatae ſiue paradiſaeae ſex, cuculi quatuordecim, bubones quatuor. Delineatae et viuis, naturam imitantibus, coloribus depinguntur, quas tamen non omnes perinde nitidas inuenimus, aliquas etiam ſic delineatas, vt ab exſiccatis exemplis ectypa formata eſſe, protinus appareat. In edendo hoc libro aliqua nunc mutata ſunt, quae, quo minus praetereamus, iubet aliis inſeruiendi deſiderium. Quum enim procuratore quodam Florentiis opus eſſet iis, qui ſibi hoc opus comparare volebant, nunc in ſocietatem adſumti ſunt varii, in variis locis collectores, praecipue bibliopolae celebrium ciuitatum, penes quos ſua nomina profiteri, pecuniam ſoluere, atque edita deinde exempla habere poſſint operis huius patroni. Erit autem pretium duodecim tabularum (*lire* 9.) et illi, qui ſubſcriptos colligendi onus in ſe ſuſcipiunt, habebunt lucri

*) Comment. noſtr. Vol. XII. P. III. p. 568.

ucri loco decimam partem, ſi centum ſoluerint, vel, qui decem ſubſcriptos collegerit, exemplar vnum gratis accipiet. Notamus denuo, omnium auium deſcriptionem latinam atque italicam dari, forma chartae imperiali, titulo variis, in aes inciſis, ornamentis coruſcante. Diſſertationes ad hanc ſcientiam ſpectabunt, ſyſtemata huc ſpectantia et cognita delineabuntur, addetur etiam bibliotheca ornithologica, vltimoque tomo adiicientur neceſſarii indices. Tabulae ipſae ſingulis ſociis, vt exempla iam edita docent, nuncupantur, nomen et honoris titulos complexurae. Ne de ipſius operis vlteriore editione quisquam dubitet, affirmant editores, totum fere opus iam abſolutum eſſe. Sunt autem qui edunt Cl. D. XAVERIVS MANETTI, in explicatione et deſcriptione tabularum occupatus, et Abbas Cl. LAVRENTIVS DE LAVRENTIIS, nec non egregia VIOLANTE VANNI in delineandis, in aes incidendis pingendisque tabulis, nec non addendis ornamentis, ſtudium ſuum adhibentes. Hic Lipſiae in officina libraria *Io. Friderici Gleditſchii* collectio ſubſcribentium inſtituetur.

XXXI.

Supplementum alterum indicis ſcriptorum phyſico-medicorum, quae anno 1762 prodierunt.

Verhandelingen uitgegeeven door de Hollanſche Maatſchappye der Weetenſchappen te Haarlem. Zesde Deels tweede Stuck. Te Haarlem, 8. c. tab. aen.

Descriptions des Arts et Metiers faites ou approuvées par Messieurs de l'Academie Royale des Sciences: Ardoises, Cirier, Parchemin, Cuir doré, ou Argenté. à Paris, fol. mai. c. tab. aen.

Dissertationum experimentalium ex Comment. Acad. Imperial. Petropol. excerptarum Tomus I. acc. disp. experimentalis *de electricitatis theoria et usu*, quam defendit Ill. ANTONIVS L. B. PONGRACZ DE SZ. MIKLOS ET OVAR, anno 1762. Vindobonae, 4. c. tab. aen. (*Auctor huius dissertationis est* FVLGENTIVS BAVER, *Phys. Prof. Vindobonensis.*)

Produzioni naturali, che si ritrovanni in Ravenna, metodicamente disporte, e con Annotazioni illustrate. in Lucca. 4. c. tab. aen.

Spectacle de la Nature. Nouvelle Edition. Tome I-IX. à Paris, 12. av. fig. Voll. 8.

Tre Consulti, fatti in difesa dell'Innesto del Vajuolo da tre Dott. Teologhi Toscani viventi, e dedicati dall' editore all' Eminent. Principe, il Sign. Cardinale IGNAZIO MICHELE CRIVELLI, Legato di Romagna etc. In Milano, 4. mai. (*Auctore* Cl. GIOVANNI CALVI).

Ars medendi, siue doses et vires medicamentorum omnium, tam galenicorum, quam chimicorum, in pharmacopoeia Collegii regalis medicorum Londinensis, impressa 1746, ordine alphabetico exaratae atque indice morborum accommodatae; cura et opera medici in Comitatu Staffordiae. Londini.

Vterus duplex in muliere defuncta nuper detectus et obseruationibus illustratus ab O. ACREL, M. D. Holmiae, 8. mai. c. tab. aen.

). GUIL. BAUMER disp. inaug. de mali hysterici vera indole et curatione. Resp. *Io. Christ. Frid. Gottschalk.* Erfordiae, 4.

ODOFR. CHRISTOPH. BEIREIS disp. inaug. de paralysi grauissima femorum crurumque sanata. Resp. *Io. Philip. Duroi.* Helmstadii, 4.

NTO BENETTI, L'accorto fattor di villa, o sia osservazioni per il governo della campagna, colla maniera di coltivare gli alberi da frutto; seconda Edizione accresciuta. in Venezia, 8.

). HEINR. WILH. BERGII *Cameralistenbibliothek, oder vollständiges Verzeichniß dererjenigen Bücher und Schriften, welche von dem Oeconomie-Policey-Finanz- und Cameralwesen handeln. Nürnberg,* 8.

ERRMANNI BOERHAAVE materia medica. Lugd. Bat. 8.

BONIS de hydroposia, siue de potu aquae. Venetiis, 4.

RN. CELSVS et SER. SAMMONICVS, cum notis variorum, MORGAGNI epistolis, et FACCIOLATI obseruationibus. ibid. 8.

ouvelles observations theoriques sur la Goutte, avec le detail des plantes, etc. qui forment le remede specifique, calmant la goutte; par Mr. CHARY DE MONGERBET. à Paris, 8.

EPH. COMPSTAFF disp. de crisibus et diebus criticis. Florentiae.

. HENR. CRÜWEL disp. inaug. de ignis analysi ac potestate in corpus humanum. Lugd. Bat. 4.

ssertation sur l'usage de boire à la glace, par Mr. D. D***. à Paris.

. PETR. EBERHARD disp. inaug. de aequilibrio virium in corpore humano. Resp. *Io. Emman. Rothart.* Halae, 4.

CAR. LVDW. DE L'ESTOCQ de regimine feminis honoratioribus praefcribendo. Seruestae.

ANT. NIC. HAAG, difp. inaug. de hydrophobia. Argent. 4.

IO. SAM. HALLENS *Werkstäte der heutigen Künste, oder die neue Kunsthistorie. Mit Kupfern und Vignetten. Zweyter Band. Brandenburg und Leipzig*, 4.

FRIDR. WILH. HASTFERS *Goldgrube in Verbesserung der Schaafszucht, nebst einem Rath gegen die Schaafspocken; auch einigen Anmerkungen des* LINNAEVS *hierüber. Bern*, 8. *m. K.*

Commentatio epiftolica, qua Mufei difputatorii phyfico-medici aeftimatoribus ac promotoribus, etc. grates perfoluit, atque vlteriorem fusceptorum fuorum rationem exponit D. IO. CAR. HEFFTER. Zittauiae et Lipfiae, 4.

LAVRENT. HEISTERI compendium medicinae practicae. Venetiis, 8.

Iftoria della medicina, della fua origine fino a noftri tempi, trad. dall' Anglefe di Sign. IAMES, coll' aggiunta di due copiofi Indici degli Autori, e delle materie. in Venezia, 8.

Demonftratio vteri praegnantis mulieris, cum foetu ad partum maturi, in tabulis fex ad naturae magnitudinem poft diffectionem depictis, et ea methodo difpofitis, vt huius ftatus grauidi amplam ob oculos ideam collocet, cum explicatione, cura et ftudio CAR. NIC. IENTY. A. M. et Chir. Prof. ad exemplar Londinenfe translata, a D. CASIM. CHRISTOPH. SCHMIDEL, in aes incifa et excufa ab I. M. SELIGMANN. Norimbergae, fol. reg.

WENCESL. LANGSVERT difp. de caufa rubedinis in fanguine humano. Pragae, 8.

NIC.

IC. LEMERY Farmacopea vniverſale, che contiene tutte le compoſizioni, che ſono in vſo nella medicina. in Venezia, fol.

D. LONGOLII Progr. de charta indubie lintea hactenus notis antiquiore. Curiae Variſc. 4.

ettres ſur la certitude de ſignes de la mort, avec des obſervations ſur les noyés, par Mr. LOUIS, à Paris, 12.

). CHRIST. MATERNI disp. de motu humorum progreſſiuo, veteribus non ignoto. Reſp. *Frid. Wilh. Petr. Fabricius.* Altenauiae, 4.

'he medical Works of RICHARD MEAD. London, 4.

O. BAPT. MORGAGNI Epiſtolae anatomicae decem et octo, ad ſcripta pertinentes celeberrimi Viri ANT. MARIAE VALSALVAE. Venetiis, fol.

iuſd. de ſedibus et cauſis morborum, cum opuſculis et epiſtola miſcellanea. Voll. 8. Neapoli, 4.

ERNH. NAVMANNS *Leipziger Roßarzt, 8.*

NDR. NVNN Progr. de delirio hyſterico. Erfordiae, 4.

ibliotheque choiſie de medecine, tirée des ouvrages periodiques, tant françois, qu' etrangeres, avec pluſieurs pieçes rares, et des remarques utiles et curieuſes, avec un très grand nombre des figures gravées en taille douce, par Mr. PLANQVE, Tome VII. à Paris, 4.

Œſſai ſur les affections vaporeuſes de deux ſexes, contenant une nouvelle methode de traiter ces maladies, fondée ſur des obſervations; par Mr. POMME le fils. à Paris, 12.

'lora Eſpannola ó Hiſtoria de las Plantas, que ſe creaci en Eſpanna, ſu Auctor D. IOSEPH QVER Vol. III. En Madrit, 4. c. tab. aen. 79.

Traité des maladies, qu'il eſt dangereux de guerir, ouvrage utile et neceſſaire aux Medecins et Perſonnes, ſuiettes à des incommodités habituelles; avec dix obſervations nouvelles et intereſſantes; par Mr, DOMINIQVE RAYMOND. etc. à Avignon.

Topographia Orenburgskaja, etc. i. e. *Umſtändliche Beſchreibung des Gouvernements Orenburg; verfaſſet vom Herrn* PETER RYTSCHKOV; *I und II Theil. St. Petersburg.* 8. *in lingua Ruſſica.* (multa continet ex hiſtoria naturali).

BENIAMIN STILLINGFLEET'S Miſcellaneous Tracts, relating to Natural Hiſtory, Huſbandry and Phyſik. London, 8.

THEOD. GER. TIMMERMANN disp. inaug. de inflammatione vteri cum ſubiuncta obſeruatione de vteri ſarcomate. Reſp. *Chriſtoph. Henr. Böttger.* Rintelii, 4. c. tab. aen.

Memoires pour ſervir à l' hiſtoire des eaux de Teplitz, par Mr. TROSCHEL. à Dresde.

(Eiusdem) *Allgemeine Nachricht von den verſchiedenen Mineralwaſſern, Salzen, Pulver und Balſam der Biliner Gegend. Leutmeritz, fol.*

(Eiusdem) *Töplitzer Nachricht von der daſigen Einrichtung mit den mineraliſchen Waſſern, Salzen, Pulvern und andern Producten, welche aus der Nachbarſchaft und dem Orte alhier vorfündig, und mit, auch ohne Badecur gebraucht werden können; zum Behuf der Fremden. ibid. fol.*

IAC. WEPFERI Hiſtoriae apoplecticorum, obſervationibus et ſcholiis anatomicis medicis quam plurimis elaboratae et illuſtratae, vna cum epiſtola IO. OTT, de ſcriptis HOLDARI de elementis ſermonis, et MORLANDI de Stentophonia; acceſſe-

ceſſerunt obſeruationes circa apoplexiam, vt et BERNARDI HVCTAE curatio maniae. Venetiis, 8.

XXXII.

pplementum indicis ſcriptorum phyſico-medicorum, quae anno 1763 prodierunt.

llgemeines œconomiſches Forſtmagazin, in welchem allerhand nützliche Beobachtungen, Vorſchläge und Verſuche über die wirthſchaftliche Policey und Cameralgegenſtände des ſämtlichen Wald-Forſt- und Holzweſens enthalten ſind; geſammlet von einer Geſellſchaft, deren ordentliches Geſchäfte iſt, Waldungen zu gewinnen, zu benutzen und zu erhalten. I und IIter Band. Frankfurth und Leipzig, 8. (Auctore IOH. FRID. STAHL.)

meinnützziges Natur und Kunſtmagazin, oder Abhandlungen zur Beförderung der Naturkunde, der Künſte, Manufacturen und Fabriquen. Iſter Theil. Berlin, 8.

nmlung auserleſener Wahrnehmungen aus der Arzneywiſſenſchaft, Wundarzney und Apotheckerkunſt. 7der Band. Strasburg, 8.

ctionnaire domeſtique portatif, concernant toutes les connoiſſances relatives à l'Oeconomie domeſtique et rurale, où l'on detaille les differentes branches de l'agriculture; la maniere de ſoigner les chevaux; celle de nourrir et de conſerver toute ſorte de beſtiaux; celle d'elever les abeilles, les vers à ſoie, et dans laquelle on trouve les inſtructions neceſſaires ſur la chaſſe, la peche, les arts, le commerce, la procedure, l'office, la cuiſine,

ſine, etc. par une Societé de Gens des lettres, Tome ſeconde à Paris, 8.

Die Schwäbiſche Köchin, welche alle Arten von Koch- und Backwerk auf das beſte zuzurichten lehrt. Frankfurth, 8.

Der juriſtiſche und mediciniſche Charlatan. 8.

Gebrauch der Berg- und Wünſchelruthe. 8.

Gedanken von der Erfindung des Bergwerks zu Freyberg. Chemnitz, 8.

Traité des fievres malignes et pourprées. à Montpellier, 8.

Defenſe de la doctrine des combinaiſons, et refutation du dixieme Memoire des opuſcules de Mr D'ALEMBERT, avec deux lettres au même, l'une ſur la diſſertation, lûe dans l'Acad. des Scienc pour prouver, qu' on ne peut ſoûmettre l'inoculation au calcule des probabilités; et l'autre ſur un article du Dictionnaire de l'Encyclopedie au mot *de Croix* et *Pile*. à Paris. (Auctor eſt Cl DE LA RUDELIERE).

Lettre à M** contre l'Inoculation, qui combat le Memoire hiſtorique de M. DE LA CONDAMINE lû à l'Acad. Roy. des Sciences, ſur l' Inſertion de la petite verole, dans la quelle ſont inſerés des principes pour la connoiſſance et la gueriſon de cette maladie. à Nancy et à Paris, 12.

Eſſai ſur la Iuriſprudence de la Medecine. à Paris, 12.

Pſychologia, ſiue motuum animalium et reciprocorum machinae animalis, theoria medica, omnes humanos actus autoptica et facili, quamuis hactenus inaudita, methodo explanans, Auctore A

R. P

R. P. PAVLO MARIA ASTENSI, Ord. Capuc. Phil. et Med. Doct. Venetiis.

ST. CHRONANDER Afhandling om Luftens formaga at medelst blasors utvidgande lyfta tyngder. Resp. *Io. Garlovius*. Abo, 4.

G. I. GLADBACHS *Beschreibung von den Krankheiten, die von der Kleidung entspringen.* Frankfurth, 8.

GEORG FRIEDRICH GVTERMANN *Aechte Endbindungskunst, worinnen der Mißbrauch stumpfer und scharfer Instrumenten gemißbilliget, hingegen durch practische Erzehlungen gezeiget wird, daß öfters bloß durch eine geschickte Wendung die Kinder und Mutter bey Leben erhalten werden können. Oder zweyte Auflage seiner Bedenken über mancherley verunglückte Geburten. Zwey Theile. Frankfurth und Leipzig,* 8.

ANCISC. GOTTHOLD HARTWIG Epist. de vsu scientiae medicae in theologicis. Lipsiae, 4.

D. HENR. LEO HILCHEN disp. inaug. de vulnerum in intestinis lethalitate. Resp. *Frider. Ludou. Nitsch.* Giessae, 4.

EMKE HARING KNODSEN disp. inaug. de pleuritide vera. Lugd. Batau. 4.

P. KRAVSENS *kluger und sorgfältiger Gärtner, oder nützliches Handbuch für die Liebhaber eines wohl eingerichteten Lust- Küchen- und Baumgartens. Langensalza,* 8 *m. K.*

MAAS disp. inaug. de hydrope, Trai. ad Rhen. 4.

RARD NITERT disp. inaug. de peripneumonia vera. Lugd. Bat. 4.

RARD. ALBERT NOORTWYK disp. inaug. de organis respirationis, eorumque vsu. ib. 4.

THI-

THIMOTH. CHRIST. OVERKAMP breuis commentatio in quaeſtionem: an aer elaſticus ope reſpirationis ſanguini per pulmones tranſeunti admiſceatur? Gryphiswaldiae, 4.

ANDR. VAN RIEBEEK disp. inaug. de ſaliua. Lugd. Bat. 4.

GEORG ROTHENS *kurzer Begriff der Naturlehre.* *Görlitz*, 8.

RAPH. BENEVENT. SABATIER Theſes anatomicae et chirurgicae (*de encephalocele ſeu hernia cerebri*). Reſp. *Io. Bapt. Guil. Ferrand.* Pariſiis, 4.

EDVARD SANDIFORT disp. inaug. de pelui, eiusque in partu dilatatione. Lugd. Batau. 4.

IAC. WHITE disp. inaug. de rheumatiſmo. ib. 4.

CORNEL. YSERMANS disp. inaug. de veſica vrinaria eiusque vlcere. ib. 4.

Contenta

Contenta in hac parte.

XX. Mu-

